

Regiostudies

Vrije Universiteit Amsterdam

Quality Assurance Netherlands Universities (QANU)
Catharijnesingel 56
Postbus 8035
3503 RA Utrecht
The Netherlands

Telefoon: 030 230 3100
Fax: 030 230 3129
E-mail: info@qanu.nl
Internet: www.qanu.nl

Projectnummer: Q0318

© 2013 QANU

Tekst en cijfermateriaal uit deze uitgave mogen, na toestemming van QANU en voorzien van bronvermelding, door middel van druk, fotokopie, of op welke andere wijze dan ook, worden overgenomen.

INHOUD

Rapport over de bacheloropleidingen Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC) en Oudheidkunde en de masteropleiding Ouheidstudies van de Vrije Universiteit van Amsterdam	5
Administratieve gegevens van de opleidingen	5
Administratieve gegevens van de instelling	6
Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	6
Samenstelling van de commissie	6
Werkwijze van de commissie	7
Samenvattend oordeel van de commissie	10
Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling	18
Bijlagen.....	43
Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie	45
Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader	49
Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties	57
Bijlage 4: Overzicht van de programma's	61
Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen	67
Bijlage 6: Bezoekprogramma	73
Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten	77
Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen	85

Dit rapport is vastgesteld op 4 april 2013.

Rapport over de bacheloropleidingen Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC) en Oudheidkunde en de masteropleiding Oudheidstudies van de Vrije Universiteit van Amsterdam

Dit rapport volgt het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling van de NVAO.

Administratieve gegevens van de opleidingen

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC)

Naam van de opleiding: Griekse en Latijnse Taal en Cultuur
CROHO-nummer: 56003
Niveau van de opleiding: bachelor
Oriëntatie van de opleiding: wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten: 180 EC
Afstudeerrichtingen:
Locatie(s):
Variant(en): voltijd
Vervaldatum accreditatie: 31 december 2014

Bacheloropleiding Oudheidkunde

Naam van de opleiding: Oudheidkunde
CROHO-nummer: 56704
Niveau van de opleiding: bachelor
Oriëntatie van de opleiding: wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten: 180 EC
Afstudeerrichtingen:
Locatie(s):
Variant(en): voltijd
Vervaldatum accreditatie: 31 december 2014

Masteropleiding Oudheidstudies

Naam van de opleiding: Oudheidstudies (vanaf 1-9-2013: Classics and Ancient Civilisations)
CROHO-nummer: 6081
Niveau van de opleiding: master
Oriëntatie van de opleiding: wetenschappelijk (wo)
Aantal studiepunten: 60 EC
Afstudeerrichtingen: GLTC (Classics)
Oudheidkunde (Ancient Studies)
Oude Geschiedenis (Ancient History)
Locatie(s): De opleiding is gevestigd in Amsterdam, aan de Faculteit der Letteren van de Vrije Universiteit en wordt aangeboden in nauwe samenwerking met de Universiteit van Amsterdam
variant(en): voltijd

Vervaldatum accreditatie: 31 december 2014

Het bezoek van de visitatiecommissie Regiostudies aan de Faculteit der Letteren van de Vrije Universiteit Amsterdam vond plaats op 6 en 7 november 2012.

Administratieve gegevens van de instelling

Naam van de instelling:	Vrije Universiteit Amsterdam
Status van de instelling:	bekostigde instelling
Resultaat instellingstoets:	aangevraagd

Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

De vereiste kwantitatieve gegevens over de opleidingen zijn opgenomen in Bijlage 5.

Samenstelling van de commissie

De beoordeling van de opleidingen Regiostudies van de Vrije Universiteit van Amsterdam valt binnen de clusterbeoordeling Regiostudies, waarvoor in 2012 en 2013 in totaal 39 opleidingen worden beoordeeld. De commissie voor de clusterbeoordeling Regiostudies is samengesteld uit totaal twaalf commissieleden:

- Prof. dr. A. Wouters (voorzitter), emeritus hoogleraar Griekse Taal- en Letterkunde, Katholieke Universiteit Leuven;
- Prof. dr. K. Pollmann, professor of Classics, University of St Andrews en Stellenbosch University;
- Prof. dr. G. Buelens, professor of English, Universiteit Gent;
- Prof. dr. D. Kruijt, professor Emeritus of Development Studies, Universiteit Utrecht;
- Prof. dr. E. Hollender, professor of Jewish Studies at the Goethe-University Frankfurt/Main, Germany;
- Prof. dr. J. Gvozdanovic, professor Slavic Linguistics aan Heidelberg University;
- Prof. dr. J. Nawas, professor Arabic and Islamic Studies aan de Katholieke Universiteit Leuven;
- Prof. dr. G. De Boel, hoogleraar Griekse en Vergelijkende Taalkunde en Nieuwgrieks, Universiteit Gent;
- Prof. dr. N. Worden, professor of History and Head of Department of Historical Studies, University of Cape Town;
- Prof. dr. Behr, professor and Chair Traditional China, East Asia Seminar, Faculty of Philosophy, Universität Zürich;
- D. Meijer, bachelorstudent American Studies, Rijksuniversiteit Groningen;
- T. Lysen, student Researchmaster Classics, Universiteit van Amsterdam.

De curricula vitae van de leden van de commissie zijn opgenomen in Bijlage 1.

De commissie werd ondersteund door dr. W. Van Gastel, die optrad als secretaris.

Coördinator van de clustervisitatie Regiostudies was drs. M.M. Frederik, medewerker van QANU. Tijdens het bezoek aan de VU Amsterdam was dr. W. van Gastel als projectleider aanwezig. Projectleider drs. L. van der Grijsparde was aanwezig tijdens de bezoeken aan de Universiteit van Amsterdam, Radboud Universiteit Nijmegen, Rijksuniversiteit Groningen en de Universiteit Utrecht. Projectleider drs. M. Jansen was aanwezig tijdens het bezoek aan de Universiteit van Amsterdam en de Universiteit Leiden. Projectleider M. Ansing Msc was aanwezig tijdens het bezoek aan de Universiteit Leiden. Projectleider N. Vestering Msc was aanwezig bij het bezoek aan de Universiteit Groningen.

Ook de projectleiders speelden een belangrijke rol in het bewaken van de consistentie. De coördinator was aanwezig bij de eindvergadering van de bezoeken, enerzijds om de bevindingen van de voorgaande bezoeken in te brengen, en anderzijds om de commissie te attenderen op haar wijze van oordelen. Er heeft regelmatig overleg plaatsgevonden tussen de projectleiders om de beoordelingen op elkaar af te stemmen. De betrokken projectleiders waren steeds op de hoogte van alle bevindingen.

Werkwijze van de commissie

Voorbereiding

Op 5 november 2012 hield de commissie haar formele startvergadering. Tijdens de startvergadering werd de commissie geïnstrueerd, werd de taakstelling en werkwijze van de commissie besproken en werd het Domeinspecifiek Referentiekader Regiostudies besproken. Dit Domeinspecifieke Referentiekader is opgenomen in Bijlage 3 van dit rapport.

Bij ontvangst van de zelfstudies van een universiteit werden deze door de projectleider gecontroleerd op kwaliteit en compleetheid van informatie. Nadat de zelfstudies in orde waren bevonden, zijn deze doorgestuurd aan de commissieleden die deelnamen aan het betreffende bezoek. De commissieleden lazen de zelfstudies en formuleerden vragen die aan de projectleider werden toegestuurd. De projectleider compileerde de vragen tot een samengesteld document. Eventuele additionele vragen van de commissieleden werden aan de opleidingen toegestuurd met het verzoek om een reactie. Naast de zelfstudies lazen de commissieleden gezamenlijk minimaal vier scripties per opleiding en 15 scripties per beoordeelde instelling.

Visitatiebezoeken

Een overzicht van het bezoekprogramma is opgenomen als Bijlage 2 bij dit rapport. Tijdens de voorbereidende vergadering van ieder bezoek werd de visitatie concreet voorbereid. Tijdens het bezoek zelf is gesproken met een (representatieve) vertegenwoordiging van het faculteitsbestuur, het opleidingsbestuur, studenten, docenten, alumni, de opleidingscommissie en de examencommissie. Daarnaast werd per opleiding gesproken met student- en docentvertegenwoordigers van de beoordeelde opleidingen.

Op verzoek van de commissie heeft de opleiding gesprekspartners geselecteerd binnen de door de commissie aangegeven kaders. De commissie heeft met studenten uit alle studiejaar gesproken en met docenten en begeleiders van de drie opleidingen. Voorafgaand aan het bezoek heeft de commissie een overzicht ontvangen van de gesprekspartners en ingestemd met de door de opleiding gemaakte selectie.

Tijdens ieder bezoek bestudeerde de commissie het ter inzage gevraagde materiaal en gaf zij gelegenheid tot een spreekuur ten behoeve van studenten en docenten die zich voorafgaand aan het bezoek hadden aangemeld.

De commissie heeft een deel van het bezoek gebruikt voor de voorbereiding op de mondelinge rapportage en een discussie over de beoordeling van de opleidingen. Aan het einde van elk bezoek heeft de voorzitter in een mondelinge rapportage de eerste bevindingen van de commissie gepresenteerd. Daarbij ging het steeds om een aantal algemene waarnemingen en een aantal eerste indrukken per opleiding.

Beslisregels

De visitatie is uitgevoerd conform de beoordelingskaders accreditatiestelsel hoger onderwijs van de NVAO (versie van november 2011). In dit accreditatiestelsel is zowel voor de beoordeling op standaardniveau als voor de algemene conclusie over de opleiding als geheel een vierpuntsschaal voorgeschreven (onvoldoende, voldoende, goed, excellent).

De commissie heeft de beoordelingsschalen van de NVAO gevolgd. Deze zijn:

- de beoordeling ‘onvoldoende’ wijst erop dat een standaard, of de opleiding, niet aan de gangbare basiskwaliteit voldoet en op meerdere vlakken ernstige tekortkomingen vertoont;
- de beoordeling ‘voldoende’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gangbare basiskwaliteit en over de volle breedte een acceptabel niveau vertoont;
- de beoordeling ‘goed’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uitstijgt boven de gangbare basiskwaliteit;
- de beoordeling ‘excellent’ houdt in dat de standaard, of de opleiding, systematisch en over de volle breedte uit stijgt boven de gangbare basiskwaliteit en als een (inter)nationaal voorbeeld geldt.

Uitgangspunt van de beoordeling is ‘voldoende’, waarbij de standaard, of de opleiding, voldoet aan de gestelde criteria. In de ogen van de commissie kan zij het oordeel ‘voldoende’ toekennen, ook wanneer zij kritische opmerkingen heeft gemaakt. Het is dan wel noodzakelijk dat tegenover de kritische opmerkingen positieve observaties staan.

Rapportages

De projectleider heeft op basis van de bevindingen van de commissie, per instelling, een conceptrapport opgesteld. Het conceptrapport is voorgelegd aan de commissieleden die bij het bezoek aanwezig waren. Na vaststelling van het conceptrapport is deze aan de betrokken faculteit voorgelegd ter toetsing van feitelijke onjuistheden. Het commentaar van de opleidingen is met de voorzitter en, indien nodig, met de overige commissieleden besproken. Vervolgens is het rapport definitief vastgesteld.

Het bezoek aan de Vrije Universiteit van Amsterdam vond plaats op 6 en 7 november 2012 in Amsterdam. Het programma van het bezoek is te vinden in Bijlage 2 van dit rapport. Van het spreekuur is geen gebruik gemaakt. De commissie die de opleidingen Regiostudies van de Vrije Universiteit van Amsterdam beoordeelde bestond uit:

- Prof. dr. A. Wouters (voorzitter);
- Prof. dr. K. Pollmann;
- Prof. dr. G. Buelens;
- Prof. dr. J. Gvozdanovic;
- D. Meijer.

De commissie werd ondersteund door mw. dr. W. van Gastel.

Het College van Bestuur van de Vrije Universiteit van Amsterdam en de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) hebben ingestemd met de samenstelling van de commissie voor de beoordeling van de drie genoemde opleidingen.

Om het gerealiseerde eindniveau van opleidingen te bepalen hebben de coördinator en de voorzitter van de visitatiecommissie van iedere opleiding scripties geselecteerd. De scripties werden aselekt gekozen uit een lijst van afgestudeerden van de laatste twee voltooide studiejaar. Hierbij is rekening gehouden met een spreiding in cijfers en varianten (zie Bijlage 7).

Samenvattend oordeel over de kwaliteit van de opleidingen Regiostudies

Dit rapport geeft de bevindingen en overwegingen weer van de commissie Regiostudies over de opleidingen Regiostudies aan de Vrije Universiteit van Amsterdam. De commissie baseert haar oordeel op informatie uit de zelfstudie, aanvullende informatie naar aanleiding van vooraf geformuleerde vragen van de commissie, informatie uit de gesprekken tijdens het bezoek, de geselecteerde scripties, en de documenten die tijdens het bezoek ter inzage beschikbaar waren. De commissie heeft voor de opleidingen zowel positieve aspecten opgemerkt als verbeterpunten gesignaleerd. Na deze tegen elkaar te hebben afgewogen, concludeert de commissie dat de opleidingen voldoen aan de eisen voor basiskwaliteit die een voorwaarde zijn voor heraccreditatie.

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC):

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	goed
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	goed
Algemeen eindoordeel	goed

Bacheloropleiding Oudheidkunde:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	voldoende
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	voldoende
Algemeen eindoordeel	voldoende

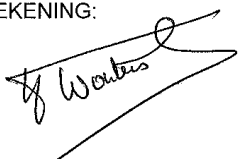
Masteropleiding Oudheidstudies:

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties	voldoende
Standaard 2: Onderwijsleeromgeving	goed
Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties	goed
Algemeen eindoordeel	goed

De voorzitter en de secretaris van de commissie verklaren hierbij dat alle leden van de commissie kennis hebben genomen van dit rapport en instemmen met de hierin vastgestelde oordelen. Zij verklaren ook dat de beoordeling in onafhankelijkheid heeft plaatsgevonden.

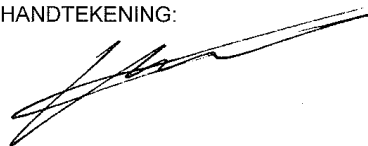
Datum: 4 april 2013

HANDTEKENING:

Prof. dr. A. Wouters

HANDTEKENING:

dr. W. van Gastel

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC)

Standaard 1

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader opgesteld. Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen in Nederland die in de landelijke onderwijsvisitatie Geesteswetenschappen binnen het cluster Regiostudies worden beoordeeld. Binnen dit cluster vallen bachelor- en masteropleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur, Oudheidstudies en de diverse opleidingen die ressorteren onder regiostudies met betrekking tot Oost-Europa, het Midden-Oosten, Azië, Afrika en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Gezien de diversiteit van opleidingen is ervoor gekozen het kader breed en niet prescriptief op te stellen. De in het kader geformuleerde doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan zowel de Dublin-descriptoren als aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate bij iedere opleiding aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De commissie heeft vastgesteld dat het kader breed is, maar precies daardoor genoeg mogelijkheden voor specialisatie biedt. Zij heeft hier begrip voor, aangezien het kader is bedoeld voor uiteenlopende opleidingen. De commissie veronderstelt hierbij dat de opleidingen in de praktijk zelf het kader nader specificeren naar de eigen doelstellingen.

De bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC) richt zich op de oude talen Grieks en Latijn. Het profiel van de opleiding kenmerkt zich door de sterke nadruk op taalbeheersing en taalanalyse op wetenschappelijk niveau. Daarnaast is er aandacht voor de geschiedkundige context van de talen, het antieke christendom en de relevantie van de oude talen voor de literatuur en cultuur van latere perioden. De opleiding leidt studenten primair op voor een masteropleiding, om zich vervolgens te kunnen kwalificeren als leraar Klassieke talen en Klassieke Culturele Vorming of als onderzoeker op het gebied van de klassieke oudheid. De commissie concludeert dat het profiel van de bacheloropleiding GLTC sterk is vormgegeven. Zij waardeert de intentie van de opleiding om kennis van de talen en hun context op hoog niveau aan te bieden. Daarnaast vindt de commissie het zeer waardevol dat de talen zowel vanuit historische als moderne invalshoeken worden bestudeerd. Daarbij is de gehanteerde linguïstische methode een element waarvoor de opleiding internationaal bekend staat. De opleiding is sterk, maar niet exclusief, georiënteerd op een vervolgcariëre als docent. Deze klemtoon is realistisch en de opleiding doet grote inspanningen om de studenten zo goed mogelijk op een docentschap in het onderwijs voor te bereiden. Het niveau van de opleiding is geborgd door de formulering van de eindtermen en de daaraan gerelateerde doelstellingen.

Standaard 2

Het curriculum start met het verwerven en verhogen van taalvaardigheid in de Griekse en Latijnse taal. Daarna vindt zelfstandigere lectuur van Griekse en Latijnse auteurs plaats en krijgen studenten meer inzicht en bredere kennis aangeleerd. Naast cursussen taalverwerving en taal- en letterkunde schenkt de opleiding ook aandacht aan geschiedenis en algemene academische vaardigheden. De eerste twee jaren zijn grotendeels gestructureerd en bestaan uit lectuur-, hoor- en werkcolleges. Het derde jaar begint met een half jaar vrije keuzeruimte (minor). Studenten ronden hun studie af met een bachelorscriptie. Onder meer door de invoering van de minor is het curriculum sinds 2011 vernieuwd. Eén van de consequenties is dat er hierdoor minder ruimte is ontstaan voor het antieke christendom. De commissie waardeert dat de cursus Antiek christendom facultatief wordt aangeboden.

De commissie heeft vastgesteld dat de opleiding er in slaagt om een internationaal gezien uitstekend pakket aan taalvaardigheid aan te bieden voor zowel Latijn als Grieks. Daarnaast wordt structureel aandacht besteed aan het bestuderen van de talen binnen zowel de oorspronkelijke als de huidige contextuele omstandigheden, waarbij de taalkundige methode een prominente plaats inneemt. De commissie heeft wel geadviseerd ervoor te waken dat de academische schrijfvaardigheid al vóór de scriptie voldoende wordt geoefend.

De commissie heeft geconstateerd dat de cursussen worden gegeven door vakkundige docenten, deels met een internationale reputatie. De commissie heeft veel lof voor de docenten die ondanks de vele curriculumwijzigingen van de afgelopen jaren gemotiveerd blijven om de opleiding met enthousiasme vorm te geven. De commissie heeft geconstateerd dat de docenten zeer goed benaderbaar zijn voor de studenten en samen met de studiebegeleider zorgen voor een goede begeleidingsstructuur. Het succes van deze inspanning is dat de opleiding studenten vormt die ook in het buitenland gemakkelijk een masterplaats vinden. Door internationale partnerships kunnen de studenten trouwens in hun derde jaar voor een semester in het buitenland gaan studeren.

Studenten geven input via cursusevaluaties en docenten zijn betrokken bij het samen- en bijstellen van curricula. De commissie heeft opgemerkt dat op deze manier de curriculumontwikkeling en –evaluatie op cursus- en leerstoelniveau goed, maar op curriculumniveau minder goed is georganiseerd. De commissie vindt het belangrijk dat dat ook gebeurt om de coherentie van het curriculum te bewaken. De commissie verwacht hierin een meer proactieve rol van de opleidingscommissie.

De commissie constateert dat de instroom en het rendement van de opleiding zorgelijk zijn. De instroom lijkt moeilijk te beïnvloeden maar zal mogelijk toenemen als ook op bachelorniveau wordt samengewerkt met de UvA. De commissie is zich ervan bewust dat de opleiding zich inspant om het rendement te verhogen, bijvoorbeeld door het invoeren van het scriptiecolloquium. Zij is daarnaast van mening dat, hoewel de studieadviesing goed verloopt, er nog meer inspanningen nodig zijn om de studenten ervan te doordringen dat de studievoortgang prioriteit verdient.

Standaard 3

De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen van een adequaat niveau zijn. De commissie benadrukt wel het belang van de mondelinge tentamens en adviseert om deze, zij het in mindere mate dan schriftelijke, te blijven afnemen.

De commissie heeft geconstateerd dat bij een deel van het toetsmateriaal voor haar niet volledig duidelijk is hoe de becijfering tot stand is gekomen. Zij staat positief tegenover de initiatieven van de opleiding om de becijfering transparanter te maken en waardeert de actieve rol van de examencommissies hierin. De formulieren die op dit moment beschikbaar zijn, waaronder de scriptiehandleiding en het formulier voor mondelinge presentaties ziet zij als goede voorbeelden. Zij raadt de opleidingen aan te handelen conform deze richtlijnen. Van de studenten vernam zij dat die de toetsing in elk geval als correct en transparant ervaren.

De commissie heeft eindwerken en tentamens bestudeerd. De commissie is sterk onder de indruk van de breedte van de onderwerpen, het vaak hoge academische niveau en de strenge wetenschappelijke beoordeling van de eindschrijftjes. Op basis van dit materiaal concludeert de commissie dat de opleiding van goed niveau is. Deze conclusie wordt versterkt door het gegeven dat afgestudeerde bachelorstudenten zonder problemen doorstromen naar de masteropleidingen, zoals reeds aangegeven, ook in het buitenland.

Bacheloropleiding Oudheidkunde

Standaard 1

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader opgesteld. Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Het betreft hier de bachelor- en masteropleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur, Oudheidstudies en de diverse opleidingen die vallen onder regiostudies met betrekking tot Oost-Europa, het Midden-Oosten, Azië, Afrika en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Gezien de diversiteit van opleidingen is het kader breed en niet prescriptief opgesteld. De in het kader geformuleerde doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate in de opleidingen aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De eindtermen zijn eveneens gerelateerd aan de Dublin-descriptoren.

De commissie heeft vastgesteld dat het kader breed is, maar precies daardoor genoeg mogelijkheden voor specialisatie biedt. Zij heeft hier begrip voor aangezien het is bedoeld voor uiteenlopende opleidingen. De commissie veronderstelt hierbij dat de opleidingen zelf het kader nader specificeren naar de eigen doelstellingen.

De opleiding Oudheidkunde beoogt de Oudheid, de oude culturen en de samenleving in het Middellandse Zeegebied (circa 3000 voor Chr. tot 600 na Chr.) vanuit een breed perspectief te benaderen. Het bijzondere van deze opleiding is dat de Oudheid centraal wordt gesteld in plaats van dat zij deel uitmaakt van een bredere studie als Kunstgeschiedenis of Wijsbegeerte. De opleiding richt zich op de Oudheid, op de Oudheid in relatie tot de Latijnse, Griekse of Babylonisch-Assyrische taal, of op Oude geschiedenis met Mediterrane archeologie. De opleiding is een generalistische opleiding. Zij heeft als doel dat afgestudeerde studenten inzetbaar zijn in gebieden waar een brede kennis van de oudheid vereist is, of in functies waarbinnen algemene academische vaardigheden van belang zijn. Daarnaast biedt de opleiding de mogelijkheid om, na een vervolgmaster, vakdocent Latijn of Klassieke Culturele Vorming te worden. De commissie stelt vast dat de bacheloropleiding Oudheidkunde uniek is in Nederland door de bestudering van de oudheid vanuit diverse perspectieven. De oriëntatie van de opleiding is breed. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding erin is geslaagd om deze generieke oriëntatie evenwichtig te verwoorden in de eindtermen. De commissie is wel van mening dat de eindtermen het interdisciplinaire karakter meer uit kunnen dragen. Voorts concludeert de commissie dat de eindtermen op adequate wijze duidelijk maken dat het niveau en de oriëntatie van de opleiding voldoen aan de daaraan gestelde verwachtingen.

Standaard 2

De opleiding stoelt op drie disciplines: taal, archeologie en geschiedenis. Middels de keuze uit een twee-majorencombinatie kan een student zelf een specialisatie kiezen waarbij twee disciplines nadrukkelijke aandacht krijgen. Ongeacht de specialisatie biedt het eerste jaar inleidende cursussen over alle drie de disciplines. In het tweede studiejaar vindt verdieping plaats. Het derde jaar begint met een half jaar vrije keuzeruimte, de zogenaamde minorruimte. Na de minorruimte starten studenten met hun bachelorscriptie.

De commissie heeft waardering voor de wijze waarop de opleiding interdisciplinariteit vorm geeft middels zes majorencombinaties. Evenwel is het de commissie opgevallen dat het

curriculum niet sterk de nadruk legt op het integreren van de disciplines. Het zou de opleiding sterker maken als de cursussen meer dan nu het geval is, het verschil tussen multi- en interdisciplinariteit zouden weerspiegelen.

De commissie heeft opgemerkt dat de opleiding er in slaagt om zowel generieke als specifieke kennis en vaardigheden aan te leren. Hierbij is een duidelijke structuur zichtbaar waardoor studenten middels essays goed voorbereid beginnen aan hun scriptie.

De opleiding hanteert diverse onderwijsmethoden waaronder zelfstudie en werkcolleges. De commissie heeft vastgesteld dat de gehanteerde methoden van onderwijs doorgaans goed passen bij de bijbehorende cursus.

De commissie heeft geconstateerd dat de cursussen worden gegeven door vakkundige docenten, deels met een internationale reputatie. De commissie heeft veel lof voor de docenten die ondanks de vele wijzigingen van de afgelopen jaren in het curriculum gemotiveerd blijven om de opleidingen met enthousiasme vorm te geven. Bovendien zijn deze docenten zeer goed benaderbaar voor de studenten en zorgen zij samen met de studiebegeleider voor een goede begeleidingsstructuur.

Studenten geven input via cursusevaluaties en docenten zijn betrokken bij het samen- en bijstellen van curricula. De commissie heeft opgemerkt dat op deze manier de curriculumontwikkeling en –evaluatie op cursus- en leerstoelniveau goed is georganiseerd, maar minder op curriculumniveau. De commissie vindt het belangrijk dat dat ook gebeurt om de coherentie van het curriculum te bewaken. De commissie verwacht hierin een meer proactieve rol van de opleidingscommissie.

De commissie constateert dat de instroom en het rendement van de opleiding blijvende aandacht verdienen. De instroom lijkt moeilijk te beïnvloeden, maar zal mogelijk vergroten als ook op bachelorniveau wordt samengewerkt met de UvA. De commissie is zich ervan bewust dat de opleiding zich inspant om het rendement te verhogen, bijvoorbeeld door het invoeren van het scriptiecolloquium. Zij is daarnaast van mening dat nog meer inspanningen nodig zijn om de studenten ervan te doordringen dat de studievoortgang prioriteit verdient.

Standaard 3

De commissie heeft vastgesteld dat de toetsen op niveau zijn. De toetsmethoden blijken adequaat en zijn gevarieerd. De commissie benadrukt wel het belang van de mondelinge tentamens en adviseert om deze, zij het in mindere mate, te blijven afnemen.

De commissie heeft geconstateerd dat bij een deel van het toetsmateriaal niet duidelijk is hoe de beoordeling tot stand is gekomen. Zij staat positief tegenover de initiatieven van de opleiding om de beoordeling transparanter te maken en waardeert de actieve rol van de examencommissies hierin. De formulieren die op dit moment beschikbaar zijn, waaronder de scriptiehandleiding en het formulier voor mondelinge presentaties, ziet zij als goede voorbeelden. Zij raadt de opleidingen aan te handelen conform deze richtlijnen.

De commissie heeft eindwerken en tentamens bestudeerd. Op basis van dit materiaal concludeert de commissie dat de opleiding op niveau is. Deze conclusie wordt versterkt door het gegeven dat afgestudeerde bachelorstudenten zonder problemen doorstromen naar de masteropleidingen.

Masteropleiding Oudheidstudies

Standaard 1

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader opgesteld. Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Gezien de diversiteit van opleidingen is het kader breed en niet prescriptief opgesteld. De in het kader geformuleerde doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate in de opleidingen aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De eindtermen zijn gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. De commissie heeft vastgesteld dat het kader breed is en weinig richtinggevend. Zij heeft hier begrip voor aangezien het is bedoeld voor uiteenlopende opleidingen. Zij veronderstelt hierbij dat de opleidingen zelf het kader nader specificeren naar de eigen doelstellingen. De relatief vele keuzemogelijkheden binnen de opleidingen worden in elk geval positief beoordeeld.

De opleiding valt uiteen in de afstudeerrichtingen: GLTC, Oudheidkunde en Oude Geschiedenis. De afstudeerrichting GLTC heeft als voornaamste doel studenten op te leiden als vakdocent klassieke talen op het VWO. Kenmerkend voor de afstudeerrichting Oudheidkunde is de interdisciplinaire benadering van waaruit de oudheid wordt bestudeerd. De student wordt opgeleid om in ten minste twee van de volgende disciplines goed thuis te zijn: Archeologie, Geschiedenis, Griekse, Latijnse en Babylonisch-Assyrische taal- en cultuurstudie, en filosofie. De afstudeerrichting Oude Geschiedenis is bedoeld voor studenten die gericht historisch onderzoek willen verrichten, met als focus de geschiedenis van de oudheid. De commissie heeft geconstateerd dat de masteropleiding Oudheidstudies voortborduurde op het profiel en oriëntatie van de bacheloropleidingen GLTC en Oudheidkunde. Daarnaast biedt de opleiding de mogelijkheid om de oudheid vanuit geschiedkundig perspectief te bestuderen. Deze profielen zijn in de eindtermen relatief algemeen gelaten om interdisciplinaire specialisatie mogelijk te maken. De eindtermen zijn daardoor niet concreet genoeg om de oriëntatie en het niveau van de opleiding goed te reflecteren. De commissie had graag een nadere beschrijving gezien van de eindtermen per afstudeerrichting. Anderzijds heeft zij geconstateerd dat de afstudeerrichtingen impliciet goed weten over welke kwalificaties afgestudeerden dienen te beschikken om te voldoen aan de eisen van de vervolgmasters of de beroepspraktijk. Toch verwacht zij dat op korte termijn adequate eindtermen geformuleerd worden. De opleiding Oudheidstudies is sinds 01-09-2012 een samenwerkingsverband aangegaan met de UvA in het kader van het Amsterdam Centre for Ancient Studies and Archaeology (ACASA).

Standaard 2

Elke afstudeerrichting start met een aftrapcollege, waarin de centrale aspecten van de betreffende specialisatie worden behandeld. Kenmerkend voor de afstudeerrichtingen Oudheidkunde en Oude Geschiedenis zijn de Great Debates, met als doel een breed spectrum van de oudheidkunde te laten zien en studenten inspiratie te geven voor verder onderzoek. De Great Debates worden gevolgd door uiteenlopende opdrachten waarin academische vaardigheden worden getraind, gerelateerd aan het opzetten en uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek. De commissie heeft geconstateerd dat de afstudeerrichting GLTC dusdanig is opgezet dat afgestudeerde studenten voldoen aan toegangsvoorwaarden voor de educatieve vervolgmaster. Afgestudeerden zijn ook voorbereid voor andere beroepsperspectieven (bv. overheid, musea, de culturele sector), al kan wellicht in het

curriculum hier iets meer aandacht aan worden besteed. De commissie heeft geconstateerd dat de curricula van de afstudeerrichtingen Oudheidkunde en Oude Geschiedenis zorgvuldig zijn opgebouwd. Vanuit de Great Debates en tutorials wordt structureel toegewerkt naar de scriptie. Een uitstekend recent initiatief, waarvan de commissie tijdens de gesprekken kennis nam, is het ‘research and career seminar’ dat in het curriculum zou worden opgenomen en waaraan externe bedrijven die belangstelling hebben voor het rekruteren van bekwame masters, zouden kunnen participeren.

De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding wordt verzorgd door vakkundige docenten die wetenschappelijk goed gekwalificeerd zijn en ervaren in onderwijs en toetsing. Een groot deel van de vaste staf heeft een internationale reputatie en participeert in belangrijke, innovatieve wetenschappelijke projecten, die deels door externe middelen worden gefinancierd. Zij kreeg mede op basis van de gespreksvoering met de studenten en docenten de indruk dat het onderwijs profiteert van deze wetenschappelijke ervaring. Er treden regelmatig buitenlandse gastdocenten op, hetgeen een verbreding en internationalisering van de leerervaring van de studenten mogelijk maakt. De commissie heeft veel lof voor de docenten die ondanks de vele wijzigingen van de afgelopen jaren in het curriculum gemotiveerd blijven om de opleiding met enthousiasme vorm te geven. Bovendien zijn deze docenten zeer toegankelijk voor de studenten en zorgen zij samen met de studiebegeleider voor een goede begeleidingsstructuur.

Studenten geven input via cursusevaluaties en docenten zijn betrokken bij het samen- en bijstellen van curricula. De commissie heeft opgemerkt dat op deze manier de curriculumontwikkeling en –evaluatie op cursus en leerstoelniveau goed is georganiseerd, maar minder op curriculumniveau. De commissie vindt het belangrijk dat dat ook gebeurt om de coherentie van het curriculum te bewaken. De commissie verwacht hierin een meer proactieve rol van de opleidingscommissie.

De commissie constateert dat de instroom en het rendement van de opleiding blijvende aandacht verdienen en dat de internationale aantrekkingskracht dient te worden bevorderd. De samenwerking in ACASA vindt de commissie een zeer goed initiatief om de positie van de masteropleiding te verstevigen. De commissie is zich ervan bewust dat de opleiding zich inspant om het rendement te verhogen, zoals door middel van het invoeren van de scriptiehandleiding. Zij is wel van mening dat meer inspanningen nodig zijn om de studenten ervan te doordringen dat de studievoortgang prioriteit verdient.

Standaard 3

De commissie is nagegaan of de opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren. Zij heeft vastgesteld dat de toetsen gevarieerd zijn en van adequaat niveau. De commissie benadrukt wel het belang van de mondelinge tentamens en adviseert om deze, zij het in mindere mate, te blijven afnemen.

De commissie heeft geconstateerd dat bij een deel van het toetsmateriaal niet duidelijk is hoe de becijfering tot stand is gekomen. Zij staat positief tegenover de initiatieven van de opleiding om de becijfering transparanter te maken en waardeert de actieve rol van de examencommissies hierin. De formulieren die op dit moment beschikbaar zijn, waaronder de scriptiehandleiding en het formulier voor mondelinge presentaties, ziet zij als goede voorbeelden. Zij raadt de opleidingen aan te handelen conform deze richtlijnen.

De commissie heeft eindwerken en tentamens bestudeerd. Op basis van dit materiaal concludeert zij dat de opleiding van goed niveau is. Deze conclusie wordt versterkt door het gegeven dat afgestudeerden zonder veel moeite doorstromen naar een vervolgmaster.

Behandeling van de standaarden uit het Beoordelingskader voor de beperkte opleidingsbeoordeling

Standaard 1: Beoogde eindkwalificaties

De beoogde eindkwalificaties van de opleiding zijn wat betreft inhoud, niveau en oriëntatie geconcretiseerd en voldoen aan internationale eisen.

Toelichting:

De beoogde eindkwalificaties passen wat betreft niveau en oriëntatie (bachelor of master; hbo of wo) binnen het Nederlandse kwalificatieraamwerk. Ze sluiten bovendien aan bij de actuele eisen die in internationaal perspectief vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleiding.

Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de bevindingen van de commissie ten aanzien van het landelijk vastgestelde Domeinspecifiek Referentiekader (1.1). Vervolgens wordt ingegaan op het profiel en de oriëntatie (1.2) en (het niveau van) de eindkwalificaties (1.3) van de bacheloropleidingen GLTC en Oudheidkunde en de masteropleiding Oudheidstudies aan de Vrije Universiteit van Amsterdam (VU).

1.1 *Domeinspecifiek Referentiekader*

De instellingen die deelnemen aan de clustervisitatie Regiostudies hebben gezamenlijk een Domeinspecifiek Referentiekader (hierna: het kader) opgesteld (zie Bijlage 3). Dit kader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Regiostudies worden beoordeeld. Het betreft hier de beoordeling van de bachelor- en masteropleidingen Griekse en Latijnse Taal en Cultuur, Oudheidstudies en de diverse opleidingen die vallen onder regiostudies met betrekking tot Oost-Europa, het Midden-Oosten, Azië, Afrika en Noord-, Midden- en Zuid-Amerika. Omdat het spectrum van deze opleidingen zo breed is, hebben de opleidingen gekozen voor een niet prescriptief referentiekader. Dit biedt ruimte voor opleidingen om eigen keuzen te maken en accenten te leggen al naar gelang hun profiel en oriëntatie. Het referentiekader voorziet in algemeen geformuleerde doelstellingen die vertaald zijn in eindkwalificaties voor zowel de bachelor- als de masteropleidingen. Deze doelstellingen en eindkwalificaties zijn gerelateerd aan de meest prominente aspecten die in meer of mindere mate in de opleidingen aan de orde komen. Deze aspecten zijn: Taalvaardigheid, Taalkunde, Letterkunde, Cultuurkunde, Geschiedenis, Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden en Algemene wetenschappelijke vorming. De eindkwalificaties in het kader zijn eveneens gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. De eindkwalificaties van de bacheloropleiding verwoorden de doelstelling dat afgestudeerde bachelorstudenten gekwalificeerd zijn voor een masteropleiding, en van de masteropleiding dat afgestudeerde masterstudenten gekwalificeerd zijn voor een postdoctorale opleiding.

De commissie stelt vast dat het kader een breed en daardoor weinig richtinggevend karakter heeft. Zij heeft hiervoor begrip, aangezien het kader is bedoeld voor uiteenlopende opleidingen met ieder een eigen profiel en oriëntatie, die ook voor studenten genoeg mogelijkheden tot eigen specialisatie openlaten. De commissie gaat er van uit dat de opleidingen het verder specificeren naar hun eigen doelstellingen toe. Het valt de commissie op dat het kader meer houvast biedt aan opleidingen die talen bestuderen, dan aan opleidingen waarin cultuur en geschiedenis centraal staan. Deze houvast wordt geboden omdat een relatief groot aantal eindtermen gericht is op taalverwerving en letterkundige en

taalkundige kwalificaties. De commissie trekt hieruit de conclusie dat het kader meer richtinggevend is voor de bacheloropleiding GLTC, de talige specialisaties van de bacheloropleiding Oudheidkunde en de masteropleiding Oudheidstudies dan voor de niet-talige specialisaties van de bacheloropleiding Oudheidkunde en de masteropleiding Oudheidstudies.

1.2 Profiel en oriëntatie

Alle drie de opleidingen worden gedreven door de sterke intentie om het vakgebied (de oudheid inclusief de talen rondom het Middellandse Zeegebied) te koesteren. De cultuur en samenlevingen rondom het Middellandse Zeegebied (circa 3000 voor Chr. tot 600 na Chr.) worden volgens de kritische reflectie belangrijk geacht, omdat hieruit diverse andere culturen zijn ontstaan, waaronder de Europese en Islamitische. Alle drie de opleidingen willen aan studenten de beschermende functie van dit gedachtegoed meegeven.

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC)

De bacheloropleiding GLTC richt zich primair op de talen Latijn en Grieks. Kenmerkend voor deze opleiding is de nadruk op taalbeheersing, met als doel dat studenten aan het einde van de opleiding beschikken over een degelijke kennis van beide talen en hun taalkunde. Daarnaast richt de opleiding zich op de geschiedkundige context van deze talen en op de Griekse en Latijnse literatuur.

De bacheloropleiding GLTC onderscheidt zich verder van vergelijkbare opleidingen door de aandacht voor het antieke christendom, onder andere door middel van het bestuderen van de oudchristelijke literatuur en de lectuur van Griekse en Latijnse christelijke teksten in de brontaal. Ten slotte kenmerkt de opleiding zich door ruimschoots aandacht te besteden aan de relevantie van de antieke teksten voor de cultuur en literatuur van latere perioden.

Volgens de kritische reflectie is het aanbieden van de combinatie Grieks en Latijn een meerwaarde van de bacheloropleiding. Beide talen vormen een samenhangend geheel, dat meer omvat dan de som der delen. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie deze meerwaarde enigszins ter discussie gesteld. Zij refereerde daarbij onder andere aan de bacheloropleiding Oudheidkunde waarin deze talen niet standaard als combinatie worden aangeboden. De docenten hebben tijdens het bezoek uitgelegd dat het aanbieden van de combinatie Grieks en Latijn vooral een meerwaarde heeft voor studenten die later als docent in het onderwijs terecht komen. Docenten kunnen met deze achtergrondkennis leerlingen beter de relatie en verschillen tussen de beide talen uitleggen. De commissie begrijpt deze meerwaarde. Meer in het algemeen is de commissie nochtans van mening dat naast de combinatie van Latijn en Grieks ook combinaties met andere talen, of andere bronnen, zoals archeologische, afhankelijk van hetgeen men nastreeft, een meerwaarde kunnen opleveren.

De bacheloropleiding GLTC leidt studenten primair op voor het instromen in een masteropleiding. Dit kan de éénjarige vervolgmaster Oudheidstudies met als richting GLTC zijn, om zich vervolgens te kunnen kwalificeren als leraar klassieke talen, of het kan ook de tweejarige onderzoeksmaster Oudheidstudies zijn. Sinds 2009 bestaat de mogelijkheid om tijdens de bacheloropleiding een educatieve minor te volgen. Hiermee verkrijgt een afgestudeerde de lesbevoegdheid klassieke talen voor de onderbouw van het VWO. Alhoewel de meeste studenten kiezen voor bovengenoemde masters, leidt de studie ook studenten op voor maatschappelijke functies waarvoor een meer algemeen academisch niveau gewenst is.

De commissie is lovend over het profiel van de opleiding. De opleiding biedt studenten een stevige bagage aan kennis en inzicht. De nadrukkelijke aandacht voor taalverwerving garandeert een gedegen kennis welke studenten kunnen toepassen in literaire en taalkundige vaardigheden. De commissie vindt het een verrijking dat de talen Grieks en Latijn worden bestudeerd vanuit de invalshoek van zowel de moderne als de historische taalwetenschap. De commissie vindt de oriëntatie van de opleiding richting een vervolgmaster logisch, aangezien bijna alle studenten hiervoor kiezen. De educatieve vervolgmaster sluit vervolgens nauw aan bij de vraag vanuit de arbeidsmarkt naar goede vakdocenten.

Bacheloropleiding Oudheidkunde

De opleiding heeft tot doel de Oudheid, de oude culturen en samenleving in het Middellandse Zeegebied (circa 3000 voor Chr. tot 600 na Chr.) vanuit een breed perspectief te benaderen. Dikwijls krijgen deze culturen ten dele aandacht binnen opleidingen zoals Kunstgeschiedenis, Wijsbegeerte of Griekse en Latijnse Taal en Cultuur. Het bijzondere van de opleiding Oudheidkunde is dat de Oudheid werkelijk centraal staat, in plaats van dat zij deel uitmaakt van één van bovengenoemde curricula. Er kan worden gesteld dat de opleiding discipline-overstijgend is. De opleiding richt zich op de Oudheid, de Oudheid in relatie tot de Latijnse, Griekse of Babylonisch-Assyrische taal, en op de oude geschiedenis met Mediterrane archeologie. De commissie waardeert in hoge mate het profiel van de opleiding. Het is uniek in Nederland om op deze wijze de Oudheid te benaderen.

Tijdens het visitatiebezoek werd veelvuldig door het management, studenten en docenten gesproken over het interdisciplinaire karakter van de opleiding. Echter, voor de commissie was het niet altijd even duidelijk wat onder interdisciplinair werd verstaan. Er werd gesproken over het bestuderen van vraagstukken vanuit diverse perspectieven, namelijk de taal, de geschiedenis en de archeologie. Ook werd gesproken over het verbinden en vergelijken van diverse onderwerpen of perioden in de tijd. De commissie heeft na afloop van de gesprekken de voorzichtige conclusie getrokken dat interdisciplinair verwijst naar divers brongebruik als ook naar het relateren van twee of meer onderwerpen. Het gebruik van divers bronnenmateriaal voert hierbij de boventoon, niet in de laatste plaats omdat de docenten vanuit hun wetenschappelijke onderzoeksachtergrond hier veel expertise in hebben. De commissie raadt de opleiding aan specifiek uit te dragen wat zij beoogt met het predikaat 'interdisciplinair'. Aangezien de opleiding is opgebouwd vanuit de expertise in geschiedenis, archeologie en talen vindt de commissie het belangrijk dat de opleiding deze vorm van interdisciplinariteit waarborgt.

De opleiding is een generalistische opleiding. Zij heeft als doel dat afgestudeerde studenten inzetbaar zijn in gebieden waar een brede kennis van de oudheid vereist is of in functies waarbinnen algemene academische vaardigheden van belang zijn. Daarnaast biedt de opleiding de mogelijkheid om, na een vervolgmaster, het wetenschappelijk onderzoek in te gaan of vakdocent Latijn of Klassieke Culturele Vorming te worden. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding de studenten in goede mate voorbereidt op een vervolgmaster, terwijl er ook voldoende oog is voor de studenten die na de opleiding kiezen voor een maatschappelijke carrière op academisch niveau.

Masteropleiding Oudheidstudies

Sinds september 2012 vallen de oorspronkelijke masteropleidingen GLTC en Oudheidkunde onder dezelfde masteropleiding Oudheidstudies. Ook de opleiding Oude Geschiedenis valt onder deze nieuwe masteropleiding. Daarnaast is de opleiding Oudheidstudies sinds 2012 een hecht samenwerkingsverband aangegaan met de UvA in het innoverende kader van het Amsterdam Centre for Ancient Studies and Archaeology (ACASA). Deze samenwerking

draagt de intentie uit om het gedachtegoed van de Oudheid te beschermen. De samenwerking vergroot de capaciteit van de opleiding waardoor zij minder kwetsbaar zal staan.

Het profiel van de afstudeerrichting GLTC komt overeen met dat van de bacheloropleiding. In de kritische reflectie wordt het doel van deze afstudeerrichting bepaald door de vakinhoudelijke eisen die vanuit de beroepspraktijk worden gesteld. Deze beroepspraktijk wordt voornamelijk gedefinieerd als het docentschap klassieke talen in het VWO. Om hiervoor optimaal toegerust te zijn, dienen studenten te kunnen reflecteren op taal en tekst enerzijds, en op de betekenis van de antieke cultuur anderzijds.

Het profiel van de afstudeerrichting Oudheidkunde sluit aan bij het interdisciplinaire profiel zoals besproken bij de bacheloropleiding. De student wordt opgeleid om in ten minste twee van de drie disciplines, te weten taal, geschiedenis en archeologie, goed thuis te zijn.

De afstudeerrichting Oude Geschiedenis is bedoeld als verdieping voor studenten die gericht oud-historisch onderzoek willen verrichten.

De afstudeerrichtingen stellen studenten in staat om een loopbaan als docent te vervolgen, waaronder Grieks en Latijn, Klassieke Culturele Vorming en Geschiedenis. Daarnaast zijn de afstudeerrichtingen wetenschappelijk georiënteerd. Tenslotte beogen de opleidingen studenten voor te bereiden op beroepen die aan de Oudheid zijn gerelateerd of waarbij een algemeen academisch denk- en werkniveau vereist is.

Overeenkomstig met de beide gerelateerde bacheloropleidingen heeft de commissie geconcludeerd dat de masteropleiding Oudheidstudies zichzelf sterk profileert door het bieden van een stevig talenpakket, dan wel een interdisciplinaire inzicht in de oudheid. De afstudeerrichting Oude geschiedenis biedt uitkomst voor studenten in de Geschiedenis die zich in de Oudheid willen verdiepen. De commissie heeft geconstateerd dat de oriëntatie van de opleiding breed is, alhoewel de afstudeerrichting GLTC primair opleidt tot een carrière als vakdocent. De commissie vindt deze brede oriëntatie passend.

1.3 Eindkwalificaties en niveau

Bacheloropleiding GLTC

In de kritische reflectie worden vijf eindkwalificaties genoemd (zie Bijlage 4). Deze vijf kwalificaties komen nagenoeg overeen met de vijf Dublin-descriptoren. Die descriptoren betreffen de domeinen van (het toepassen van) kennis en inzicht, oordeelsvorming, communicatie en leervaardigheden. De eindkwalificaties geven de commissie zicht op de verwachtingen die de opleiding heeft ten aanzien van de afgestudeerde bachelorstudenten. Bijvoorbeeld, op het gebied van (het toepassen van) kennis en inzicht heeft de student aan het einde van de opleiding degelijke kennis van de Griekse en Latijnse taal en literatuur, naast een brede overzichtskennis van de geschiedenis, cultuurgeschiedenis en materiële cultuur van de Grieks-Romeinse oudheid. De commissie heeft geconcludeerd dat de eindtermen in combinatie met de doelstellingen in voldoende mate, zij het vrij algemeen, duidelijk maken welke kwalificaties van studenten aan het einde van de studie worden verwacht.

Bacheloropleiding Oudheidkunde

De opleiding heeft haar eindtermen opgenomen in de kritische reflectie (zie Bijlage 4). De commissie heeft deze eindtermen bestudeerd en geconstateerd dat zij passen binnen het kader. Het profiel van de opleiding komt minder goed tot uiting omdat maar één eindterm refereert aan interdisciplinariteit. Indien de opleiding de interdisciplinariteit hoog in het

vaandel heeft staan, raadt de commissie aan om dit interdisciplinaire karakter meer te laten doorklinken in de eindtermen. De brede oriëntatie van de opleiding komt goed tot uiting in de eindtermen. Zij refereren aan vaardigheden en (het toepassen) van kennis en inzicht op algemeen en specifiek, wetenschappelijk en maatschappelijk vlak. Het niveau van de opleiding is inzichtelijk omdat de eindtermen zijn gerelateerd aan de Dublin-descriptoren. De commissie is derhalve van mening dat het niveau van de eindtermen voldoet aan de eisen die aan de opleiding worden gesteld.

Masteropleiding Oudheidstudies

In de kritische reflectie staan eindtermen genoemd, die naar de Dublin-descriptoren (toepassen) van kennis en inzicht verwijzen en in mindere mate naar oordeelsvorming en communicatie. Er zijn geen eindtermen geformuleerd die verwijzen naar de Dublin-descriptor leervaardigheden. De commissie heeft geconstateerd dat de eindtermen specifiek het profiel en de oriëntatie van de afstudeerrichtingen zouden moeten weergeven. De commissie heeft tijdens het visitatiebezoek wel de indruk gekregen dat per afstudeerrichting de docenten en programmamanagers impliciet weten welke concrete kennis en welke vaardigheden van studenten worden verwacht om de algemene eindtermen te kunnen realiseren. Deze conclusie geldt niet alleen, maar wel met name voor afstudeerrichting GLTC, waarbij het opleidingsmanagement en de docenten nauwe contacten onderhouden met vertegenwoordigers van de vervolgmasters en het beroepenveld. Dit contact zorgt ervoor dat men goed op de hoogte is van de eisen die aan deze afstudeerrichting worden gesteld. Deze commissie ziet deze impliciete manier van toewerken naar de eindtermen nochtans niet als een volledig adequaat alternatief voor helder geformuleerde eindtermen. De commissie spoort dan ook aan om de eindtermen dusdanig te (her)formuleren dat zij per afstudeerrichting concreet aangeven welke kwalificaties van studenten wordt verwacht, gezien vanuit het beoogde niveau, de oriëntatie en het profiel van de opleiding.

Overwegingen

De commissie concludeert dat het Domeinspecifiek referentiekader een summier en weinig gedetailleerd beeld schetst van het kennisdomein GLTC, Oudheidkunde en Oudheidstudies. Het biedt in de huidige vorm weinig houvast om te verifiëren of de beoogde eindkwalificaties van de bachelor- en masteropleidingen voldoen aan de eisen die vanuit het beroepenveld en het vakgebied worden gesteld aan de inhoud van de opleidingen. De commissie heeft echter begrip voor het feit dat het kader weinig richtinggevend is, gezien de diversiteit aan opleidingen die tot dit kader behoren en het nieuwe en unieke kader van de Oudheidstudies. Zij is zich ervan bewust dat hierdoor een taak bij de opleidingen is neergelegd om het kader nader te concretiseren.

De commissie concludeert dat het profiel van de bacheloropleiding GLTC sterk is vormgegeven. Zij waardeert in hoge mate de intentie van de opleiding om een gedegen kennis van de talen aan te bieden. Daarnaast vindt de commissie het zeer waardevol dat de talen zowel vanuit historische als moderne invalshoeken worden bestudeerd. De opleiding is sterk georiënteerd op een vervolgcarrière als docent. Deze keuze is realistisch gezien het belangrijkste beroepsperspectief. Evenwel, de opleiding is dusdanig generiek van aard dat toch ook een andersoortig toekomstperspectief binnen bereik ligt. Het niveau van de opleiding is geborgd door de formulering van de eindtermen en de daarbij horende doelstellingen. Hierbij maakt de commissie echter wel een kanttekening. De eindtermen en doelstellingen zijn namelijk nogal algemeen geformuleerd, zodat zij slechts in beperkte mate het profiel en de oriëntatie weergeven. De opleiding zou het beeld van de kwalificaties waarover de afgestudeerde bachelorstudenten moeten beschikken, nog kunnen verduidelijken.

De commissie stelt vast dat de bacheloropleiding Oudheidkunde uniek is in Nederland door de bestudering van de oudheid vanuit diverse perspectieven. Dit interdisciplinaire karakter mag volgens de commissie nog beter uitgedragen worden. De oriëntatie van deze opleiding is breed. De commissie heeft geconstateerd dat de opleiding erin is geslaagd om deze generieke oriëntatie evenwichtig te verwoorden in de eindtermen. De eindtermen overtuigen de commissie er van dat het niveau en de oriëntatie van de opleiding voldoen aan de verwachtingen. Het interdisciplinaire profiel zou in de eindtermen wel sterker kunnen worden verwoord.

De commissie heeft geconstateerd dat de masteropleiding Oudheidstudies voortborduurt op het profiel en oriëntatie van de bacheloropleidingen GLTC en Oudheidkunde. Daarnaast biedt de opleiding ook de mogelijkheid om de oudheid vanuit geschiedkundig perspectief te bestuderen. Deze profielen komen echter niet naar voren in de eindtermen. Ook borgen de eindtermen niet perfect de oriëntatie en het niveau van de opleiding. De commissie vindt dit een omissie, maar is desondanks van mening dat standaard 1 als voldoende kan worden beoordeeld, omdat zij heeft geconstateerd dat de afstudeerrichtingen impliciet goed op de hoogte zijn van de kwalificaties waar afgestudeerden over dienen te beschikken om te voldoen aan de eisen van de vervolgmasters. De commissie gaat bij dit oordeel er wel van uit dat op korte termijn meer adequate eindtermen geformuleerd worden.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC): de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'goed'.

Bacheloropleiding Oudheidkunde: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Masteropleiding Oudheidstudies: de commissie beoordeelt Standaard 1 als 'voldoende'.

Standaard 2: Onderwijsleeromgeving

Het programma, het personeel en de opleidingsspecifieke voorzieningen maken het voor de instromende studenten mogelijk de beoogde eindkwalificaties te realiseren.

Toelichting:

De inhoud en vormgeving van het programma stelt de toegelaten studenten in staat de beoogde eindkwalificaties te bereiken. De kwaliteit van het personeel en van de opleidingsspecifieke voorzieningen is daarbij essentieel. Programma, personeel en voorzieningen vormen een voor studenten samenhangende onderwijsleeromgeving.

Bevindingen

In deze standaard wordt allereerst inzicht gegeven in de opbouw van en samenhang binnen de curricula (2.1). Vervolgens wordt ingegaan op de mate waarin de eindkwalificaties zijn vertaald binnen de curricula (2.2), waarbij onder meer de mate van aandacht wordt onderzocht voor wetenschappelijke vorming en voor de beroepspraktijk. In 2.3 wordt ingegaan op de kwaliteit van de onderwijsleeromgeving, waarbij het didactisch concept, de werkvormen, de voorzieningen en de ondersteuning aan bod komen. Tot slot staan de volgende onderwerpen centraal: studeerbaarheid (2.4), onderwijsgevend personeel (2.5) en opleidingsspecifieke interne kwaliteitszorg, waarbij tevens wordt beschreven welke verbetermaatregelen zijn doorgevoerd naar aanleiding van de vorige visitatie (2.6).

2.1. Curricula

De commissie heeft de curricula van de bacheloropleidingen en masteropleiding bestudeerd, waarbij zij is nagegaan of er sprake is van samenhang en logische opbouw.

Bacheloropleidingen GLTC en Oudheidkunde

De bacheloropleidingen GLTC en Oudheidkunde bestaan ieder uit een driejarig programma met een studielast van 180 EC. Het studiejaar is verdeeld in twee semesters die elk drie perioden omvatten. Elke periode bestaat uit zeven weken college, gevolgd door een toetsweek. Periode 3 en periode 6 zijn grotendeels collegevrij. Zij zijn bestemd voor het schrijven van werkstukken en het zelfstandig voorbereiden van tentamens. De cursussen hebben een omvang van 3, 6 of 9 EC. Bijlage 5 biedt een uitgebreide beschrijving van beide curricula. Met ingang van het jaar 2011-2012 zijn de curricula, mede door de invoering van de vrije profileringsruimte van 30 EC, vernieuwd.

Als onderdeel van het eerste jaar verzorgen alle bacheloropleidingen van de Faculteit Letteren de cursus Algemene academische vaardigheden. De werkcolleges zijn toegesneden op GLTC studenten en de studenten Oudheidkunde, en worden ook door een staf lid van de afdeling Oudheid verzorgd. Het betreft voor GLTC studenten onder andere beeld- en tekstanalyse en mondeling en schriftelijk presenteren. Studenten Oudheidkunde leren hierin heuristische vaardigheden (waaronder het afwegen van informatiebronnen) en vaardigheden met betrekking tot het schrijven van werkstukken en mondelinge presentaties, dit alles toegespitst op de oudheidkunde.

Bacheloropleiding GLTC

Zoals beschreven in de kritische reflectie zijn er in het eerste jaar voor elk van de beide talen zes cursussen taalverwerving, die bestaan uit werkcolleges waarin o.a. passages uit antieke auteurs worden gelezen. Studenten die één van beide talen niet tot en met het eindexamen VWO of Gymnasium gevolgd hebben, starten met een basiscursus voor de betreffende taal, terwijl de overige studenten deze taal bestuderen in de cursus taalverwerving. Gedurende het gehele cursusjaar worden de cultuurvakken Oude geschiedenis en Archeologie aangeboden, elk met een omvang van 9 EC.

In het tweede jaar ligt de nadruk in de leatuurcolleges meer dan in het eerste jaar op het gezamenlijk tijdens de colleges begrijpen en interpreteren van de teksten. In toenemende mate wordt secundaire literatuur gebruikt en wordt aandacht besteed aan de confrontatie met het eigene en het vreemde van de antieke cultuur, waarmee het normen- en waardendebat wordt binnengehaald. Bij Grieks komen in het tweede jaar Homerus aan bod en de historici Herodotus en Thucydides. Bij Latijn is er in het tweede jaar een onderdeel Vergilius en een onderdeel prozaschrijvers (Tacitus, Livius, Cicero). Bekendheid met moderne taalkundige inzichten toegespitst op Latijn en Grieks wordt in het tweede jaar aangebracht in de colleges Taalkunde Latijn en Taalkunde Grieks. In deze colleges wordt tevens een eerste ervaring opgedaan met het verrichten van taalkundig onderzoek, met gebruikmaking van de ter beschikking staande hulpmiddelen; hiertoe behoren ook en vooral digitale tekstcorpora, zoals de Thesaurus Linguae Graecae (TLG) en de Library of Latin Texts (LLT).

In periode 1 wordt de cursus Griekse en Latijnse literatuurgeschiedenis aangeboden, verzorgd door docenten van beide leerstoelgebieden. Bij dit college verwerft de student overzichtskennis van de beide klassieke literaturen. In periodes 2-3 is er het college Inleiding antiek christendom. De colleges Literatuurgeschiedenis en Antiek christendom veronderstellen geen kennis van de brontalen en worden ook gevolgd door studenten

Oudheidkunde of studenten van andere opleidingen. Eveneens krijgen studenten de cursus Filosofie: Kennis, interpretatie en context, verzorgd door de Faculteit Wijsbegeerte, en de cursus Methodologie Grieks en Latijn. Deze laatste cursus bouwt voort op de academische vaardigheden uit het eerste jaar. Centrale thema's in dit college zijn: tekstoverlevering en paleografie, teksteditie en tekstkritiek, alsmede literatuurwetenschappelijke benaderingen van de antieke letterkunde.

Het tweede semester van het derde jaar is in zijn geheel gewijd aan onderdelen GLTC. De student kiest twee leatuurcolleges uit een aanbod van drie: Grieks (Euripides), Latijn (gewoonlijk Horatius) en Oud Christelijk Grieks en Latijn (OCGL). De student kiest welke taal de eerste major wordt. Een excursie wordt jaarlijks georganiseerd samen met de RUG en de UvA. De excursie vindt om het jaar plaats naar een gebied in de Romeinse wereld (Italië) en in de Griekse wereld (Griekenland of Turkije). Vóór de excursie moeten colleges gelopen worden en leatuur gelezen; tijdens de excursie worden door de studenten ter plaatse presentaties gegeven.

De commissie heeft op basis van de gesprekken en het cursusmateriaal vastgesteld dat het curriculum evenwichtig en inhoudelijk sterk is vormgegeven. In het tweede jaar ziet de commissie duidelijk de synthese ontstaan tussen taal- en letterkunde welke verder wordt versterkt in het derde jaar. De aandacht voor het antieke christendom is in het nieuwe curriculum verminderd ten opzichte van het oude curriculum. De cursus Oudchristelijk Grieks en Latijn in het derde jaar was verplicht in het oude curriculum, maar wordt nu als optionele cursus aangeboden in het minorenpakket. Bovendien is de cursus aangepast, omdat ook studenten Oudheidkunde hem kunnen volgen en zij niet noodzakelijk zowel Latijn als Grieks op voldoende niveau beheersen. De commissie vindt dit een gemis, zeker gezien het feit dat de opleiding zich wil onderscheiden door nadrukkelijk aandacht te schenken aan het antieke christendom.

De basis cursussen in Latijn en Grieks helpen studenten om zich de taal waarin geen eindexamen is gedaan, snel eigen te maken. De commissie vindt het positief dat de opleiding deze cursussen aanbiedt, maar geeft wel het advies om hun inhoud te evalueren. Studenten hebben tijdens het visitatiebezoek namelijk aangegeven dat ook onderwerpen worden besproken die, gezien de kennis van de andere taal, als bekend verondersteld mogen worden. Als voorbeeld noemden ze de uitleg over wat een nominativus betekent.

In het curriculum bestaat geringe ruimte voor het schriftelijk presenteren en het schrijven van werkstukken. In de kritische reflectie staat dit onderwerp beschreven als een punt van aandacht. Ook tijdens het visitatiebezoek is dit onderwerp ter sprake gekomen, waarbij zowel programmamanagers als docenten aangaven dat hier extra zorg aan wordt besteed, maar dat het toch nog steeds een aandachtspunt blijft. Momenteel komt het schriftelijk presenteren aan de orde bij de cursussen Taalkunde en Methodologie, naast het algemene vak Academische vaardigheden. Eveneens helpt het colloquium om de eindschrijving goed voor te bereiden. De commissie vindt het van belang dat dit onderwerp een belangrijk aandachtspunt blijft. Zij raadt aan om deze vaardigheden in het eerste jaar in enkele cursussen te integreren.

Bacheloropleiding Oudheidkunde

Het curriculum bestaat uit zes majorencombinaties: Oudheidkunde I (archeologisch-historisch) en II (literair-cultureel), Oudheidkunde met Grieks, Oudheidkunde met Latijn, Oudheidkunde met Babylonisch-Assyrisch, Oudheidkunde met Grieks en Babylonisch-Assyrisch, Oude Geschiedenis en Mediterrane Archeologie. De eerste combinatie, ook wel aangeduid als Oudheidkunde Algemeen, biedt het breedste pakket en wordt het meest

gekozen. Combinatie 6 lijkt er enigszins op, maar focust toch vooral op twee disciplines: archeologie en oude geschiedenis. Voor beide combinaties geldt dat de taalstudie daar beperkt is tot 9 EC. In de andere combinaties speelt de taalstudie juist een prominente rol. Alle studenten volgen inleidingen in de Oude geschiedenis, Griekse en Romeinse archeologie, academische vaardigheden, filosofie en methodologie.

Inleiding in de oude geschiedenis start met de cursus Oude geschiedenis waarin een eerste kennismaking met het historische debat wordt geboden. Een dieper begrip van het bronnenmateriaal waarop de kennis van de oude geschiedenis is gebaseerd, volgt in de cursus Inleiding Historische bronnen, op zijn beurt gevolgd door een kleine cursus over antieke historiografie. Kennis van en inzicht in de archeologie wordt bijgebracht in de cursus Inleiding in de archeologie (9 EC) in het eerste semester en de cursus Inleiding in de Griekse en Romeinse archeologie (9 EC). In de eerste cursus wordt de student ingeleid in de mogelijkheden en beperkingen van het wetenschapsgebied van de archeologie en in het tweede semester krijgt de student een grondige introductie in de Griekse en Romeinse archeologie in de breedste zin van het woord, derhalve betrekking hebbend op het hele Middellandse Zeegebied en West-Europa. Ten slotte volgen de meeste studenten de cursus Inleiding in de veldarcheologie. Zij leren hier de basismethoden en -technieken van het archeologische veldwerk. De derde belangrijke poot is de studie van een oude taal. Studenten krijgen naar eigen keuze onderwijs in één van de leidende talen, te weten Grieks, Latijn of Babylonisch-Assyrisch (9 EC). Voor Grieks en Latijn betreft dit een basiscursus voor hen die geen eindexamen in het vak hebben gedaan, of de cursus Taalverwerving voor hen die dat wel hebben gedaan. In het tweede semester besluiten de studenten of zij doorgaan met deze oude taal, met andere woorden of zij de betreffende taal als “major” kiezen. In dat geval volgen zij hetzelfde programma als de studenten GLTC in de betreffende taal. Voor Babylonisch-Assyrisch wordt een traject van gelijke zwaarte aangeboden. Dat betekent dat deze studenten ook in het tweede semester 9 EC studie oude taal volgen. Ten slotte maken de studenten kennis met de literatuurgeschiedenis in de cursus Literatuurgeschiedenis van het oude Nabije Oosten (3 EC).

Het tweede jaar biedt verdieping in één van de bovengenoemde specialisaties die gedomineerd worden door twee disciplines. De taalspecialisaties hebben bijvoorbeeld naast taalkundige vakken eveneens vakken over godsdiensten van de oudheid en oude geschiedenis, terwijl bij de specialisaties Oudheidkunde I en II oude geschiedenis en archeologie centraal staan middels de cursussen Mediterrane pre- en protohistorie, Archaisch Oost-Griekenland en Stad en Land in Romeins Italië, elk 6 EC. Studenten met de major Babylonisch-Assyrisch volgen, naast de taalonderdelen, de module Archeologie van het Oude Nabije Oosten (6 EC) en de module Mediterrane pre- en protohistorie (6 EC).

Wetenschapsfilosofie is onderwerp van de cursus Filosofie: Kennis, interpretatie en context en theoretische benaderingen van de oudheidkunde zijn aan de orde in de module Methodologie. Studenten met de majoren Oudheidkunde I en II, Oude Geschiedenis en Archeologie, en Oudheidkunde met Babylonisch volgen de cursus Theoretische Benaderingen van de Oude Geschiedenis en Archeologie; studenten met de combinaties met Grieks en Latijn volgen de methodologie van de relevante taalstudie. Het jaar wordt afgerond met het schrijven van een bachelorscriptie.

De commissie heeft het curriculum bestudeerd en heeft waardering voor de gedegen opbouw. Zij ziet de zes majorencombinaties als een fraaie uitwerking van specialisaties waarin interdisciplinariteit wordt nagestreefd. Haar mening werd versterkt door de gesprekken met studenten die aangaven dat het aanbod van taal, geschiedenis en archeologie hen in het

bijzonder heeft geënthousiasmeerd om de opleiding te volgen, omdat het hen in staat stelt de oudheid vanuit meerdere perspectieven te bestuderen. In het eerste jaar maken de studenten kennis met de drie disciplines: taal, geschiedenis en archeologie. In het tweede en derde jaar bekwamen studenten zich in toenemende mate in twee disciplines. De commissie heeft van docenten en studenten begrepen dat, waar mogelijk, binnen de cursussen verbindingen tussen disciplines worden gelegd. Dit is niet zichtbaar in de curriculumbeschrijving. De commissie stelt voor om explicieter aan te geven bij welke cursussen voor een interdisciplinaire benadering wordt gekozen. De commissie is overigens van mening dat niet elke cursus interdisciplinair moet worden aangeboden. Het aanbod van cursussen vanuit diverse disciplines is eveneens waardevol, zolang studenten uiteindelijk wel in staat zijn om zelf de nodige verbindingen te leggen.

Profileringsruimte bacheloropleiding GLTC en Oudheidkunde

De profileringsruimte in het eerste semester van het derde jaar mogen studenten vrij invullen, binnen de grenzen die aan een minor worden gesteld. De bacheloropleiding GLTC biedt voor deze periode de vakken Antieke filosofie (6 EC), Oudchristelijk Grieks en Latijn (3 EC, eventueel uit te breiden tot 6 EC), Oriëntatie op het leraarschap (9 EC), Bijbels en klassieke verhalengoed (9 EC) en Tekstcollege antieke filosofie (6 EC) aan. De cursus Oriëntatie op het leraarschap is een combinatie van het volgen van onderwijs en een stage. GLTC studenten kunnen op deze manier kennis maken met het werk als docent in het VWO en dat kan helpen bij het maken van de keuze of zij na hun master de éénjarige post-masteropleiding tot docent willen volgen. Studenten Oudheidkunde gebruiken deze periode onder andere om een educatieve minor te volgen met het oog op het leraarschap Latijn en Klassieke Culturele Vorming, of om stage te lopen.

De commissie heeft uitvoerig met programmamanagers en docenten gesproken over de wenselijkheid van een vrije minorruimte. Programmamanagers en docenten vinden het bezwaarlijk dat de mogelijkheid bestaat dat studenten een half jaar lang geen tijd besteden aan de talen Latijn en Grieks of aan Oudheidkunde. Studenten zien wel de voordelen van de vrije keuzeruimte. In gesprek met de commissie legden zij uit dat diegenen die zich verder in de opleiding willen verdiepen, alle kansen krijgen door het aanbod verzorgd door de opleiding. Diegenen die zich juist willen verbreden, bijvoorbeeld door een meer geschiedkundig of een cultureel element aan hun studie toe te voegen, kunnen dat ook verwezenlijken. De commissie is van mening dat een vrije minorruimte inderdaad voor studenten blikverruimend kan zijn. De minorcursus Oriëntatie op het leraarschap geeft bovendien een waardevolle aanzet tot voortzetting van de opleiding tot gekwalificeerd leraarschap. Anderzijds vindt de commissie het bezwaarlijk dat studenten zich gedurende een half jaar aan de kern van hun studieprogramma kunnen onttrekken. Zij vindt het een nadeel dat in de maanden voorafgaand aan de scriptie algemene academische vaardigheden niet gericht kunnen worden getraind als directe voorbereiding op die scriptie. Dit bezwaar geldt met name voor de opleiding GLTC waarin het trainen van schrijfvaardigheden slechts beperkt aan bod komt. Voor deze opleiding raadt de commissie aan de mogelijkheden te onderzoeken om de minorruimte vroeger in het curriculum te laten plaats vinden. De commissie heeft van studenten begrepen dat in de bacheloropleiding Oudheidkunde de essayvakken in het tweede en derde jaar een goede voorbereiding bieden op de scriptie. De commissie heeft op basis van het curriculum beaamd dat het curriculum van de bacheloropleiding Oudheidkunde voldoende voorziet in een goede voorbereiding op het schrijven van de scriptie. Desalniettemin stelt zij voor ook in deze opleiding de minor eerder in het curriculum aan te bieden zodat de essayvakken optimaal aansluiten op de bachelorscriptie.

Bachelorscriptie GLTC en Oudheidkunde

Gedurende het gehele tweede semester is er het scriptiecolloquium, met een studielast van 3 EC. Alle derdejaars studenten die aan hun scriptie werken, zijn verplicht dit colloquium te volgen. In november of december leveren alle docenten bij de coördinator van het scriptiecolloquium een lijst met onderwerpen in, voorzien van een summier toelichting en een basisbibliografie; tevens doen de docenten van de drie leatuurcolleges die in de periodes 4 en 5 gegeven worden, enkele suggesties voor onderwerpen op het terrein van het betreffende leatuurcollege. Bij een eerste bijeenkomst in januari licht de coördinator de procedure van het hele scriptietraject toe en kunnen studenten aangeven welk onderwerp ze kiezen. Naast de lijst van door de docenten aangedragen onderwerpen blijft het mogelijk een zelfgekozen thema te behandelen. De student en begeleider sluiten een scriptieovereenkomst, waarin afspraken worden gemaakt over inhoud, opzet en planning. De studenten Oudheidkunde worden altijd door twee docenten vanuit twee verschillende disciplines begeleid. De coördinator van het scriptiecolloquium begeleidt het proces in meer algemene zin.

De commissie heeft de scriptielijst van afgelopen jaren en een aantal scripties bestudeerd. Het viel de commissie hierbij op dat de scriptieonderwerpen bij de bacheloropleiding Oudheidkunde niet altijd interdisciplinair van aard zijn. Van docenten heeft zij vernomen dat studenten grotendeels vrij zijn om hun onderwerp te kiezen, met als resultaat dat niet iedereen een onderwerp kiest met een sterk interdisciplinair karakter, zoals bedoeld door de opleiding. De programmamanagers van de opleiding en docenten benadrukten tijdens de visitatie dat in de regel de begeleiders er op toezien dat het gekozen onderwerp in meer of mindere mate van interdisciplinaire aard is. Bovendien wordt door het aanstellen van twee begeleiders van verschillende disciplines de interdisciplinariteit benadrukt. Deze begeleiders beperken zich niet tot de begeleiding van de onderwerpen van hun eigen discipline, maar zijn juist bij de gehele begeleiding betrokken. Gezien het feit dat de opleiding het doel uitdraagt om een interdisciplinaire opleiding te verzorgen raadt de commissie aan om de keuze van scriptieonderwerpen meer aan te sturen.

Masteropleiding Oudheidstudies

In het kader van ACASA worden aan de UvA en de VU twee éénjarige masters aangeboden: Oudheidstudies en Archeologie en twee tweejarige researchmasters: Oudheidstudies (VU) en Archeologie (UvA). De masteropleidingen GLTC aan de VU en UvA en de opleiding Oudheidkunde aan de VU worden voortgezet als afstudeerrichtingen onder het masterlabel Oudheidstudies. Deze opleiding kent drie afstudeerrichtingen: GLTC (Classics), dat grotendeels een voortzetting is van de vroegere opleiding GLTC, de afstudeerrichting Oudheidkunde (Ancient Studies), waarin de vroegere opleiding Oudheidkunde wordt voortgezet, en Oude Geschiedenis (Ancient History), voortgekomen uit de specialisatie Oude Geschiedenis voor masterstudenten Geschiedenis. De voertaal in de colleges is Engels, tenzij alle studenten Nederlands beheersen. De colleges worden verzorgd door docenten van de VU en de UvA. Bijlage 5 biedt een uitgebreide beschrijving van het curriculum.

Het curriculum is verdeeld in 6 blokken. De eerste twee blokken van 8 weken worden gevolgd door een collegevrij blok van 4 weken waarin de student zelfstandig een term-paper of tutorial voltooit. Ook de tweede helft van het jaar bestaat uit twee blokken van 8 weken, gevolgd door een collegevrij blok waarin de student de scriptie afrondt. Voor het schrijven van de scriptie wordt vanaf februari tijd gereserveerd in het programma. Dat programma bestaat aldus uit 6 colleges van 6 EC, uit een term-paper of tutorial op de helft van het programma, en een eindschrijving (18 EC).

Binnen de drie afstudeerrichtingen kan de student een aantal specialisaties kiezen. De afstudeerrichting GLTC valt uiteen in twee specialisaties: Linguistic and narratological approaches to classical texts en Intertextuality and reception, de afstudeerrichting Oudheidkunde in vijf specialisaties: Ancient Thought: from Plato to Augustine, Greek, Latin, Babylonian/Assyrian en History and Archaeology, en de afstudeerrichting Oude Geschiedenis in twee specialisaties: Confrontation East and West en Religion and culture.

Beide specialisaties binnen GLTC worden ingeleid met een 'aftrapcollege' waarin de theoretische basis van het specialisme wordt behandeld. Het inleidende college van Specialisatie I is genaamd 'Narrativity'. Daarin worden theorie en praktijk van de narratologie en de discourse-linguïstiek aan de hand van het begrip narrativiteit aan de orde gesteld. Het 'aftrapcollege' van GLTC Specialisatie II behandelt de theoretische achtergronden van intertextualiteit, geïllustreerd aan de hand van klassieke teksten. In Specialisatie I kiest de student tussen een cursus Latijnse literatuur of Latijnse tekstlinguïstiek en tussen Griekse literatuur of Grieks taalkunde. Deze opzet heeft tot doel dat de student, met het oog op de beroepspraktijk van het middelbaar onderwijs, minimaal één cursus Grieks en één cursus Latijn heeft gevolgd. Bij Specialisatie II volgt de student een cursus Griekse literatuur en een cursus Latijnse literatuur. Ook hier doet de student dus minimaal één cursus Grieks en één cursus Latijn. Naast deze vaste onderdelen van de specialisaties heeft de student de vrije keuze uit het aanbod van ACASA. Wanneer een student buiten ACASA vakken wil volgen, in andere disciplines of aan andere universiteiten, moet hij/zij daarvoor toestemming verkrijgen van de Examencommissie Graduate School. De toestemming wordt verleend mits het vak van voldoende academisch niveau is en voldoende samenhang vertoont met de gekozen specialisatie.

De afstudeerrichting Oudheidkunde kan divers worden ingevuld. Voor vrijwel alle studenten geldt dat ze beginnen met twee modules Great Debates in Ancient Historical Studies. In dit college komt elke week een groot debat aan de orde op het gebied van de Oude Geschiedenis en de Oudheidkunde. Masterstudenten Geschiedenis zijn hier ook welkom. Elke week treedt een andere docent op; elke week leest de student een fiks pensum rond een bepaald thema en schrijft er een paper over. Doel is een breed spectrum van de oudheidkunde te laten zien en de studenten inspiratie te geven voor verder onderzoek. In blok 3 kunnen zij over een van de thema's een groter werkstuk schrijven. Daarnaast specialiseren de studenten zich door het kiezen van cursussen vanuit ACASA, hetzij op het gebied van één der oude talen (Latijn, Grieks of Babylonisch-Assyrisch), hetzij Geschiedenis, hetzij Archeologie. De specialisatie Ancient Thought wijkt enigszins af. Daar zijn de Great Debates niet verplicht, maar is er een eigen 'aftrapcollege' Images of the Divine in Context.

De afstudeerrichting Oude Geschiedenis valt uiteen in twee specialisaties. Confrontation East and West maakt studenten vertrouwd met de vaak onderbelichte wisselwerking tussen de Mediterrane en de West-Aziatische culturen en Religion and Culture richt zich op de invloed van religie en cultuur op het sociale leven, met name in de Romeinse keizertijd. Anders dan bij de andere afstudeerrichtingen wordt de specialisatie hier vooral vorm gegeven door de keuzevakken. Beide specialisaties trappen af met het responsiecollege Great Debates in Ancient Historical Studies.

Aangezien studenten binnen elke afstudeerrichting een grote mate van keuzevrijheid hebben, krijgt elke student een tutor toegewezen die zorgt voor de inhoudelijke samenhang binnen het vakkenpakket. De Examencommissie Graduate School oordeelt in laatste instantie over het niveau en de inhoudelijke samenhang van het studieprogramma. Studenten hebben desalniettemin aangegeven dat het maken van keuzen voor hen lastig kan zijn.

Alle specialisaties bieden in het tweede semester ruimte voor het schrijven van een scriptie. Naast de lijst door de docenten aangedragen onderwerpen blijft het mogelijk een zelfgekozen onderwerp te behandelen. De student en twee begeleiders sluiten een scriptieovereenkomst, waarin afspraken worden gemaakt over inhoud, opzet en planning.

De commissie vindt het een verstandige en ambitieuze keus om de masteropleiding binnen ACASA vorm te geven. Het biedt de opleiding mogelijk meer studenten waardoor zij minder kwetsbaar zal staan. Daarnaast kan de opleiding meer cursussen aanbieden door de samenwerking met de UvA.

De afstudeerrichtingen hebben ieder een eigen profiel. De gerichte focus op taalverwerving ziet de commissie met name terug in de afstudeerrichting GLTC. Zoals bij de bacheloropleiding heeft de commissie geconstateerd dat deze afstudeerrichting degelijk is opgezet. De twee specialisaties hebben een duidelijke structuur en leiden tot een goede taalkennis bij de studenten. Deze perceptie werd bekrachtigd door de geïnterviewde alumni die spraken over zeer gedegen grammaticaonderwijs. De commissie is van mening dat met name de aandacht voor intertextualiteit en de relatie tussen taalkunde en letterkunde een stevige basis vormen voor studenten om de talen in een bredere context te kunnen plaatsen.

De commissie is voorts positief over de originele opbouw van de afstudeerrichtingen Oudheidkunde en Oude Geschiedenis. De Great Debates en uiteenlopende opdrachten, bereiden studenten goed voor op hun eindsctie. De studenten die de commissie sprak tijdens het visitatiebezoek, vonden vooral de tutorials nuttig. Zij benadrukten dat het eerste semester al aanspoort om na te denken over het te kiezen vakkenpakket in relatie tot de midterm-paper en vervolgens de scriptie. Ook de gesproken docenten ervaren de opbouw van het curriculum als een logische en consistente route naar de scriptie toe.

Evenals bij de bacheloropleiding Oudheidkunde, heeft de commissie opgemerkt dat de scriptieonderwerpen van de afstudeerrichting Oudheidkunde niet altijd van interdisciplinair karakter zijn. Dit is jammer, omdat interdisciplinariteit juist het paradepaardje van de opleiding is. De commissie raadt aan om in het curriculum meer aandacht te besteden aan het integreren van twee of drie disciplines. Ook adviseert zij om de studenten te sturen in het kiezen van een interdisciplinair scriptieonderwerp.

2.2 Eindkwalificaties

De commissie is nagegaan of en op welke wijze de door de opleidingen geformuleerde eindkwalificaties vertaald worden in de curricula zoals deze zijn opgezet.

De commissie heeft geconstateerd dat voor de bacheloropleiding GLTC de eindtermen in combinatie met de vijf doelstellingen zijn vertaald in het curriculum. Het valt hierbij de commissie op dat zware nadruk ligt op (het toepassen van) kennis en inzicht, gezien de vele cursussen die gewijd zijn aan de Griekse en Latijnse literatuur, als ook de methoden van taal- en letterkunde, tekstoverlevering en editietechniek. De commissie constateert dat de sterke nadruk op de taalverwerving en de taalkunde het visitekaartje van de opleiding is, maar vindt dat dit toch niet mag leiden tot te weinig ruimte voor schrijfvaardigheden. Anders loopt de opleiding het gevaar om onvoldoende aandacht te besteden aan de overige eindtermen.

In de kritische reflectie van de bacheloropleiding Oudheidkunde staat verwoord op welke wijze de cursussen bijdragen aan het behalen van de eindkwalificaties. De commissie heeft deze relatie bestudeerd en heeft geconstateerd dat alle eindtermen goed zijn vertaald in het

curriculum. De inleidende colleges zijn bijvoorbeeld hoofdzakelijk gericht op kennis en inzicht, zoals verwoord in eindtermen 1 en 2, terwijl de werkcolleges meer gericht zijn op de eindtermen die gerelateerd zijn aan het toepassen van kennis, oordeelsvorming en communicatie. Zoals bij Standaard 1 opgemerkt, verwijst slechts één eindterm naar een interdisciplinaire werkwijze bij de student. Ook in het curriculum staan de disciplines eerder naast elkaar dan dat zij geïntegreerd worden binnen één cursus. Deze integratie vindt wel plaats de cursus Theorie en methodologie van Oude geschiedenis en archeologie en het interdisciplinaire werkcollege van het derde jaar.

Aangezien de commissie eerder de opmerking heeft geplaatst dat sommige scripties een weinig interdisciplinair karakter hebben, lijkt het de commissie raadzaam om in het curriculum meer aandacht te besteden aan het aanleren van vaardigheden om op interdisciplinaire wijze de oudheid te kunnen interpreteren.

De commissie heeft geconstateerd dat de eindtermen vertaald zijn in de masteropleiding Oudheidstudies. De algemene formulering van de eindtermen zorgt er echter voor dat de waarde van deze constatering beperkt is. Het is de commissie opgevallen dat de verplichte cursussen GLTC vooral aansluiten bij eindtermen met betrekking tot het (toepassen van) kennis en inzicht. De overige eindtermen zijn wel vertaald in de eindscriptie. De commissie trekt hieruit de conclusie dat de eindtermen voldoende zijn vertaald, maar dat de opleiding ervoor dient te waken dat teveel nadruk wordt gelegd op (het toepassen van) taalkundige kennis en inzicht. De commissie is van mening dat de afstudeerrichtingen Oudheidkunde en Oude Geschiedenis evenwichtiger verwijzen naar verwachtingen ten aanzien van zowel verwerven van kennis en inzicht, dan naar algemene academische vaardigheden zoals presenteren en oordeelsvorming. Zowel in de Great Debates als in de tutorials en uiteindelijk de eindscriptie zijn alle eindtermen in meer of mindere mate vertaald.

2.3 Onderwijsleeromgeving

De commissie is nagegaan vanuit welke didactische visie het onderwijs verzorgd wordt en of de beschikbare voorzieningen hiervoor toereikend zijn.

De Faculteit der Letteren geeft haar onderwijs vorm binnen de onderwijsvisie van de VU, waarin faculteit en universiteit een gemeenschap voor wetenschappelijke kennisontwikkeling vormen. Volgens de kritische zelfstudie betekent dit dat studenten serieus genomen worden als deelnemers aan het proces van kennisontwikkeling, dat ze samen met de docenten aan de oplossing van problemen werken en dat daarbij de hoofdvragen en kernbegrippen van het vakgebied centraal staan in het onderwijs, dat ze kennis maken en ervaring opdoen met de in het vakgebied geldende methoden van onderzoek en de regels voor samenwerking en communicatie, dat ze zich door reflectie bewust worden van deze methoden en regels. Ze maken daarbij gebruik van de voorzieningen die onderzoekers ook ter beschikking staan.

De bacheloropleidingen GLTC en Oudheidkunde hebben een diversiteit aan onderwijsmethoden waaronder hoorcollege, werkcollege, zelfstudie, mondeling presenteren, schriftelijk presenteren, werkstuk en scriptie. Omdat de masteropleiding Oudheidstudies voor een groot gedeelte bestaat uit het schrijven van de scriptie, voert zelfstudie in deze opleiding de boventoon. Tijdens het visitatiebezoek hebben de GLTC studenten aangegeven dat zelfstudie niet altijd gemakkelijk is. Zij vinden het vooral moeilijk om gemotiveerd te blijven door het gering aantal contacturen. De gesproken studenten Oudheidkunde benadrukten dat zij juist zeer goed begeleid worden in het in toenemende mate zelfstandig werken. Er zijn voldoende modelinterpretaties voorhanden om richting aan de zelfstudie te geven. Bovendien geven docenten richtvragen mee per opdracht om de student op weg te helpen. Deze vragen zijn in het begin heel concreet, maar worden gedurende de opleiding steeds abstracter. De

commissie waardeert deze werkwijze, aangezien het studenten traint in een adequate manier van zelfstudie.

De studenten hebben tijdens de visitatie aangegeven dat zij, indien nodig, altijd terecht kunnen bij de studieadviseur. Daarnaast is het mogelijk, met name door de kleinschaligheid van de opleidingen, om eenvoudig contact te leggen met docenten. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie geconstateerd dat er inderdaad sprake is van een goed onderling contact tussen docenten en studenten. Voorgaand aan het visitatiebezoek heeft de commissie zich afgevraagd of de studenten niet te zeer in de watten worden gelegd. Deze indruk werd gevoed door het instellen van een scriptiecolloquium. Naar de mening van de commissie mag je van een student verwachten dat een scriptie kan worden geschreven zonder klassikale ondersteuning naast de individuele begeleiding van de docent(en). Ook de besluitvorming om het aantal mondelinge tentamens te reduceren omwille van de hoge psychologische belasting voor studenten versterkte deze indruk. Tijdens het visitatiebezoek hebben docenten en programmamanagers de commissie er echter voldoende van kunnen overtuigen dat de studenten niet betutteld worden. Alhoewel anders geformuleerd in de kritische reflectie, vinden mondelinge tentamens minder vaak plaats door praktische overwegingen. Het afnemen van individuele mondelinge tentamens kost veel tijd en bovendien is sinds kort in het kader van een transparant toetsingsbeleid bepaald dat een tweede beoordelaar aanwezig dient te zijn. Het scriptiecolloquium is ingesteld als begeleiding bij het ontwikkelen van de academische schrijfvaardigheid en is als zodanig een noodzakelijk element om de studievertraging te verminderen. Gezien de vele vertraging die studenten oplopen, lijkt deze keuze adequaat. Zowel studenten als docenten hebben meerdere malen aangegeven dat de studenten hard moeten werken om de opleiding succesvol af te ronden. De commissie heeft uit de gesprekken opgemaakt dat studenten intensief worden begeleid, maar dat deze begeleiding in verhouding staat tot de eisen die de opleidingen aan de studenten stellen.

De bibliotheek is een facultaire voorziening welke zeer belangrijk is voor de bacheloropleiding en master afstudeerrichting GLTC. De tijdens de visitatie gesproken studenten beoordelen de bibliotheek als vrij beperkt, zeker in vergelijking met andere universiteiten. Echter, door internetmogelijkheden is het wel mogelijk om toegang te krijgen tot andere wetenschappelijke bibliotheken.

2.4 Studeerbaarheid

De kwantitatieve gegevens met betrekking tot instroom, studeerbaarheid en rendementen zijn opgenomen in Bijlage 7.

Instroom

Voor toelating tot de bacheloropleiding GLTC is een voldoende op één van beide talen in het eindexamenpakket van het VWO of Gymnasium verplicht. De meeste studenten hebben eindexamen gedaan in beide vakken. De instroom in deze opleiding is laag. In het cursusjaar 2010/2011 stroomden 5 studenten in, het jaar ervoor 7. Voor de bacheloropleiding Oudheidkunde is een diploma VWO vereist. De instroom van deze opleiding ligt rond of iets onder de 10 studenten per jaar.

De commissie heeft uitgebreid met het programmamanagement en docenten gesproken over de lage instroom en daarmee over de kwetsbaarheid van de opleidingen. Het management heeft benadrukt dat ook veel van de studenten Oudheidkunde een major Grieks of Latijn kiezen, waardoor de bacheloropleiding GLTC een groter studentenbereik heeft dan de cijfers suggereren. Voorts zal op den duur ook verdere samenwerking met de UvA geëxploreerd

worden. Deze samenwerking is voor de bacheloropleiding iets minder gemakkelijk te realiseren dan voor de masteropleiding. Het grote aantal verplichte vakken vraagt namelijk om een goede logistieke afstemming tussen beide universiteiten, mogelijk zelfs om één locatie. De commissie heeft er tijdens het visitatiebezoek voor gewaarschuwd dat samenwerking er ook toe kan leiden dat minder studenten zich inschrijven, omdat ze niet meer worden aangetrokken door de sfeer van de VU. De tijdens de visitatie gesproken studenten noemden bijna allemaal die persoonlijke sfeer van de VU als hét element dat hen heeft doen besluiten om, ondanks de ligging buiten het stadscentrum, de opleiding daar en niet elders te volgen. Aan de andere kant heeft de commissie ook het enthousiasme van de masterstudenten over ACASA opgemerkt. Zij raadt in ieder geval aan om bij eventuele samenwerking de sfeer van de VU te koesteren en te blijven uitdragen.

De masteropleiding Oudheidstudies telt momenteel 25 studenten. Voor de afstudeerrichting GLTC is een bacheloropleiding GLTC vereist, voor de afstudeerrichting Oudheidkunde de bacheloropleiding Oudheidkunde en voor de afstudeerrichting Oude Geschiedenis is de geëigende vooropleiding een bacheloropleiding Geschiedenis of Oudheidkunde. De masterstudenten met wie de commissie tijdens het visitatiebezoek sprak, waren zeer enthousiast over de samenwerking met UvA binnen ACASA. De commissie waardeert de intentie van de opleiding om middels het samenwerkingsverband de positie van de masteropleiding Oudheidstudies te verstevigen.

Studielast

De studielast bij alle drie de opleidingen is evenredig over de jaren verdeeld. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie niet de indruk gekregen dat die studielast onevenredig zwaar is bij één van de opleidingen. De gesproken studenten vertelden dat de studie goed te doen is, mits de stof goed wordt bijgehouden. Ook vertelden zowel de studenten als de docenten, dat eventuele knelpunten snel worden gesignaleerd en opgelost. Het levert bijvoorbeeld, soms problemen op dat wetenschappelijke teksten worden gelezen in het Duits of Frans. De docent zorgt dan bijna altijd voor een vertaling als dat nodig blijkt.

Studeerbaarheid

Het rendement van alle drie de opleidingen is laag. Na drie jaar heeft slechts een derde van alle studenten de bacheloropleiding GTC en de helft van de studenten de bacheloropleiding Oudheidkunde afgerond. De masterstudenten redden het meestal niet om in één jaar hun masteropleiding af te ronden. De studieduur van de masterstudenten varieert van 17 tot 39 maanden.

De uitval varieert. Gezien de kleine aantallen is het weinig zinvol te spreken over percentages. Bij GLTC vallen bijna elk jaar 1 tot 3 studenten af. Bij de bacheloropleiding Oudheidkunde ligt het aantal globaal tussen de 2 en de 6. Gezien het geringe aantal aan instroom betekent dit voor sommige collegejaren een uitval van bijna de helft van de studenten.

De commissie vindt dat het rendement en de uitval bij de opleidingen bijzondere aandacht verdienen. De opleidingen stellen als doel de cultuur en het gedachtegoed van de Oudheid over te dragen. Dit doel kan alleen verwezenlijkt worden door opleidingen die stevig in de faculteit verankerd zijn. Minder goede rendement- en uitvalgegevens verzwakken deze positie.

In de kritische reflectie van de bacheloropleiding GLTC staat als mogelijke oorzaak van studievertraging genoemd dat veel studenten al lesgeven tijdens hun opleiding. De studenten en alumni die de commissie heeft gesproken tijdens het visitatiebezoek, vermeldden het schrijven van de scriptie en het lopen van stage als hoofdoorzaken. Stages lopen vaak uit,

zeker als een baan in het vooruitzicht wordt gesteld of zelfs al tijdens de opleiding wordt aangeboden. Tijdens het visitatiebezoek hebben programmanagers aangegeven dat de vertraging tijdens het schrijven van de scriptie een aandachtspunt is. Het scriptiecolloquium in de bacheloropleiding is al ingesteld om die vertraging te beperken. Ook is er sinds 2011 voor de bacheloropleidingen, en sinds 2012 voor de masteropleiding, een gereviseerde scriptiehandleiding beschikbaar. Deze handleiding bevat o.a. afspraken die gemaakt worden tussen begeleiders en studenten over de tijdsduur en het aantal begeleidingsgesprekken. De commissie heeft in de gesprekken begrepen dat bij studenten, mede door het plezier in de studie, de haast om het af te maken soms ontbreekt. Anderzijds heeft zij van de studenten vernomen dat de docenten er niet altijd op aandringen om de studie wel op tijd af te ronden.

De commissie vindt het positief en noodzakelijk dat de opleidingen maatregelen treffen om het rendement te verhogen, waaronder het colloquium en de handleidingen. Zij raadt aan om deze ingeslagen weg voort te zetten en ervoor te zorgen dat de studenten ervan doordrongen raken dat de opleidingen streven naar een hoger studierendement. De commissie benadrukt hierbij dat studenten dienen te leren dat een deadline ook in een toekomstige carrière niet stilzwijgend kan worden genegeerd.

2.5 Onderwijspersoneel

Kwaliteit Onderwijspersoneel

Het onderwijs voor alle drie de opleidingen wordt verzorgd door personeel met goede inhoudelijke expertise op hun vakgebied. In de zelfstudies zijn bijlagen opgenomen waarin duidelijk wordt welke docenten tot de staf behoren, welke vakinhoudelijke specialisaties zij hebben en welke cursussen zij verzorgen. De commissie heeft van dit overzicht kennis genomen. Bijna alle docenten zijn gepromoveerd en actieve onderzoekers. De commissie vindt dit positief, omdat zij er vervolgens vanuit gaat dat de 'state of the art'-kennis van docenten op onderzoeksgebied als vanzelfsprekend het onderwijs voedt. Bij de bacheloropleiding Oudheidkunde en het master afstudeerrichting Oudheidkunde vormt het interdisciplinair onderzoek de basis voor het interdisciplinair onderwijs. Tijdens het visitatiebezoek bracht een docent met enthousiasme naar voren dat samenwerking in het onderzoek aanzet tot gezamenlijke curriculumvorming. De commissie heeft met genoegen geconstateerd dat de staf over voldoende wetenschappelijke kwaliteiten beschikt. Bovendien heeft zij vastgesteld dat per opleiding de expertise van docenten complementair is. Dit geldt eveneens voor de docenten van de VU en de UvA die gezamenlijk de masteropleiding verzorgen.

De educatieve kwaliteiten van de docenten zijn geborgd met de Basiskwalificatie Onderwijs (BKO). De meeste docenten hebben, conform het VU-beleid, een BKO of gaan dit volgend jaar halen. Voorts worden promovendi begeleid bij hun onderwijstaken en docenten die in de masteropleiding het onderwijs in het Engels verzorgen, worden getoetst op deze taal en krijgen waar nodig een cursus aangeboden. De commissie heeft op basis van bovenstaande elementen, maar ook op basis van de studentenevaluaties geconcludeerd dat de educatieve kwaliteit van de docenten goed is.

Kwantiteit onderwijspersoneel

Voor de bacheloropleiding GLTC en de masteropleiding Oudheidstudies is de staf-student ratio 1 op 15. Voor de bacheloropleiding Oudheidkunde ligt deze ratio minder gunstig, namelijk 1 op 27. Tijdens het visitatiebezoek hebben studenten geen problemen genoemd aangaande het aantal contacturen. Studenten zijn juist zeer tevreden met het veelvuldig en laagdrempelig contact met de docenten. De commissie heeft derhalve geconcludeerd dat het

aantal docenten door de studenten als voldoende wordt ervaren. De gesproken docenten geven aan dat de werkdruk hoog is. Zeker deeltijdse docenten krijgen structureel net iets meer onderwijstaken toebedeeld dan bedoeld. Echter, meer dan deze druk ervaren de docenten de continue veranderingen in het onderwijs als zeer belastend. Het invoeren van de profileringsruimte in semester 1 van jaar 3 en de 3-6-9 EC structuur zijn hier voorbeelden van. De commissie vindt het aantal veranderingen van de afgelopen jaren fors en ziet dit als een extra belasting voor de docenten. Zij heeft er des te meer waardering voor dat desondanks de docenten gedreven blijven en er niet voor terugdeinzen initiatief te tonen bij het continu verbeteren van de kwaliteit van de opleiding.

2.6 Kwaliteitszorg

De commissie is nagegaan in hoeverre studenten en docenten betrokken en gehoord worden bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs.

De evaluatie en verbetering van het curriculum van de opleidingen valt bij de Faculteit Letteren onder verantwoordelijkheid van de afdelingshoofden en de onderwijsdirecteur. In het facultair overleg wordt het kader afgesproken waaraan een curriculum dient te voldoen. Dit kader wordt inhoudelijk verder uitgewerkt door de leerstoelhouders in samenspraak met het collectief van docenten en dan weer teruggelegd bij het afdelingshoofd en de onderwijsdirecteur. In dit proces heeft de opleidingscommissie een adviserende taak. De commissie heeft naar aanleiding van bovenstaande procedure geconcludeerd dat docenten betrokken en gehoord worden bij het evalueren en verbeteren van de kwaliteit van het onderwijs. Zij heeft hierbij wel een opmerking ten aanzien van de werkwijze. De inbreng per leerstoel is waardevol, maar daarnaast is het nodig dat de kwaliteit van het gehele curriculum regelmatig wordt geëvalueerd. Andere vragen spelen bij een dergelijke evaluatie een rol, zoals de mate van coherentie en de mate waarin evenwichtig wordt toegewerkt naar het behalen van de eindtermen. Zij ziet hierbij, naast het afdelingshoofd en onderwijsdirecteur, een belangrijke rol weggelegd voor de opleidingscommissie.

Studenten evalueren cursussen middels een schriftelijke en mondelinge evaluatie. Een contactpersoon verzorgt deze evaluaties. Mochten uit deze evaluaties knelpunten naar voren komen, dan neemt de verantwoordelijke leerstoelhouder deze punten door met de betreffende docent en wordt toegewerkt naar een oplossing. Tijdens de visitatie hebben studenten aangegeven dat het niet precies duidelijk is hoe evaluatieresultaten worden verwerkt en besproken. Zij benadrukten wel dat opmerkingen over cursussen bijna altijd ertoe leiden dat de cursus het jaar er op is aangepast.

Overwegingen

Bacheloropleiding GTLC

De commissie heeft geconstateerd dat profiel van de opleiding duidelijk herkenbaar is in het programma. De opleiding slaagt erin om een stevig pakket aan taalvaardigheid voor zowel Latijn als Grieks aan te bieden. Daarnaast wordt structureel aandacht besteed aan het bestuderen van talen binnen de oorspronkelijke en huidige contextuele omstandigheden. De commissie vindt wel dat het grondig leren van de talen niet ten koste mag gaan van bijvoorbeeld academische schrijfvaardigheden. Ook de aandacht voor de christelijke oudheid is in de loop der jaren verminderd, terwijl de opleiding dat wel een belangrijk aspect vindt.

Bacheloropleiding Oudheidkunde

De commissie heeft waardering voor de wijze waarop de opleiding interdisciplinariteit vorm geeft middels zes majorencombinaties. Het is een compliment voor de opleiding dat studenten en alumni hebben aangegeven dat de combinatie van taal, geschiedenis en archeologie hen in het bijzonder heeft geënthousiasmeerd om de opleiding te volgen. Evenwel is het de commissie opgevallen dat het curriculum niet sterk de nadruk legt op het integreren van de disciplines. Het zou de opleiding sterker maken als de cursussen van verschillende disciplines meer dan nu het geval is, in geïntegreerde vorm zouden worden aangeboden. De commissie heeft opgemerkt dat de opleiding er in slaagt om zowel generieke als specifieke kennis en vaardigheden aan te leren. Hierbij is een duidelijke structuur zichtbaar waardoor studenten middels essays goed voorbereid beginnen aan hun scriptie.

Masteropleiding Oudheidstudies

De commissie heeft geconstateerd dat de masteropleiding binnen ACASA ruimte biedt aan de afstudeerrichtingen om een eigen focus te behouden, maar ook te profiteren van elkaars expertise. De commissie heeft geconstateerd dat de afstudeerrichting GLTC dusdanig is opgezet dat afgestudeerde studenten voldoen aan de educatieve vervolgmaster. Het gevaar schuilt er hierbij in dat overige kennis en vaardigheden, van belang voor een afgestudeerde masterstudent, minder in het curriculum aan bod komen. De commissie heeft geconstateerd dat de curricula van de afstudeerrichtingen Oudheidkunde en Oude Geschiedenis gestructureerd zijn opgebouwd door middel van de Great Debates en doordat de tutorials stapsgewijs toewerken naar de het schrijven van de eindschriftie.

Alle opleidingen

De commissie is ervan overtuigd dat de onderwijsleeromgeving de studenten voldoende uitdaagt en ondersteunt in hun studie. De gehanteerde methoden van onderwijs passen doorgaans goed bij de bijbehorende cursus, alhoewel zelfstudie vooral voor GLTC studenten soms moeilijk blijkt te zijn. De bachelorstudenten Oudheidkunde worden hier juist goed in begeleid.

De commissie heeft geconstateerd dat de opleidingen worden verzorgd door gedreven docenten met veel expertise op hun vakgebied. De commissie heeft veel lof voor de docenten die ondanks de vele curriculumwijzigingen van de afgelopen jaren gemotiveerd blijven om de opleidingen met enthousiasme vorm te geven. Bovendien zijn deze docenten zeer toegankelijk voor de studenten. De commissie is van mening dat zij samen met de studiebegeleider zorgen voor een goede begeleidingsstructuur.

De commissie heeft geconstateerd dat studenten en docenten voldoende betrokken zijn bij de vormgeving en evaluatie van het curriculum. Zij heeft wel opgemerkt dat de vormgeving en evaluatie op cursus- en leerstoelniveau goed is georganiseerd, maar op curriculumniveau minder. De commissie vindt het belangrijk dat dat ook gebeurt, om zo de coherentie van de curricula van alle drie de opleidingen te bewaken.

De commissie constateert dat de instroom en het rendement van de opleidingen bijzondere aandacht verdienen. De samenwerking met ACASA vindt de commissie dan ook een goed initiatief om de positie van de masteropleiding te verstevigen. Alhoewel de commissie zich ervan bewust is dat de opleidingen zich inspannen om het rendement te verhogen, is zij van mening dat men nog meer moet trachten de studenten ervan te doordringen dat de studievoortgang prioriteit verdient. De commissie heeft geconstateerd dat de opleidingen voor de studenten pittig zijn, maar niet onnoemelijk zwaar. Het zou derhalve mogelijk moeten zijn om de vertraging terug te dringen.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC): de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘goed’.

Bacheloropleiding Oudheidkunde: de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘voldoende’.

Masteropleiding Oudheidstudies: de commissie beoordeelt Standaard 2 als ‘goed’.

Standaard 3: Toetsing en gerealiseerde eindkwalificaties

De opleiding beschikt over een adequaat systeem van toetsing en toont aan dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd.

Toelichting:

Het gerealiseerde niveau blijkt uit de tussentijdse en afsluitende toetsen, de afstudeerwerken en de wijze waarop afgestudeerden in de praktijk of in een vervolgopleiding functioneren. De toetsen en de beoordeling zijn valide, betrouwbaar en voor studenten inzichtelijk.

Bevindingen

In deze standaard worden de bevindingen ten aanzien van de toetsing weergegeven (3.1) en vervolgens wordt de vraag beantwoord of studenten de beoogde eindkwalificaties van de opleidingen realiseren (3.2).

3.1. Het systeem van toetsing en beoordeling

Toetsbeleid

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing. Zij heeft gekeken naar het toetsbeleid, het functioneren van de examencommissie en de toetsvormen, waaronder de opzet van de scriptie(procedure).

Het toetsbeleid van de bacheloropleidingen GLTC en Oudheidkunde en de masteropleiding Oudheidstudies is facultair vastgesteld. Voor zowel de bacheloropleidingen als de masteropleidingen van de afdeling Oudheid is een examencommissie ingesteld. Deze commissie is belast met het goedkeuren van individuele curricula en heeft ook een verantwoordelijkheid ten aanzien van het toetsbeleid. Deze laatst genoemde taak speelt een steeds grotere rol. De examencommissies spannen zich in om de kwaliteit van toetsen te evalueren en waar nodig te verbeteren.

De commissie heeft vernomen dat een toetscommissie, als onderdeel van de examencommissie, de toetskwaliteit achteraf zal beoordelen door steekproefsgewijs tentamens te evalueren en te bespreken met de betreffende docent. Deze toetscommissie wordt facultair aangesteld. De startdatum van deze commissie is 1 maart 2013.

Toetsing geschiedt door middel van tentamens, werkstukken, mondelinge presentaties en controle van individuele opdrachten. Kennis wordt getoetst in tentamens en die worden meestal schriftelijk afgenomen. Docenten zijn verantwoordelijk voor het opstellen van tentamens. Doorgaans vindt hierbij een collegiale check plaats. Mondelinge tentamens vinden ook plaats, maar dat aantal is sterk gereduceerd. Bij een mondeling tentamen houdt de docent volgens protocol exact bij welke fouten er worden gemaakt. Ook bijzonder goede antwoorden worden bijgehouden. Voor de beoordeling van werkstukken en mondelinge presentaties zijn beoordelingsformulieren beschikbaar. Deze beoordelingsformulieren bevatten vaste criteria die, naast kennisverwerving, betrekking hebben op algemene

academische vaardigheden, waaronder het formuleren van een heldere argumentatie en een correcte annotatie.

Voor het opstellen van tentamens is een toetshandleiding beschikbaar. Waar nodig wordt deze handleiding ieder jaar herzien en vastgesteld door het faculteitsbestuur. De handleiding bepaalt dat er altijd een collegiale check plaatsvindt, modelantwoorden voor handen zijn en dat de normering per vraag vooraf is bepaald. Tijdens het visitatiebezoek heeft de commissie de indruk gekregen dat tentamens niet altijd conform deze handleiding worden opgesteld. Ook zijn de principes waarop een tentamen is gebaseerd, niet altijd duidelijk. De examencommissie heeft tijdens het visitatiebezoek benadrukt dat tot op heden de studenten geen klachten hebben over de manier van toetsen. Dit komt mede door de werkwijze waarin studenten van te voren kunnen weten wat ze kunnen verwachten van een toets, omdat de studiehandleiding doorgaans is voorzien van een proeftentamen met normering. De commissie begrijpt de tevredenheid over de huidige situatie, maar ziet dat deze werkwijze onvoldoende transparantie biedt. De commissie raadt derhalve docenten aan om tentamens conform de handleiding op te stellen. Voorts staat zij positief ten opzichte van het voornemen van de toetscommissie om hierop toe te zien.

De commissie is positief ten aanzien van de protocollaire werkwijze tijdens de mondelinge tentamens en mondelinge en schriftelijke presentaties. Zij heeft kennis genomen van de beoordelingsformulieren en handleidingen voor de schriftelijke en mondelinge presentaties en vindt deze adequaat opgesteld. Bijvoorbeeld, het formulier voor mondelinge presentaties bevat de aspecten inhoud, vorm, verbale presentatie, non-verbale expressie en hulpmiddelen, waarop gescoord wordt. De commissie beoordeelt deze aspecten als relevant voor presentaties en vindt het juist dat al deze aspecten meetellen in de beoordeling.

Toetsvormen

De commissie heeft tijdens de visitatie inzage gehad in divers tentamen materiaal. De commissie heeft vastgesteld dat de wijze van toetsing aansluit op het cursusmateriaal en de beoogde doelstellingen per cursus. Voorts heeft zij opgemerkt dat werkstukken en mondelinge presentaties goed worden voorzien van schriftelijke feedback.

Door de stringente regels voor objectiviteit is het vrij complex geworden om een mondeling tentamen af te nemen. Het huidige systeem schrijft voor dat er minimaal 2 docenten aanwezig dienen te zijn. Dit is een universitaire beslissing. Gezien het aantal studenten, ziet de commissie mogelijkheden om de mondelinge tentamens voort te zetten. De commissie vindt dit belangrijk omdat het van een student vraagt om zich, ook onder een zekere spanning, verbaal goed uit te drukken.

Scriptieprocedure

Zowel voor de bachelor- als de masteropleidingen van Faculteit Letteren zijn scriptiehandleidingen beschikbaar. De handleidingen zijn recentelijk aangepast. Deze handleidingen zijn dusdanig opgezet dat zij bruikbaar zijn voor zowel de docent als de student. Zij bevatten een toelichting op de procedures die voor elke opleiding dezelfde zijn. Ook bevatten zij een beoordelingsformulier. Dit formulier structureert de beoordeling aan de hand van de volgende aspecten: vraagstelling, methode, presentatie van bevindingen, analyse van bevindingen, conclusies, vorm en eindcijfer. Per aspect staat omschreven wat hieronder wordt verstaan. Bijvoorbeeld, bij het aspect vraagstelling wordt gevraagd of de centrale vraag goed is ingeleid, en begrijpelijk en eenvoudig is geformuleerd. De handleidingen bevatten een overeenkomst die ondertekend dient te worden door begeleiders en student. Hierin staan

onder meer het aantal afgesproken begeleidingsgesprekken en de datum waarop de scriptie afgerond dient te zijn.

De bachelorscripties worden bij de bacheloropleiding GLTC door één docent beoordeeld, en bij de bacheloropleiding Oudheidkunde door twee. De twee begeleiders bij de scriptie Oudheidkunde representeren de interdisciplinariteit van de opleiding. Bij de afstudeerrichtingen Oudheidkunde en Oude Geschiedenis van de masteropleiding Oudheidstudies beoordelen twee begeleiders en een onafhankelijke lezer de scriptie. Bij de afstudeerrichting GLTC is er sprake van één begeleider en onafhankelijke lezer. Het eindcijfer wordt berekend op basis van het gemiddelde tussen het gemiddelde cijfer van de begeleiders en het cijfer van de onafhankelijke lezer. Als de begeleiders en de onafhankelijke lezer meer dan twee punten in hun oordeel verschillen, of als één van deze cijfers een onvoldoende is, stelt de examencommissie een vierde beoordelaar aan.

Alhoewel de masteropleiding Oudheidstudies deels Engelstalig is, schrijven de studenten hun scripties meestal in het Nederlands. De commissie begrijpt deze keuze, omdat wetenschappelijke discussies vaak stoelen op subtiele nuances die studenten beter in hun moedertaal kunnen verwoorden. De commissie wijst er evenwel op dat Engels de academische voertaal is en dat masterstudenten zich hierin dienen te bekwamen. De commissie staat zeer positief ten opzichte van het voornemen om vanaf het studiejaar 2013-2014 over te gaan op Engelstalige masterscripties. Hierop zijn uitzonderingen, bijvoorbeeld scripties die gaan over de doorwerking van de klassieke literatuur in de Nederlandse literatuur. Voor deze scripties stelt zij voor om een Engelstalige samenvatting toe te voegen.

De commissie heeft opgemerkt dat de gelezen bachelor- en masterscripties zelden een onderbouwde becijfering bevatten. Zij heeft dit besproken met de docenten tijdens het visitatiebezoek en daarbij bleek dat de handleiding nog maar zeer recent is geïmplementeerd en docenten hier nog aan moeten wennen. Voordien was geen sprake van een geformaliseerde beoordeling in de vorm van een scriptiebeoordelingsformulier. De commissie is geen voorstander van een systeem van beoordeling op basis van louter objectieve criteria. Zij vindt het van belang dat studenten vanuit een meer holistische benadering beoordeeld worden. Echter, zij staat er wel achter dat toetsing op een transparante wijze dient te gebeuren. Het vergroot de vergelijkbaarheid van de toetsing tussen docenten. Daarnaast is het voor een student van belang om in te zien voor welke aspecten goed, en voor welke minder goed is gescoord. De commissie adviseert derhalve om de handleiding consequent te gaan gebruiken. Eventueel kunnen docenten de geformaliseerde beoordeling aanvullen met een narratieve onderbouwing van het totaalcijfer.

De commissie benadrukt voorts het belang van de scriptieovereenkomst, omdat het studenten en docenten ondersteunt in het nakomen van gemaakte afspraken. Het geeft de docent de kans om eisen te stellen aan de student, qua inhoud en tijdsplan. Door het aantal begeleidingsmomenten vast te stellen, wordt over-begeleiding vermeden. Gezien de vertraging van vele studenten raadt de commissie aan de overeenkomst te hanteren en ernaar te handelen.

3.2 Gerealiseerde eindkwalificaties

Om een oordeel te vormen over het eindniveau van de studenten heeft de commissie zowel voor de bachelor- als voor de masteropleiding scripties opgevraagd (zie Bijlage 7). Bij het selecteren van die scripties is rekening gehouden met een spreiding van cijfers (lage, gemiddelde en hoge cijfers) en begeleiders.

Alle gelezen scripties zijn naar het oordeel van de commissie van voldoende, sommige zelfs van uitzonderlijk goed niveau. Over het niveau van één bachelor scriptie Oudheidkunde bestond twijfel. De wetenschappelijke relevantie kwam niet goed naar voren. Voorts waren de bevindingen summier onderbouwd, was er sprake van te veel indirect gebruik van bronnen en werd het onderscheid tussen bronteksten en moderne commentaren vaak verwaarloosd. Na een grondige bestudering door twee commissieleden is geconcludeerd dat het niveau als nipt voldoende kon worden beoordeeld. De commissie raadt de opleiding aan de benedengrens voor de aanvaardbaarheid van scripties niet te laag te leggen.

Ten aanzien van de scripties in de bacheloropleiding GLTC heeft de commissie opgemerkt dat die scripties taalanalytisch van goed niveau zijn. De argumentatie en onderbouwing van stellingname lijkt voor studenten wat moeilijker, evenals het goed formuleren van een probleemstelling. Eén scriptie sprong er in positieve zin uit. De klassieke talen worden in deze scriptie vanuit een moderne theorie benaderd. De methode is zeer goed doordacht zonder uit het oog te verliezen zij ook beperkingen met zich mee brengt.

De scripties van de bacheloropleiding Oudheidkunde laten goed de geformuleerde probleemstellingen zien, alhoewel, zoals eerder opgemerkt, deze niet altijd interdisciplinair van aard zijn. De meeste scripties vertonen een goede consistente opbouw met een goede opeenvolging van analyse, conclusie en discussie. Bij enkele scripties is het taalgebruik niet van hoog academisch niveau.

Bij de masteropleiding Oudheidstudies troffen de commissieleden scripties aan met goed geformuleerde vraagstellingen, zorgvuldig gehanteerde onderzoeksmethoden en een adequaat taalgebruik. De conclusies worden doorgaans goed door de data onderbouwd. Eén scriptie is beoordeeld op een 9,5. De commissie is het geheel met deze beoordeling eens, aangezien deze scriptie alle blijk geeft van een goed doorwrocht inzicht van de gekozen probleemstelling en dito aanpak waarmee de vraagstelling wordt beantwoord.

Alumni hebben tijdens de visitatie hun waardering uitgesproken voor de opleidingen. De opleiding die zij volgden, heeft naar hun mening bijzonder goed bijgedragen tot de ontwikkeling van een algemeen academisch niveau van denken waarmee zij in staat zijn om een vervolgcarière te starten. Deze vervolgcarière ligt doorgaans in een (vervolg)master of in functies op de arbeidsmarkt, waaronder leraar klassieke talen op het VWO.

Programmamanagers hebben tijdens het visitatiebezoek vermeld dat verreweg de meeste studenten die de bacheloropleiding GLTC of Oudheidstudies afronden, doorstromen naar de master. Problemen met doorstroom worden hierbij niet ondervonden. De afgestudeerde masterstudenten binnen de afstudeerrichting GLTC worden zonder meer toegelaten tot de lerarenopleiding Klassieke talen en KCV. Hierna vinden de alumni die dat wensen, vrijwel zonder uitzondering een baan in het onderwijs. De commissie concludeert hieruit dat de opleidingen voldoen aan de verwachtingen ten aanzien van het niveau en wetenschappelijke oriëntatie van de opleiding. De overige afgestudeerden komen vaak terecht in functies bij de overheid of bedrijfsleven waarbij een academisch werk- en denkniveau gewenst is. Over het tijdsverloop na hetwelk deze afgestudeerden een baan vinden, en over de vraag hoe goed de opleiding daarop voorbereidde, zijn bij de commissie geen gegevens bekend.

Overwegingen

De commissie is nagegaan of de opleidingen beschikken over een adequaat systeem van toetsing en of studenten de beoogde eindkwalificaties realiseren.

Zij heeft vastgesteld dat de toetsen van adequaat niveau zijn en voldoende gevarieerd. De commissie benadrukt wel het belang van de mondelinge tentamens en adviseert om deze, zij het in mindere mate, te blijven afnemen.

De commissie heeft geconstateerd dat bij een deel van het toetsingsmateriaal niet duidelijk is hoe de becijfering tot stand is gekomen. Zij staat positief tegenover de initiatieven van de opleidingen om de becijfering transparanter te maken en waardeert de actieve rol van de examencommissies hierin. De formulieren die op dit moment beschikbaar zijn, waaronder de scriptiehandleiding en het formulier voor mondelinge presentaties, ziet zij als goede voorbeelden. Zij raadt de opleidingen aan te handelen conform deze richtlijnen.

De commissie heeft eindwerken en tentamens bestudeerd. Op basis van dit materiaal concludeert de commissie dat de opleidingen van voldoende niveau zijn. Deze conclusie wordt versterkt door het gegeven dat afgestudeerde bachelorstudenten zonder problemen doorstromen naar de masteropleidingen en afgestudeerde masterstudenten naar een vervolgmaster dan wel een carrière starten.

Conclusie

Bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC): de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'goed'.

Bacheloropleiding Oudheidkunde: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'voldoende'.

Masteropleiding Oudheidstudies: de commissie beoordeelt Standaard 3 als 'goed'.

Algemeen eindoordeel

De commissie beoordeelt de bacheloropleiding GLTC en masteropleiding Oudheidstudies als goed en de bacheloropleiding Oudheidkunde als voldoende. De commissie heeft zeer grote waardering voor alle drie de opleidingen. De opleidingen profileren zich sterk en worden vormgegeven door zeer gedreven docenten. De commissie is van mening dat verdere samenwerking onder andere binnen ACASA, en het verhogen van het rendement, de positie van de opleidingen nog zullen versterken.

Conclusie

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Griekse en Latijnse Taal en Cultuur (GLTC)* als 'goed'.

De commissie beoordeelt de *bacheloropleiding Oudheidkunde* als 'voldoende'.

De commissie beoordeelt de *masteropleiding Oudheidstudies* als 'goed'.

Bijlage 1: Curricula Vitae van de leden van de visitatiecommissie

Prof. dr. W (Wolfgang) Behr (1965) studeerde Sinologie, Slavische en Indo-Europese vergelijkende Taalwetenschap en Sociologie aan de universiteiten in Frankfurt am Main, Shenyang en Changchun (beiden in China), en Moskou. In 1997 promoveerde hij aan de universiteit van Frankfurt am Main met een proefschrift getiteld: "*Rhyming bronze inscriptions and the origins of Chinese end-rhyme versification*". Hij bekleedde *fellowships* aan de *International Institute for Asian Studies* in Leiden (1998) en aan het *Swedish Collegium for Advanced Studies* in Uppsala (2005). Van 1998 tot 2008 was hij aangesteld als Universitair Docent in Klassiek Chinees aan de Ruhr-universiteit in Bochum. Sinds 2008 is hij als hoofd en hoogleraar bij de vakgroep China Studies (Traditioneel China) verbonden aan de universiteit van Zürich. Hij was lid van de *International Association for Chinese Linguistics* (1997-1999), van de *European Association for Chinese Studies* (2012- heden) en als *Executive Secretary* (2001-2003), later als *president* (2003-2007) van de *European Association of Chinese Linguistics*. Hij is daarnaast mede-oprichter van de *European Association for the Study of Chinese Manuscripts*. Op dit moment is professor Behr redactielid bij zes academische tijdschriften en één van de redacteuren van de *Encyclopedia of Chinese Language and Linguistics* en het *Handbook of Early Chinese Manuscripts* (beiden te verschijnen bij E.J Brill, te Leiden).

Prof. dr. G. (Gunnar) de Boel (1955) studeerde Klassieke Filologie aan de universiteiten van Antwerpen en Gent, met postgraduate studies in Nieuwgrieks aan de Universiteit van Athene (1972-1977). Hij promoveerde in 1984 op het proefschrift "*Aspecten van de transitiviteit in Homeros*", en specialiseerde zich vervolgens verder in de diachronische taalkunde van het Grieks en in de Nieuwgriekse letterkunde. In 1978-'88 was hij assistent bij het seminarie voor Griekse taalkunde aan de Rijksuniversiteit Gent. In 1988 werd hij daar benoemd tot docent, in 2000 tot voltijds hoogleraar en in 2006 tot gewoon hoogleraar Vergelijkende Taalkunde en Nieuwgriekse Letterkunde. Van 1998 tot 2001 was hij deeltijds hoogleraar Nieuwgriekse Taal- en Letterkunde en Byzantinologie aan de Rijksuniversiteit Groningen. Professor De Boel publiceert over Oud- en Middeleeuws Griekse taalkunde en Middeleeuws- en Nieuwgriekse letterkunde, en superviseert/superviseerde zeven met een proefschrift afgeronde onderzoeksprojecten.

Prof. dr. G. (Gert) Buelens (1963) studeerde Germaanse Filologie (Engels-Duits) aan de Universiteit Gent van 1980 tot 1984 en volgde er een aanvullend jaar Zweeds en de lerarenopleiding in 1984-85. Vanaf 1985 tot 2000 was hij, met een korte onderbreking, tewerkgesteld bij het NFWO (nu FWO-Vlaanderen). In 1990 behaalde hij het diploma van D.Phil. in *American Studies* aan de *University of Sussex*, met een proefschrift over Joods-Amerikaanse immigrantenliteratuur. Van augustus 1991 tot december 1992 was hij deeltijds Universitair Docent Amerikaanse letterkunde aan de universiteit te Nijmegen. Sinds 2000 is hij verbonden aan de Universiteit Gent, waar hij momenteel de graad van hoogleraar geniet en voorzitter is van de vakgroep Letterkunde. Tevens bekleedt hij de functie van directeur van de masteropleiding *American Studies*. Professor Buelens is de auteur van enkele boeken over Henry James, waaronder recent de kritische uitgave van twee van zijn romans in de *Cambridge Complete Fiction of Henry James*. Hij trad op als (co-)editor van onder meer *Enacting History in Henry James* (CUP, 1997), *The Catastrophic Imperative: Subjectivity, Time and Memory in Contemporary Thought* (Palgrave, 2009), *After Trauma: The Future of Trauma Theory* (Routledge, 2013) en is auteur van een 60-tal essays in bundels en tijdschriften, waaronder *Diacritics*, *Modern Philology*, *Texas Studies in Literature and Language*, *Textual Practice* en *PMLA*. Hij redigeert de recensies voor *Henry James Review* en is hoofdredacteur van *Authorship*. Hij is daarnaast secretaris-generaal van de *European Association for American Studies*.

Prof. dr. J. (Jadranka) Gvozdanic (1947) studeerde Russische en Engelse Filologie aan de Universiteit van Zagreb (1965-'66) en Slavische talen en Algemene Taalwetenschap aan de Universiteit van Amsterdam (1966-1970), waar ze tevens in 1979 met distinctie op een proefschrift in Slavistik en Fonetiek promoveerde. Na haar promotie was ze wetenschappelijk medewerkster aan de Universiteit van Amsterdam, daarna wetenschappelijk hoofdmedewerkster en uiteindelijk universitair hoofddocente. Ze was bestuurslid van het Instituut voor Functioneel Onderzoek van Taal en Taalgebruik en lid van ZWO, later NWO beoordelingscommissies op het gebied van syntaxis en semantiek en van dialect en standaardtaal. In 1997 werd ze gewoon hoogleraar aan de Universiteit van Mannheim in Duitsland, waar ze van 2000 tot 2003 decaan van de Filosofische Faculteit was, om in december 2003 een hoogleraarschap Slavische Taalkunde aan de universiteit van Heidelberg te aanvaarden. In Heidelberg bekleedt ze sindsdien ook bestuursfuncties op faculteits- en universiteitsniveau en op het gebied van internationale betrekkingen. Haar wetenschappelijke interesses gaan in het bijzonder uit in de richting van taalverandering, functionele taalkunde, semantiek en pragmatiek, en sociolinguïstiek. Ze is auteur van drie boeken en over negentig wetenschappelijke artikelen, en editor van vier verdere boeken. In 2010 werd haar boek „Celtic and Slavic and the Great Migrations“ door de American Association of Teachers of Slavic and East European Languages tot het beste boek van het jaar uitgeroepen.

Prof. dr. E. (Elisabeth) Hollender (1965) studeerde Judaïstiek, Semitistiek en Anglistiek aan de Universiteit van Keulen van 1985 tot 1989. In 1993 promoveerde zij op een proefschrift getiteld „*Qedushta'ot des Simon b. Isaak nach dem Amsterdam Mahsor. Übersetzung und Kommentar*“. Van 1992 tot 1997 was zij assistent aan het Instituut voor Judaïstiek aan de Universiteit van Keulen, alwaar zij middeleeuws Hebreeuws doceerde. In 1994-'95 was zij *Yad Hanadiv/Barekba Foundation Fellow* aan de Hebreeuwse Universiteit van Jeruzalem en in 1998 was zij *fellow* aan het *Center for Advanced Judaic Studies, University of Pennsylvania, Philadelphia*. Van 1999 tot 2001 doceerde zij aan de universiteiten van Bonn en Duisburg en was zij werkzaam als aangesteld navorser bij het *Kulturwissenschaftlichen Forschungskolleg "Medien und kulturelle Kommunikation"* te Keulen. In 2001 verkreeg zij haar habilitatie / privatdocentschap in het vak Joodse Studies aan de *Gerhard Mercator Universität*, te Duisburg. In 2001-'02 was zij gastprofessor aan de *Karl-Franzens-Universität*, te Graz. Van 2003 tot 2008 was zij *Heisenberg Fellow* aan de *Heinrich Heine Universität*, te Düsseldorf. Van 2009 tot 2011 aanvaardde zij een professoraat (*Professor für die Religion des Judentums in Geschichte und Gegenwart*) aan de *Ruhr-Universität Bochum*. Sinds 2011 is zij professor voor Judaïstiek aan de *Goethe Universität*, te Frankfurt am Main. Zij is auteur (respectievelijk coauteur) van vier boeken en van ongeveer 40 wetenschappelijke artikelen, en editor van het wetenschappelijke tijdschrift *Frankfurter Judaistische Beiträge*.

Prof. dr. D. (Dirk) Kruijt (1943) studeerde Sociologie (*cum laude*) aan de universiteit in Nijmegen. In 1976 promoveerde hij binnen de Sociale Wetenschappen aan de Universiteit Utrecht, de universiteit waar hij tot op heden als emeritus hoogleraar Ontwikkelingsvraagstukken (departement Culturele Antropologie) aan verbonden is. Gedurende zijn carrière was hij onder meer als gasthoogleraar/ -onderzoeker verbonden aan de *University of London*, de *University of Sussex*, de *Freie Universität Berlin*, de *Universidad Complutense*, het *Colegio de México*, de *Fundação Getulio Vargas* en het *Instituto Universitário de Pesquisas do Rio de Janeiro*, het *Instituto de Estudios Peruanos*, de *Universidad Nacional Mayor de San Marcos* en de *Pontificia Universidad Católica del Perú*, de *Universidad Nacional de Colombia* en op de *Facultad Latinoamericana de Ciencias Sociales (Secretaría General y Sede Costa Rica, Sede El Salvador, Sede Guatemala en Programa Cuba)*. Hij is auteur of co-auteur van 25 monografieën, ongeveer 20 *edited volumes* of *guest editorships*, ongeveer 210 tijdschriftartikelen of boekhoofdstukken en ongeveer 90 beleidsrapporten.

Mevr. T. (Thalia) Lysen (1987) begon in 2007 aan de bachelor Griekse en Latijnse Taal en Cultuur aan de Universiteit van Amsterdam. Tijdens haar studie heeft ze daarnaast een aantal keuzevakken Hettitisch gevolgd, een minor Indo-Europese Taalwetenschap aan de Universiteit Leiden en een minor Oude Nabije Oosten Studies aan de *Freie Universiteit Berlin*. Haar bachelorscriptie ging over de narratieve technieken in de Hurritisch-Hettitische Kumarbicyclus in vergelijking met die in Hesiodus' Theogonie. Naast haar studie was zij actief als lid van de onderwijscommissie Klassieke Talen, redactielid van het opleidingsblad Wau en voorzitter van de studievereniging Laverna. Na het afronden van de bachelor heeft zij een half jaar Grieks en Latijn gedoceerd aan het Caland Lyceum in Amsterdam. Ook in de *research master*, waarmee zij in september 2012 gestart is, richt haar onderzoek zich met name op de relatie tussen het Oude Nabije Oosten (met name Anatolië) en het vroege Griekenland. Naast haar studiebezigheden is Lysen organisator en docent bij 'Poeta Docta Examentrainingen', een bureau dat trainingen in de klassieke talen verzorgt voor eindexamenkandidaten.

Prof. dr. J. (John) Nawas (1960) studeerde Geschiedenis (*cum laude*) en Filosofie (*cum laude*) aan de universiteit in Nijmegen. In 1990 won hij de M.Th. Houtsma Prijs voor de beste doctoraal scriptie geschreven aan een Nederlandse universiteit over een onderwerp uit de islamitische talen of culturen. Hij promoveerde in 1993 in Nijmegen op een proefschrift getiteld '*Al-Ma'mun: Mibna and Caliphate*', over een thema uit de klassieke islamitische theologie en geschiedenis. Nadien werkte hij als docent en NWO postdoc aan de universiteiten van Groningen en Utrecht. Sinds 2000 werkt hij aan de afdeling Arabistiek en Islamkunde van de Katholieke Universiteit Leuven. John Nawas was tussen 1998 en 2006 assistant general editor voor de zesdelige *Encyclopedia of the Qur'an* en is nu één van de executive editors van de *Encyclopaedia of Islam, Third edition*, binnen dit standaardwerk van de islamstudies is hij tevens verantwoordelijk voor de sectie islamitische geschiedenis tot 1500 en de sectie islamitische religieuze wetenschappen. Hij is een van de directeuren van de *School of Abbasid Studies*, een samenwerkingsverband tussen de universiteiten van Cambridge, Cornell, Leuven en de *School of Oriental and African Studies* (SOAS, Londen). Hij is auteur van een groot aantal publicaties over de islam en de Arabische wereld.

Dhr. D.H.F.R. (Daniël) Meijer (1988) volgt sinds 2011 de bacheloropleiding *American Studies* met de minor Media en Journalistieke Cultuur aan de Rijksuniversiteit Groningen. Gedurende zijn studie heeft hij daarnaast keuzevakken als 'Power of Speech' (Politieke Rhetoriek) en 'Not Constitutional' (Juridisch-Filosofisch Constitutionalisme) gevolgd. Binnen de studie is Daniel Meijer gericht op de Amerikaanse maatschappij, waarbij de politieke samenstelling van de Verenigde Staten zijn voornaamste interesse is. Daarnaast is hij zeer geïnteresseerd in de kunst van de rhetorica en welke plaats deze in de cultuur van de Verenigde Staten inneemt.

Prof. dr. K. F. L. (Karla) Pollmann (1963) studeerde Klassieke Filologie, Godgeleerdheid en Pedagogiek aan de universiteiten van Tübingen, München, Cambridge en Bochum. In 1990 promoveerde zij op een proefschrift getiteld '*Das Carmen adversus Marcionitas. Einleitung, Text, Übersetzung und Kommentar.*' Nadien specialiseerde zij zich verder in de literatuur van de Late Oudheid en voltooide een *Habilitationsschrift* in 1994 getiteld '*Doctrina Christiana: Untersuchungen zu den Anfängen der christlichen Hermeneutik unter besonderer Berücksichtigung von Augustinus, De doctrina christiana.*' Van 1989 tot 1995 werkte zij als *research fellow* aan de letterenfaculteiten in Bielefeld en Konstanz. Van 1993 tot 1995 had ze een *Alexander-von-Humboldt-Stipendium* aan het *University College London*. In 1995 werd ze tot docent Klassieke Taal- en Letterkunde benoemd aan de *University of St Andrews*, waar ze in 2000 werd bevorderd

tot gewoon hoogleraar. Zij is daarnaast buitengewoon hoogleraar aan de universiteiten van Aarhus en Stellenbosch. Prof. Pollmann was gasthoogleraar te Wenen (in 1997 en 2003), aan Green College, UBC, Vancouver (1998, 2006, en 2013) en aan de universiteit van Aarhus (2007). Zij deed onderzoek aan het *Institute for Advanced Study Princeton* (in 1999) en op het NIAS te Wassenaar (in 2003-'04 en 2008-'09). Sinds 2013 is ze gewoon hoogleraar Klassieke Taal- en Letterkunde aan de *University of Kent (Canterbury)*. Ze is auteur van vijf boeken en van ongeveer honderd wetenschappelijke artikelen, (co-)editor van elf wetenschappelijke bundels, lid van de wetenschappelijke redactie van vijf internationale tijdschriften en monografieënseries, en lid van de *Advisory Board* van twee verdere tijdschriften. Zij is bovendien *editor-in-chief* van de meerdelige *Oxford Guide to the Historical Reception of Augustine*.

Prof. dr. N. (Nigel) Worden (1955) studeerde geschiedenis aan de universiteit van Cambridge. In 1982 promoveerde hij aan dezelfde universiteit met een proefschrift over de rurale slavernij in de Kaapkolonie tijdens de achttiende eeuw. Hij doceerde *African and Commonwealth History* aan de universiteit van Edinburgh en maakte in 1989 de overstap naar de universiteit van Kaapstad, waar hij op dit moment werkzaam is als King George V hoogleraar in de Geschiedenis en hoofd van het departement Geschiedswetenschappen. Zijn onderzoek is gericht op de geschiedenis van Zuid-Afrikaanse en de Indische Oceaan-regio. Verder heeft hij veel gepubliceerd over de onderwerpen slavernij, sociale identiteit, eer, geweld en conflict in de Kaapkolonie. Zijn werk rondom slavernij heeft ook betrekking op het vroegmoderne Zuid- en Zuidoost Azië en Madagascar, regio's van waaruit slaven werden getransporteerd naar Zuid-Afrika. Hij is leider van een onderzoeksproject van de *South African National Research Foundation* –over sociale identiteiten in het Kaapstad van de achttiende eeuw. Daarnaast is hij co-onderzoeker in een project getiteld *'Empires of honor: Violence and virtue in colonial societies, 1750-1850'* van het *Australian Research Council*. Daarnaast is hij lid van de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde.

Prof. dr. A. (Alfons) Wouters (1944) studeerde Klassieke Filologie aan de Katholieke Universiteit Leuven. In 1973 promoveerde hij op een proefschrift getiteld 'De grammaticale papyri uit Grieks-Romeins Egypte. Een bijdrage tot de studie van de 'Ars grammatica' in de Oudheid'. Nadien specialiseerde hij zich verder in de literaire papyrologie en in de Griekse literatuur bij Prof. Eric Turner aan University College Londen. Van 1974 tot 1978 was hij aangesteld navorser bij het 'Nationaal Fonds voor Wetenschappelijk Onderzoek' (nu: FWO Vlaanderen) en doceerde hij de historische grammatica van het Grieks en het Latijn aan de Universitaire Faculteit Sint Ignatius te Antwerpen. In 1978 werd hij tot docent Griekse Taal- en Letterkunde benoemd aan de KU Leuven, waar hij in 1982 tot hoogleraar en in 1986 tot gewoon hoogleraar werd bevorderd. Vanaf 1978 tot 1991 doceerde hij zowel op de (deel-) Campus Kortrijk als te Leuven, van 1991 tot aan zijn emeritaat (in 2009) alleen te Leuven. Hij was bovendien gasthoogleraar te Groningen (in 1989-'90) en aan de *École Normale Supérieure* te Parijs (in 1996-'97). Op dit ogenblik verzorgt hij als 'emeritus met opdracht' nog een college binnen de opleiding Grieks van de KU Leuven en blijft hij wetenschappelijk actief in een aantal onderzoeksprojecten over de taalwetenschap in de Oudheid binnen het Leuvense *Centrum voor de Historiografie van de Linguïstiek*. Professor Wouters is auteur van drie boeken en van meer dan 100 wetenschappelijke artikelen, (co-)editor van zes monografieën en lid van de wetenschappelijke redactie van een viertal internationale tijdschriften. Aan de KU Leuven was hij meermaals voorzitter van de Facultaire groep Letteren van de Campus Kortrijk, van de Onderwijscommissie Klassieke Filologie en van het Departement Klassieke Studies. In Nederland was hij lid van het panel GLTC bij de Visitatie Letteren in 1998, en behoorde hij tot de Commissie Romaanse Talen bij de Onderwijsvisitatie in 2005.

Bijlage 2: Domeinspecifiek referentiekader

1. Inleiding

Dit referentiekader is bedoeld voor de bachelor- en masteropleidingen aan de universiteiten in Nederland, die in het kader van de landelijke onderwijsvisitatie in de Geesteswetenschappen worden beoordeeld. Het betreft hier de bachelor en masteropleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur / oudheidstudies en de diverse opleidingen die vallen onder regiostudies (met betrekking tot Rusland en Oost- Europa, Midden-Oosten, Azië, Afrika en de Amerika's).

Omdat de visitatie betrekking heeft op een breed spectrum van opleidingen, is gekozen voor een referentiekader dat niet prescriptief van aard is, maar veel ruimte geeft aan opleidingen om naar de aard van het object van studie dat centraal staat en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes te maken en accenten te leggen. Zo vallen onder dit cluster opleidingen waarin een bepaalde regio al dan niet met de taal/talen uit die regio (levend of klassiek) bestudeerd worden en opleidingen waarin bijvoorbeeld een religie en haar culturele invloed bestudeerd wordt. Regiostudies (en in zekere zin is Griekse en Latijnse taal en cultuur/Oudheidstudies dat ook, maar dan voor het verleden) zijn nadrukkelijk multi- en interdisciplinair en willen de regio analyseren vanuit verschillende benaderingen vanuit de geesteswetenschappen en de sociale wetenschappen. In de opleidingen wordt in verschillende mate aandacht besteed aan de geschiedenis en/of de cultuur van de volkeren en samenlevingen die in die opleiding centraal staan. Het QANU-kader vraagt van de opleidingen om bij die keuze heldere doelstellingen te formuleren en om te onderbouwen dat aan de NVAOCriteria voor niveau en oriëntatie wordt voldaan. De volgende aspecten komen met wisselende accenten aan de orde in deze opleidingen:

1. Taalvaardigheid
2. Taalkunde
3. Letterkunde
4. Cultuurkunde (incl. politieke cultuur)
5. Geschiedenis
6. Wetenschapsbeoefening en bijbehorende onderzoeksvaardigheden
7. Algemene wetenschappelijke vorming.

Bij het opstellen van dit referentiekader is gebruik gemaakt van referentiekaders van collega's in het buitenland, met name van de benchmarks van de Quality Assurance Agency voor Area Studies, en Languages and related studies.² Het referentiekader is gebaseerd op de descriptorren van het kwalificatieraamwerk voor het hoger onderwijs, de zgn. Dublin Descriptorren. Binnen de Dublin Descriptorren worden vijf aspecten onderscheiden: kennis en inzicht, toepassen van kennis en vaardigheden, oordeelsvermogen, communicatie en leervermogen. Daarnaast is ook gekeken naar de descriptorren die zijn opgesteld in het kader van het European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF). Voor de kennis van de talen die in de diverse opleidingen een rol spelen is gebruik gemaakt van het Common European Framework of Reference for Languages.

In het onderstaande wordt allereerst ingegaan op de doelstellingen en aard van de opleidingen die vallen onder Regiostudies en Oudheid. Aansluitend worden de domeinspecifieke eindtermen en kwalificaties en de gevolgen daarvan voor de inrichting en inhoud van het programma besproken.

2. Doelstellingen en aard van de opleidingen

De bachelor- en masteropleidingen die in de visitatie Regiostudies en Oudheid worden beoordeeld, hebben als doel studenten op te leiden tot een elementair (bachelor), dan wel meer specialistisch (master) wetenschappelijk niveau op het gebied van het object van de studie. Daarnaast bereiden ze studenten voor op een maatschappelijke loopbaan, waarbij de kennis en vaardigheden die binnen de studie verworven zijn in praktijk kunnen worden gebracht. Dit verwijst niet zozeer naar een bepaalde beroepsactiviteit, als wel naar wat de samenleving in de eerste plaats verwacht van bachelors en masters van de opleidingen, die in de visitatie regiostudies (voor de regio's Oost-Europa, Azië, Afrika Amerika's), het Midden-Oosten) Griekse en Latijnse taal en cultuur en Oudheidstudies worden beoordeeld. Dit betekent dat zowel het wetenschappelijk niveau als de maatschappelijke relevantie dienen te zijn gegarandeerd. Actuele ontwikkelingen binnen het vakgebied krijgen voldoende aandacht in de opleiding. Eén van de doelen van de bacheloropleiding is de student zodanig op te leiden dat hij gekwalificeerd is voor een masteropleiding. Voor de (research) master geldt dat de student zodanig wordt opgeleid dat hij zelfstandig wetenschappelijk onderzoek kan uitvoeren. In principe houdt dit een dusdanig niveau in, dat de afgestudeerde master zelfstandig een proefschrift kan schrijven, al zal in de praktijk de master die doorstroomt in een promotietraject, vaak ook nog aanvullend of specifiek onderwijs volgen alvorens zelfstandig wetenschappelijk onderzoek uit te kunnen voeren.

De commissie verwacht van de bachelor- en masteropleidingen die in het kader van de visitatie Regiostudies en Oudheid beoordeeld worden, dat zij tot doel hebben:

1. kennis van en inzicht te bieden in het vakgebied van de opleiding. Dat houdt voor de opleidingen die vallen onder regiostudies in het aanleren van kennis over en inzicht in de historische en relevante contemporaine ontwikkelingen (politieke en culturele, in brede zin) van de regio in kwestie evenals het aanleren van kennis van de betreffende taal/talen, voor de opleidingen Griekse en Latijnse taal en cultuur en Oudheidstudies het aanleren van kennis over en inzicht in de historische en relevante contemporaine ontwikkelingen (politieke en culturele, in brede zin) van de regio('s) in kwestie en kennis van de talen Grieks en Latijn;
2. de student zodanig te vormen dat hij zich in woord en geschrift goed op academisch niveau kan uitdrukken, en dit over te brengen aan een publiek van specialisten en niet-specialisten;
3. de student vertrouwd te maken met de waarde van de wetenschappelijke benadering, waarvan inzicht in theorie en methodologie en een optiek van relativiteit van interpretaties een wezenlijk onderdeel uitmaken;
4. een kader te bieden waarbinnen de student probleemgericht leert omgaan met de verworven theorie en kennis, en het verworven inzicht op een wetenschappelijke manier leert toe te passen op verschillende soorten (historische) bronnen en literatuur;
5. een evenwicht te bieden tussen breedte en diepte van kennis en inzicht, waarbij het accent verschuift van breedte in de bachelor naar diepte in de master;
6. de student leervaardigheden te laten ontwikkelen die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan.

De bacheloropleiding biedt een algemene en brede basisopleiding en leidt op tot een elementair academisch niveau. De masteropleiding biedt specialisatie en verdieping per vakgebied. Bij de masteropleiding is het ook denkbaar dat de specialisatie en verdieping meerdere vakgebieden bestrijken. Dit heeft dan noodzakelijkerwijs gevolgen voor de mate van diepgang.

3. Eindtermen en kwalificaties van de bacheloropleiding

Studenten die een bachelor hebben afgerond in een van de opleidingen die in het kader van de visitatie Regiostudies en Oudheid beoordeeld worden, beschikken over de volgende domeinspecifieke kennis, inzichten en vaardigheden. Opleidingen kunnen naar de aard van het object van studie en de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Kennis en inzicht

De programma's beogen dat de student beschikt over kennis en inzicht op (een deel van) onderstaande gebieden, en wel op een niveau dat dat van het voortgezet onderwijs overtreft, en dat gebaseerd is op gespecialiseerde handboeken.

De eindkwalificaties die betrekking hebben op taalverwerving omvatten ten minste:

- kennis van de taalkundige structuur (syntaxis, fonologie, morfologie, semantiek, etc.);
- kennis van de woordenschat;
- kennis van de synchrone en diachrone dimensie van de betreffende taal gelieerd aan taalkundige theorieën;
- kennis van en inzicht in de taalsituatie en de sociale en politieke aspecten van taalgebruik.

De letterkundige eindkwalificaties omvatten ten minste:

- kennis van de belangrijkste literaire stromingen en de bijbehorende werken;
- inzicht in de specifieke eigenschappen van literaire teksten en in het historisch functioneren van literatuur;
- kennis van de literaire tradities van de ta(a)l(en) en de vaardigheid om deze toe te passen bij het analyseren van teksten en met name teksten te kunnen situeren in een historische, cultureel-maatschappelijke en stilistische context;
- basale kennis van en inzicht in de belangrijkste literaire theorieën (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en – technieken.

De eindkwalificaties die betrekking hebben op het domein van de cultuur en geschiedenis van het land of de regio omvatten tenminste:

- brede kennis van en inzicht in het land, de cultuur en de politieke cultuur, de samenleving, kennis van diens geschiedenis, breed inzicht in de positie van de betreffende taal en het land, de cultuur, de samenleving op globaal niveau.

De taalkundige kwalificaties omvatten ten minste:

- basale kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën
- (inleidend) en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en – technieken.

De algemene eindkwalificaties omvatten ten minste:

- globale kennis van wetenschapfilosofische achtergronden van
- geesteswetenschappelijk onderzoek;
- kennis van de wetenschapsbeoefening binnen de betreffende discipline;
- basale kennis van interdisciplinaire werkwijzen.

Toepassen kennis en inzicht

Bachelor afgestudeerden beschikken over

- goede taalvaardigheid in het Nederlands of Engels, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken en interpreteren;
- taalvaardigheid in de moderne vreemde taal, zowel lezen als schrijven, luisteren, spreken, vertalen en interpreteren, op niveau B1-C2 van het CEFR, afhankelijk van de betreffende taal en de doelstellingen van de opleidingen;
- beheersing van de gangbare onderzoeksmethoden en – technieken van de betreffende (sub)discipline, de meeste passief, sommige actief (gegevens verzamelen, interpreteren en analyseren);
- beheersing van voor het vakgebied relevante ICT-vaardigheden;
- en zijn in staat
- relevante wetenschappelijke teksten te lezen, deze te analyseren en te interpreteren en daarover een standpunt te verdedigen in het Nederlands dan wel de doeltaal, zowel schriftelijk als mondeling;
- (voor klassieke talen) teksten van gemiddelde complexiteit te begrijpen en te vertalen;
- effectief gebruik te maken van taalnaalagwerken, bronnen kunnen raadplegen;
- gegevens (literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijk) op een elementair academisch niveau te verzamelen, te analyseren en te vergelijken,
- kritisch te toetsen en hiervan op heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te doen.

Oordeelsvorming

Bachelorafgestudeerden zijn in staat

- zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen mede gebaseerd op het afwegen van relevante sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke of ethische aspecten;
- tot reflectie op eigen verantwoordelijkheid;
- respect te tonen voor de meningen van anderen.

Communicatie

Een bachelorafgestudeerde is in staat

- gegevens (van literatuur-, taal-, dan wel cultuurwetenschappelijke aard) op een elementair academisch niveau te verzamelen, te analyseren en te vergelijken, kritisch te toetsen en hiervan op heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te doen aan specialisten en aan niet-specialisten.

Leervaardigheden

Bachelorafgestudeerden zijn in staat

- met succes (zonder aanvullende scholing) deel te nemen aan masteropleidingen die in het verlengde liggen van de eigen bacheloropleiding;
- te beschikken over flexibiliteit om de verworven kennis, inzicht en vaardigheden te integreren in een beroep dat niet strikt aansluit bij de opleiding;
- tot zelfstandige oriëntatie op relevante beroepssectoren.

Afstemming op de arbeidsmarkt

Uit de opleiding blijkt dat de eindkwalificaties afgestemd zijn op de eisen van de arbeidsmarkt. De bacheloropleidingen binnen het domein Regiostudies en Oudheid zijn vanuit beroepsperspectief overwegend generalistische opleidingen, die hun waarde op de

arbeidsmarkt ontleen aan de academische vorming en vaardigheden die boven omschreven zijn.

4. Eindtermen en kwalificaties masteropleiding

De masteropleiding bouwt wat kennis, inzicht en vaardigheden betreft voort op de bacheloropleiding. Onderstaande eindtermen zijn van toepassing, afhankelijk van de keuze voor één of meerdere specialismen in de masteropleiding.

Studenten die een master hebben afgerond in één van de opleidingen die in het kader van de visitatie Regiostudies en Oudheid worden beoordeeld, dienen over de volgende kennis, inzicht en vaardigheden te beschikken. Opleidingen kunnen hierin naar de aard van het object van studie en naar de aard van de eigen invalshoek keuzes maken en accenten leggen.

Afgestudeerden beschikken over voldoende van de genoemde vaardigheden om academische beroepen of functies te kunnen vervullen, waarvoor een wetenschappelijke masteropleiding, vereist of dienstig is. Onder academische beroepen worden beroepen verstaan, waarin duurzame kennisontwikkeling, - verwerving of -verwerking, bereidheid om nieuw en/of onontgonnen terrein te betreden en het dragen van verantwoordelijkheid samengaan.

Kennis en inzicht

Een masterafgestudeerde beschikt aantoonbaar over

- Grondige kennis van en inzicht in een specialisme binnen de betreffende taal (letterkunde, taalkunde, cultuurkunde, taalbeheersing) of op het snijvlak van een of meerdere specialisme;
- gedegen kennis van en inzicht in de vertaalpraktijk voor de klassieke talen;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste taalkundige theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en – technieken;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste literaire theorieën en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en – technieken;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën met betrekking tot taalbeheersing en de kernbegrippen, het apparaat, de onderzoeksmethoden en – technieken;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën van de geschiedenis van een bepaalde regio en de kernbegrippen, de onderzoeksmethoden en technieken; kennis van de complexiteit en diversiteit van het verleden en het vermogen om deze kennis bij de beoordeling van eigen en ander onderzoek toe te passen;
- (afhankelijk van het specialisme) grondige kennis van en inzicht in de belangrijkste theorieën van de (politieke) cultuur van een bepaalde regio en de kernbegrippen, de onderzoeksmethoden en – technieken.

Toepassen kennis en inzicht

Een masterafgestudeerde beschikt aantoonbaar over

- technische en theoretische vaardigheden om op een zelfstandige en wetenschappelijke wijze (historische) bronnen en literatuur te verzamelen, te analyseren en te beoordelen met als doel op een creatieve wijze verklarende of inzichtelijke werkhypothesen te formuleren en te toetsen en daarmee een bijdrage te leveren aan relevante wetenschappelijke debatten;

- het vermogen tot omgaan met divers en weerbaarstig bronnenmateriaal;
- het vermogen gegevens (literatuur-, taal-, dan wel historisch of cultuurwetenschappelijk) op een diepgaand academisch niveau te kunnen analyseren, vergelijken, kritisch te toetsen en hiervan op een heldere wijze schriftelijk en mondeling verslag te doen;
- het vermogen de kennis en inzichten van de verschillende domeinen – letterkunde, taalkunde, geschiedenis, taalbeheersing – te integreren;
- het vermogen zelfstandig een onderzoeksvoorstel te formuleren.

Oordeelsvorming

Een masterafgestudeerde is bereid en in staat

- zich op het gebied van het object van de studie een oordeel te vormen op grond van onvolledige of beperkte informatie;
- tot rekening houden met sociaal-maatschappelijke, wetenschappelijke en ethische aspecten bij de oordeelsvorming over en analyse van complexe vraagstukken op het eigen vakgebied;
- tot reflectie op methodische, historische en ethisch-maatschappelijke aspecten van de betrokken wetenschap;
- tot reflectie op morele vraagstukken, verband houdend met het eigen vakgebied.

Communicatie

De masterafgestudeerde beschikt aantoonbaar over

- mondelinge en schriftelijke vaardigheden om de conclusies van het (eigen) wetenschappelijk onderzoek, alsmede de kennis, motieven en overwegingen die hieraan ten grondslag liggen, op een heldere en ondubbelzinnige wijze kenbaar te maken aan zowel vakgenoten als het bredere publiek.

Leervaardigheden

De masterafgestudeerde

- bezit de leervaardigheden die hem of haar in staat stellen een vervolgstudie aan te gaan met een grotendeels zelfgestuurd of autonoom karakter, zoals bijvoorbeeld een promotietraject (eventueel na enig aanvullend (specifiek) onderwijs).

5. Inhoud/programma bacheloropleiding en afstemming op de arbeidsmarkt

Tijdens de bacheloropleiding dienen studenten te worden ingewijd in het analyseren van teksten, in het uitvoeren van wetenschappelijk onderzoek en in het schrijven van wetenschappelijke teksten. De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie. In de bacheloropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding van het vakgebied. De bacheloropleiding wordt afgesloten met een bachelorscriptie of een vergelijkbare opdracht.

6. Inhoud/programma masteropleiding

In de masteropleiding specialiseert de student zich in één of meerdere domeinen. Het programma biedt ruimte voor grondige bestudering van methodologie en theorie en voor de samenstellende of ondersteunende disciplines. In multidisciplinaire opleidingen wordt ruim aandacht besteed aan de integratie van de verschillende disciplines. In het programma van de masteropleiding is voldoende ruimte aanwezig voor de ontwikkeling van de specifieke onderzoeksvaardigheden zodat een masterstudent in staat is een masterscriptie te schrijven op

het vakgebied. In de masteropleiding wordt aandacht geschonken aan de maatschappelijke inbedding en functie van het vakgebied. De verantwoordelijken voor de opleiding bezinnen zich op de toenemende noodzaak van kennis van de Engelse taal in het (geven van) onderwijs en in de wetenschappelijke communicatie. Uit de wijze van presentatie van de masteropleiding blijkt dat de opleiding zich er rekenschap van geeft welke andere masteropleidingen er op het eigen en verwante gebieden bestaan en wat de plaats van de aangeboden masteropleiding daarbinnen is

Bijlage 3: Beoogde eindkwalificaties

Bacheloropleiding GLTC

Eindtermen:

Kennis en inzicht

De talige en niet-talige onderdelen van het programma brengen de bachelor op het gewenste niveau. Aan het einde van het traject heeft de bachelor de kennis en vaardigheden die hem in staat stellen op redelijk zelfstandige manier het vak te beoefenen en op de hoogte te blijven van recente ontwikkelingen in het vakgebied.

Toepassen kennis en inzicht

De bachelor heeft kennisgemaakt met de methoden en technieken die algemeen gehanteerd worden bij de bestudering van de Oudheid. Hij kan zelfstandig een eenvoudig onderzoek uitvoeren en het onderzoek van anderen kritisch beoordelen.

Oordeelsvorming

De bachelor heeft geleerd zich een eigen gefundeerd oordeel te vormen over de primaire en secundaire literatuur. In voorkomende gevallen kan hij de relevantie hiervan vertalen naar de praktijk van de eigentijdse wereld.

Communicatie

De bachelor heeft zich de vaardigheden eigengemaakt die nodig zijn om anderen op de hoogte te stellen van zijn inzichten en ideeën over onderwerpen op het vakgebied

Leervaardigheden

De bachelor heeft geleerd te reflecteren op de eigen leerstrategieën en heeft de vaardigheden ontwikkeld die nodig zijn om de masterstudie GLTC te volgen.

Doelstellingen:

1. studenten een degelijke kennis van de Griekse en Latijnse taal en literatuur (met inbegrip van de oudchristelijke literatuur) te doen verwerven, alsmede een brede overzichts-kennis van de geschiedenis, cultuurgeschiedenis en materiële cultuur van de Grieks-Romeinse oudheid; (DD 1/2)
2. studenten inzicht bij te brengen in de methoden en technieken van de Griekse en Latijnse taalkunde, tekstoverlevering, editietechniek en letterkunde, alsmede enig inzicht in de methoden en technieken van de bestudering van geschiedenis, cultuurgeschiedenis en materiële cultuur van de Grieks-Romeinse oudheid, zodat studenten de wetenschappelijke discussie op deze terreinen kunnen volgen en evalueren; (DD 1/2/3/5)
3. studenten kennis en inzicht bij te brengen in de waarden die aan het wetenschapsproces ten grondslag liggen; (DD 1/3)
4. studenten aan te moedigen een kritische instelling en integriteit aan de dag te leggen en vasthoudendheid en creativiteit te tonen; studenten vaardigheden aan te leren die nodig zijn om goed te kunnen functioneren in een maatschappelijke functie waarbij een beroep wordt gedaan op competentie met betrekking tot de Griekse en Latijnse taal en cultuur; (DD 3/4/5)
5. studenten het vermogen aan te leren een duidelijk standpunt in te nemen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluriformiteit in waarden. (DD 3)

Bacheloropleiding Oudheidkunde

1. studenten kennis van en inzicht in oude culturen en samenlevingen in het Middellandse zeegebied (circa 3000 v. Chr. tot 600 n. Chr.) bij te brengen, met name betreffende hun historische, archeologische, filosofische, godsdienstige en talige aspecten;
2. studenten kennis van en inzicht in het brede scala van methoden en technieken bij te brengen, waarmee de genoemde culturen worden bestudeerd;
3. studenten de oudheidkundige attitude te doen verwerven, dat wil zeggen de vaardigheid de wetenschappelijke discussie op een aantal traditionele terreinen van oudheidkundig onderzoek te volgen en op interdisciplinaire wijze te evalueren;
4. studenten kennis van een der oude talen uit het Mediterrane gebied te doen verwerven, ten minste op elementair niveau;
5. studenten de vaardigheid bij te brengen zelfstandig informatie te verzamelen, kritisch te wegen en zorgvuldig te interpreteren;
6. studenten de vaardigheid bij te brengen te rapporteren in woord en geschrift over een wetenschappelijk vraagstuk en geheel zelfstandig een 'status quaestionis' op te stellen over een onderwerp binnen het vakgebied.

De opleiding beoogt tevens:

7. studenten kennis van en inzicht in de waarden die aan het wetenschapsproces ten grondslag liggen bij te brengen;
 8. studenten aan te moedigen een kritische instelling en integriteit aan de dag te leggen en vasthoudendheid en creativiteit te tonen;
 9. studenten vaardigheden aan te leren die nodig zijn om goed te kunnen functioneren in een maatschappelijke functie waarbij een beroep gedaan wordt op competentie met betrekking tot de oudheidkunde;
 10. studenten het vermogen aan te leren een duidelijk standpunt in te nemen in een samenleving die gekenmerkt wordt door pluriformiteit in waarden.
11. Specifieke eindtermen per majorencombinatie:

De bachelor in Oudheidkunde algemeen (majorencombinatie Oudheidkunde I: archeologisch-historisch en II: literatuur en cultuur) heeft:

- zich in één der aspecten van oudheidkundig onderzoek, met name het archeologische, oudhistorische en filosofische, een meer specialistische kennis eigen gemaakt;
- naar keuze een verdere verdieping of uitbreiding van oudheidkundige kennis en vaardigheden verworven, dan wel zich georiënteerd op niet-oudheidkundige disciplines, dan wel zich georiënteerd op de arbeidsmarkt door het volgen van praktijkgerichte vakken.

De bachelor Oudheidkunde met Latijn, resp. Grieks heeft:

- een zodanige kennis van en inzicht in de Latijnse resp. Griekse taal, taalkunde en letterkunde dat deze gelijk is aan die van de bachelor GLTC.

De bachelor Oudheidkunde met Babylonisch-Assyrisch heeft:

- een gedegen kennis van de Mesopotamische talen (Babylonisch en Assyrisch) met nadruk op de latere fasen;
- kennis van en inzicht in de cultuur en de geschiedenis van West-Azië op basis van zowel filologische als archeologische bronnen;
- de nodige kennis om West-Azië te kunnen plaatsen in de Oost-Mediterrane wereld en inzicht in de daarmee verbonden problematiek.

De bachelor Oudheidkunde met Grieks en Babylonisch-Assyrisch heeft:

- een gedegen kennis van en inzicht in de Mesopotamische talen en culturen (Babylonisch en Assyrisch) met nadruk op de latere fasen;
- een zodanige kennis van en inzicht in de Griekse taal, taalkunde en letterkunde dat deze gelijk is aan die van de bachelor GLTC.

De bachelor Oudheidkunde met Archeologie en Oude Geschiedenis heeft:

- een gedegen kennis op het gebied van de archeologie, in het bijzonder op het gebied van de Mediterrane archeologie, voor de betreffende onderdelen overeenkomend met de eisen zoals gesteld aan de bachelor archeologie.
- een zodanige kennis van en inzicht in de oude geschiedenis, dat die gelijk is aan die van de bachelor Geschiedenis die de major Oude Geschiedenis heeft gekozen.

Masteropleiding Oudheidstudies

a. academisch denk- en werkniveau

De student die de masteropleiding heeft afgerond:

1. beschikt over gedegen kennis van het geesteswetenschappelijk onderzoek;
2. is in staat verschillende theoretische visies over een onderwerp uiteen te zetten en daarover een eigen standpunt te bepalen;
3. is in staat om zelfstandig te werken, alsmede volwaardig te functioneren in teamverband;
4. heeft kennis van en inzicht in de intellectuele en academische waarden die aan onderzoek ten grondslag liggen, zoals een kritische instelling, integriteit, vasthoudendheid en creativiteit.

b. vakspecifieke eindtermen

De student die de masteropleiding heeft afgerond:

1. heeft een gedegen overzicht van het vakgebied;
2. heeft een grondige kennis van een specialisatie binnen de opleiding, dan wel een gedegen kennis op het snijvlak van twee specialisaties binnen vakgebied;
3. heeft de vaardigheid om zelfstandig problemen in hedendaagse debatten op het terrein van het vakgebied te signaleren, formuleren, analyseren en oplossingen aan te dragen. De student is tevens in staat gerichte onderzoeksvragen te formuleren en deze te presenteren in een onderzoeksplan.
4. heeft de vaardigheid de relevante vakliteratuur rond een onderwerp te vinden, te verwerken en kritisch te beoordelen;
5. heeft de vaardigheid om onderzoek op het vakgebied uit te voeren en daarover schriftelijk en/of mondeling te rapporteren op een wijze die voldoet aan de gebruikelijke disciplinaire normen.

Bijlage 4: Overzicht van de programma's

Bacheloropleiding GLTC

Major Grieks en Latijn

	periode 1	periode 2	periode 3	periode 4	periode 5	periode 6	
jaar 1	TV1A/BC1A Latijn (3 stp)	TV1B/BC1B Latijn (3 stp)	TV1C/BC1C Latijn (3 stp)	TV1D/BC1D Latijn (3 stp)	TV1E Latijn (3 stp)	TV1F Latijn (3 stp)	
	TV1A/BC1A Grieks (3 stp)	TV1B/BC1B Grieks (3 stp)	TV1C/BC1C Grieks (3 stp)	TV1D/BC1D Grieks (3 stp)	TV1E Grieks (3 stp)	TV1F Grieks (3 stp)	
	Basiscursus oude geschied.			(9 stp)	Inl. Griekse en Romeinse archeologie		(9 stp)
	AcVa					(6 stp)	
jaar 2	Homerus (6 stp)	Antiek Ch. Grieks en Latijn	(6 stp)	Taalkunde Latijn (6 stp)	Proza Latijn	(6 stp)	
	Literatuurgesch. Grieks en Latijn (6 stp)	Vergilius	(6 stp)	Historici Grieks (6 stp)	Taalkunde Grieks	(6 stp)	
		Filosofie	(6 stp)		Methodologie	(6 stp)	
jaar 3	Minor			(30 stp)	Lectuurcollege Latijn of OCGL (6 stp)	Major tenta- men Grieks of OCGL	(3 stp)
					Lectuurcollege Grieks (6 stp)	Excursie	(3 stp)
					Scriptiecolloquium		(3 stp)
					Scriptie		(9 stp)

Major Latijn en Grieks

	periode 1	periode 2	periode 3	periode 4	periode 5	periode 6	
jaar 1	TV1A/BC1A Latijn (3 stp)	TV1B/BC1B Latijn (3 stp)	TV1C/BC1C Latijn (3 stp)	TV1D/BC1D Latijn (3 stp)	TV1E Latijn (3 stp)	TV1F Latijn (3 stp)	
	TV1A/BC1A Grieks (3 stp)	TV1B/BC1B Grieks (3 stp)	TV1C/BC1C Grieks (3 stp)	TV1D/BC1D Grieks (3 stp)	TV1E Grieks (3 stp)	TV1F Grieks (3 stp)	
	Basiscursus oude geschied.			(9 stp)	Inl. Griekse en Romeinse archeologie		(9 stp)
	AcVa					(6 stp)	
jaar 2	Homerus (6 stp)	Antiek Ch. Grieks en Latijn	(6 stp)	Taalkunde Latijn (6 stp)	Proza Latijn	(6 stp)	
	Literatuurgesch. Grieks en Latijn (6 stp)	Vergilius	(6 stp)	Historici Grieks (6 stp)	Taalkunde Grieks	(6 stp)	
		Filosofie	(6 stp)		Methodologie	(6 stp)	
jaar 3	Minor			(30 stp)	Lectuurcollege Grieks of OCGL (6 stp)	Major tenta- men Latijn of OCGL	(3 stp)
					Lectuurcollege Latijn (6 stp)	Excursie	(3 stp)
					Scriptiecolloquium		(3 stp)
					Scriptie		(9 stp)

Major Oudheidkunde I + Oudheidkunde II

	periode 1	periode 2	periode 3	periode 4	periode 5	periode 6
jaar 1	TV1A/BC1A Oude Taal (3 stp)	TV1B/BC1B Oude Taal (3 stp)	TV1C/BC1C Oude Taal (3 stp)	Inl. historische bronnen A (6 stp)	Veldcursus	(6 stp)
	Inleiding archeologie A (3 stp)	Inleiding archeologie B (3 stp)	Inleiding ecologische archeologie (3 stp)		Antieke Historiografie	(3 stp)
	Basiscursus oude geschiedenis			(9 stp)	Inl. Griekse en Romeinse archeologie	(9 stp)
	AcVa					
jaar 2	Mediterrane Pre- en Protohistorie (6 stp)	Archaïsch Oost- Griekenland	(6 stp)	Databases (ICT + onderzoeksopdr) (6 stp)	Italië, stad en land	(6 stp)
	Griekse en Latijnse lit gesch (6 stp)	Godsdiensten van de Oudheid	(6 stp)	Archeologie van het Oude Nabije Oosten (6 stp)	Wc Oude Geschiedenis	(6 stp)
		Filosofie	(6 stp)		Methodologie TOGA	(6 stp)
jaar 3	Minor		(30 stp)	Oude Geschiedenis hoorcollege, Hellenisme (6 stp)	Scriptievoorbe- reidend lit.- tentamen of leesverslag	(3 stp)
				Interdisciplinair werkcollege		(9 stp)
				Scriptiecolloquium (3 stp)		
				Scriptie		(9 stp)

Major Oudheidkunde bij Grieks + Grieks

	periode 1	periode 2	periode 3	periode 4	periode 5	periode 6
jaar 1	TV1A/BC1A Grieks (3 stp)	TV1B/BC1B Grieks (3 stp)	TV1C/BC1C Grieks (3 stp)	TV1D/BC1D Grieks (3 stp)	TV1E Grieks (3 stp)	TV1F Grieks (3 stp)
	Inleiding archeologie A (3 stp)	Inleiding archeologie B (3 stp)	Inleiding ecologische archeologie (3 stp)	Inleiding Historische Bronnen (6 stp)	Literatuur geschiedenis Oude Nabije Oosten	(3 stp)
	Basiscursus oude geschied.			(9 stp)	Inl. Griekse en Romeinse archeologie	(9 stp)
	AcVa					
jaar 2	Homerus (6 stp)	Antiek Christendom	(6 stp)	Oude Geschiedenis, hc Hellenisme (6 stp)	Wc Oude Geschiedenis	(6 stp)
	Griekse en Latijnse lit.gesch (6 stp)	Godsdiensten van de Oudheid	(6 stp)	Historici Grieks (6 stp)	Taalkunde Grieks	(6 stp)
		Filosofie	(6 stp)		Methodologie	(6 stp)
jaar 3	Minor		(30 stp)	Majorcollege Grieks (6 stp)	Major tentamen Grieks	(3 stp)
				Interdisciplinair werkcollege		(9 stp)
				Scriptiecolloquium (3 stp)		
				Scriptie		(9 stp)

Major Oudheidkunde bij Latijn + Latijn

	periode 1	periode 2	periode 3	periode 4	periode 5	periode 6	
jaar 1	TV1A/BC1A Latijn (3 stp)	TV1B/BC1B Latijn (3 stp)	TV1C/BC1C Latijn (3 stp)	TV1D/BC1D Latijn (3 stp)	TV1E Latijn (3 stp)	TV1F Latijn (3 stp)	
	Inleiding archeologie A (3 stp)	Inleiding archeologie B (3 stp)	Inleiding ecologische archeologie (3 stp)	Inleiding Historische Bronnen (6 stp)	Literatuurge- schiedenis ONO	(3 stp)	
	Basiscursus oude geschiedenis			Inl. Griekse en Romeinse arch.		(9 stp)	
	AcVa					(6 stp)	
jaar 2	APF 1 (6 stp)	Vergilius	(6 stp)	Oude Gesch. hc Hellenisme (6 stp)	Wc Oude Geschiedenis	(6 stp)	
	Griekse en Latijnse lit. gesch (6 stp)	Godsdiensten van de Oudheid	(6 stp)	Taalkunde Latijn (6 stp)	Proza Latijn	(6 stp)	
		Filosofie	(6 stp)		Methodologie	(6 stp)	
jaar 3	Minor			(30 stp)	Majorcollege Latijn (6 stp)	Majortenta- men Latijn	(3 stp)
					Interdisciplinair werkcollege	(9 stp)	
					Scriptiecollo- quium (3 stp)		
					Scriptie	(9 stp)	

Major Oudheidkunde + Nieuw-Babylonisch/assyrisch

	periode 1	periode 2 en 3	periode 4	periode 5 en 6
jaar 1	BC1A Nieuw- Babylonisch (3 stp)	BC1B Nieuw- Babylonisch (6 stp)	BC1C Nieuw- Babylonisch (3 stp)	BC1D Nieuw- Babylonisch (6 stp)
	Inleiding (ecologische) archeologie A+B+C	(3+3+3 stp)		Inleiding Historische Bronnen (6 stp)
	Basiscursus Oude Geschiedenis	(9 stp)	Inleiding Griekse en Romeinse Archeologie	Literatuur- geschiedenis ONO (3 stp)
	AcVa			(6 stp)
jaar 2	Mediterrane Pre- en Protohistorie (6 stp)	Godsdiensten van de Oudheid (6 stp)	Databases (ICT + onderzoeksopdracht) (6 stp)	Wc Oude Geschiedenis (6 stp)
	Historical texts A or B ** (3 stp)	Mesopotamian legal texts A or B** (3 stp)	Archeologie ONO* (6 stp)	Literary Texts 2 A and B (3 + 3 stp)
	History and Culture *** (3 stp)	History of Mesopotamian Law, 2/3 *** (3 stp)		Methodologie TOGA (6 stp)
		Filosofie (6 stp)		
jaar 3	Minor		(30 stp)	Advanced Akkadian Seminar, 2/3* (6 stp)
				Lectuurtentamen Babylonisch-Assyrisch (3 stp)
				Interdisciplinair werkcollege (9 stp)
				Scriptiecolloquium (3 stp)
			Scriptie	(9 stp)

Major Oude geschiedenis + Mediterrane archeologie

	periode 1	periode 2	periode 3	periode 4	periode 5	periode 6
jaar 1	TV1A/BC1A Grieks of Latijn (3 stp)	TV1B/BC1B Grieks of Latijn (3 stp)	TV1C/BC1C Grieks of Latijn (3 stp)		Veldcursus (6 stp)	
					Antieke historiografie (3 stp)	
	Inleiding archeologie A (3 stp)	Inleiding archeologie B (3 stp)	Inleiding ecologische archeologie (3 stp)	Materiaalpracticum en archeometrie		(9 stp)
	Basiscursus oude geschied. AcVa			(9 stp)	Inl. Griekse en Romeinse archeologie	
jaar 2	Mediterrane Pre- en Proto- historie (6 stp)	Archaisch Oost- Griekenland	(6 stp)	Databases (ICT + onderzoekopdracht (6 stp)	Italië, stad en land	(6 stp)
	Griekse en Latijnse lit.gesch (6 stp)	Godsdiensten van de Oudheid	(6 stp)	Inleiding Historische Bronnen (6 stp)	Wc Oude Geschiedenis	(6 stp)
		Filosofie	(6 stp)		Methodologie	(6 stp)
jaar 3	Minor		(30 stp)	Keuze uit één van de volgende vakken: Oude Geschiedenis, hc Hellenisme (6 stp)		
				Mediterrane Archeologie 3b (beeldvorming)	(6 stp)	
				Interdisciplinair werkcollege		(9 stp)
				Scriptievoorbereidend literatuurtentamen of leerverslag (3 stp)		
				Scriptiecolloquium (3 stp)		
			Scriptie		(9 stp)	

Major Grieks + Nieuw-Babylonische/Assyrisch

	periode 1	periode 2	periode 3	periode 4	periode 5	periode 6	
jaar 1	BC1A Nieuw- Babylonisch (3 stp)	BC1B Nieuw- Babylonisch (6 stp)		BC1C Nieuw- Babylonisch (3 stp)	BC1D Nieuw- Babylonisch (6 stp)		
	TV1A/BC1A Grieks (3 stp)	TV1B/BC1B Grieks (3 stp)	TV1C/BC1C Grieks (3 stp)	TV1D/BC1D Grieks (3 stp)	TV1E Grieks (3 stp)	TV1F Grieks (3 stp)	
	Basiscursus oude geschiedenis			(9 stp)	Inl. Griekse en Romeinse archeologie		(9 stp)
	AcVa						(6 stp)
jaar 2	Homerus (6 stp)	Godsdiensten van de Oudheid	(6 stp)	Archeologie Oude Nabije Oosten* (6 stp)	Literary Texts 2A en B	(3 stp)	
	Historical texts A or B** (3 stp)	Mesopotamian legal texts A or B **	(3 stp)				
	History and Culture 2 (3 stp)	History of Mesopotamian Law, 2/3	(3 stp)	Historici Grieks (6 stp)	Taalkunde Grieks	(6 stp)	
		Filosofie	(6 stp)		Methodologie	(6 stp)	
jaar 3	Minor		(30 stp)	Majorcollege Grieks (6 stp)			
				Advanced Akkadian Seminar* (6 stp)	Major tentamen Grieks	(3 stp)	
				Scriptie- colloquium (3 stp)	Literatuur- geschiedenis ONO	(3 stp)	
				Scriptie		(9 stp)	

	Programma GLTC		Programma Oudheidkunde				
	<i>Specialisatie I</i>	<i>Specialisatie II</i>	<i>Specialisatie III</i>	<i>Specialisatie IV</i>	<i>Specialisatie V</i>	<i>Specialisatie VI</i>	<i>Specialisatie VII</i>
	Linguistic and narratological approaches to classical texts	Intertextuality and reception	Ancient Thought: from Plato to Augustine	Greek	Latin	Babylonian-Assyrian	History and Archaeology
Blok 1	Aftrapcollege Narrativity	Aftrapcollege Intertextuality and reception	aftrapcollege : Images of the Divine in Context	Great Debates I <i>of</i> talig vak uit aanbod ACASA	Great Debates I <i>of</i> talig vak uit aanbod ACASA	Great Debates I	Great Debates I
	Keuzevak uit aanbod ACASA				ME en/of Neolatijnse literatuur <i>of</i> keuzevak uit aanbod ACASA	Master Seminar Akkadian 1	Keuzevak uit aanbod ACASA: OG en Archeologie
Blok 2	Latin Literature <i>of</i> Latin Text Linguistics	Greek Literature I+R	zie keuzelijst	Great Debates II <i>of</i> talig vak uit aanbod ACASA	Great Debates II <i>of</i> talig vak uit aanbod ACASA	Great Debates II	Great Debates II
	Keuzevak uit aanbod ACASA			Greek Literature I+R	Latin Literature <i>of</i> Latin Text Linguistics	Master Seminar Akkadian 2	Keuzevak uit aanbod OG en Archeologie
Blok 3	Termpaper of tutorial						
Blok 4	Greek Literature <i>of</i> Greek Linguistics	Latin Literature I+R	zie keuzelijst	Greek Literature <i>of</i> Griekse taalkunde	Latijnse literatuur I+R	Confrontation Greek and Mesopotamian Civilizations	Keuzevak uit aanbod OG en Archeologie
	Scriptie						

Blok 5	Interdisciplinair college of keuzevak uit aanbod ACASA	Reception of Mesopotamian Culture	Keuzevak uit aanbod OG en Archeologie
	Scriptie		
Blok 6	Scriptie		

Programma Oude Geschiedenis		
	<i>Specialisatie VIII</i> Confrontation East - West	<i>Specialisatie IX</i> Religion en Culture
Blok 1	Great Debates I	Great Debates I
	Keuzevak uit aanbod ACASA	City Life in the Roman Empire *
Blok 2	Great Debates II	Great Debates II
	Keuzevak uit aanbod ACASA	Life, regimen and health in Antiquity *
Blok 3	Term paper	
Blok 4	Confrontation Greek and Mesopotamian Civilizations	The rise of Christianity I * of Confrontation Greek and Mesopotamian Civilizations *
	Scriptie	
Blok 5	Reception Mesopotamian Culture	The Rise of Christianity II * of Greek Elite Culture in the Roman Empire *
	Scriptie	
Blok 6	Scriptie	

Bijlage 5: Kwantitatieve gegevens over de opleidingen

Instroom-, doorstroom- en uitstroomgegevens

Bacheloropleiding GLTC, voltijd

Cohort	Omvang cohort	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding			Selectiviteit van 1e jaar
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	
Totaal					
Universiteiten					
02/03	52	31	35	35	89
03/04	54	22	28	26	86
04/05	63	21	22	24	87
05/06	60	23	35	37	64
06/07	65	23	29	32	71
07/08	65	17	23	26	65
08/09	62	26	39	*37	*70
09/10	71	24	*31		
10/11	53	*17			
Per Universiteit					
VU					
02/03	8	38	38	38	100
03/04	4	75	100	100	75
04/05	5	0	0	0	0
05/06	6	33	50	50	67
06/07	8	38	38	38	100
07/08	7	29	29	29	100
08/09	4	25	50	*25	*100
09/10	6	17	*17		
10/11	4	*25			

Bacheloropleiding GLTC, deeltijd

Cohort	Omvang cohort	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding			Selectiviteit van 1e jaar
		na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	
	absoloot	Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is			
Totaal					
Universiteiten					
02/03	2				
03/04	1				
05/06	1				
07/08	2				
08/09	1				
09/10	2				
10/11	1				
Per Universiteit					
VU					
02/03	2				
03/04	1				
05/06	1				
09/10	1				

Bacheloropleiding GLTC, voltijd

Cohort	Omvang herins.	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					hoop /inst
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		absoluut	Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is					
Totaal								
Universiteiten								
02/03	40	69	18	48	53	65	80	85
03/04	45	76	16	44	53	69	80	84
04/05	55	80	31	56	76	84	85	87
05/06	55	76	11	44	65	75		
06/07	54	77	20	48	74			
07/08	63	80	30	62				
08/09	52	75	33					
09/10	55	73						
10/11	50	82						
Per Universiteit								
VU								
02/03	5	63	40	60	60	60	80	100
03/04	1							
04/05	6	100	33	50	67	67	67	67
05/06	5	71	20	40	60	80		
06/07	7	70	29	57	86			
07/08	6	75	33	83				
08/09	3							
09/10	6	86						
10/11	3							

Bacheloropleiding GLTC, deeltijd

Cohort	Omvang herins.	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					hoop /inst
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar
		absoluut	Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is					
Totaal								
Universiteiten								
02/03	3							
03/04	2							
04/05	4	80	0	0	0	25	25	25
05/06	5	71	40	40	40	40		
06/07	4	100	0	0	25			
07/08	2							
08/09	2							
09/10	3							
10/11	0							
Per Universiteit								
VU								
02/03	3							
03/04	1							
04/05	1							
05/06	2							
06/07	3							
08/09	1							
09/10	0							

Bacheloropleiding Oudheidkunde

Cohort	Vertrek bachelorstudenten bij de opleiding					Selectiviteit van 1e jaar
	Omvang cohort	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar		
	absoluut	Percentage (cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is				
Per Universiteit						
VU	02/03	9	11	22	22	50
	03/04	8	25	38	38	67
	04/05	8	13	25	25	50
	05/06	7	14	0	14	100
	06/07	12	25	42	33	75
	07/08	16	38	38	38	100
	08/09	10	40	40	*40	*100
	09/10	7	14	*29		
	10/11	12	*25			
Idem: deeltijd						
Per Universiteit						
VU	03/04	1				
	04/05	2				
	06/07	1				
	09/10	1				

Cohort	Omvang herins.	% van totale cohort	Bachelorrendement van herinschrijvers					hoop /inst	
			na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar	na 6 jaar	> 6 jaar	> 6 jaar	
	absoluut	Percentage	(cumulatief), wordt niet vermeld als het totaal kleiner dan 4 is						
Per Universiteit									
VU	02/03	8	89	0	50	75	75	75	75
	03/04	6	75	17	33	33	50	67	67
	04/05	7	88	14	29	57	71	86	86
	05/06	6	86	17	33	67	83		
	06/07	9	75	22	56	56			
	07/08	9	56	22	44				
	08/09	6	60	50					
	09/10	6	86						
	10/11	9	75						
Idem deeltijd:									
VU	03/04	1							
	04/05	1							
	06/07	1							
	09/10	1							

Masteropleiding Oudheidstudies

Door de samenwerking met de UvA zijn de instroomcijfers voor de master *Oudheidstudies* niet goed vergelijkbaar met die van de master *GLTC* en de master *Oudheidkunde*.

Op 24 augustus 2012 stond de teller voor de master Oudheidstudies op 25 studenten, dit betreft zowel nieuwe masterstudenten als herinschrijvers. Voor vijf van deze studenten geldt dat de aanmelding op dat moment nog niet geheel voltooid was.

afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld
	in maanden		in maanden		in maanden		in maanden	
Totaal								
Universiteiten								
03/04	2	2						
04/05	6	9						
05/06	4	14						
06/07	15	13						
07/08	9	20	1	17				
08/09	16	21						
09/10	29	21						
10/11	39	21	1	21			2	20
Per Universiteit								
VU								
06/07	2	17						
07/08	2	30						
08/09	2	30						
09/10	3	39						
10/11	4	18	1	21				

afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld	Geslaagd absoluut	Duur opl. gemiddeld
	in maanden		in maanden		in maanden		in maanden	
Totaal								
Universiteiten								
05/06	1	8						
06/07	1	23						
07/08	1	27						
08/09	2	24						
09/10	1	25						
10/11	2	32						
Per Universiteit								
VU								
06/07	1	23						
07/08	1	27						
08/09	1	36						
09/10	1	25						
10/11	2	32						

afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)
		in maanden		in maanden		in maanden		in maanden
VU 05/06	2		56					
07/08	2		64					
08/09	1		80	1	30			
09/10	3		74					
10/11	6		89					

afstudeer cohort	Eigen universiteit		Andere universiteit NL		HBO		Buiten HO	
	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)	aantal gelaagd	verblijfs- duur (gem)
		in maanden		in maanden		in maanden		in maanden
VU 06/07	1		54					
08/09	1		114					
09/10	1		120					
10/11	1		72					

Student-staf ratio

Bachelor en Master Gltc:

Totaal staf 1^e geldstroom: 4,4 fte waarvan onderwijstijd: 2,65 fte
Totaal Ba-studenten 27
Totaal Ma-studenten 7

Wegingsfactor staf Ba – ma = 2 : 1

totaal staf Ba: 66% van 4,4 fte = 2,9 waarvan onderwijstijd: 1,77 fte
Ma: 33% van 4,4 fte = 1,5 waarvan onderwijstijd: 0,88 fte

Staf-student ratio Ba: 1: 9,3 (totaal aantal fte) of 1: 15,3 (aantal fte's onderwijstijd)

Staf-student ratio Ma: 1: 4,7 (totaal aantal fte's) of 1: 8,0 (aantal fte's onderwijstijd)

Bachelor en Master Oudheidkunde:

Totaal staf 1^e geldstroom: 3,0 fte waarvan onderwijstijd: 1,9 fte
Totaal Ba-studenten: 53
Totaal Ma-studenten: 14

Wegingsfactor staf Ba – Ma = 2 : 1

Totaal staf Ba: 66% van 3,0 fte = 2,0 waarvan onderwijstijd: 1,3 fte
Ma: 33% van 3,0 fte = 1,0 waarvan onderwijstijd: 0,6 fte

Staf- student ratio Ba: 1: 26,5 (totaal aantal fte) of 1: 40,8 (aantal fte's onderwijstijd)

Staf-student ratio Ma: 1: 14 (totaal aantal fte) of 1: 23,3 (aantal fte's onderwijstijd)

Bachelor en Master Archeologie:

Totaal staf 1^e geldstroom: 7,3 fte waarvan onderwijstijd: 3,42 fte
Totaal Ba-studenten: 63
Totaal Ma-studenten: 19

Wegingsfactor staf Ba – Ma = 2 : 1

Totaal staf Ba: 66% van 7,3 fte = 4,8 waarvan onderwijstijd: 2,3 fte
Ma 33% van 7,3 fte = 2,4 waarvan onderwijstijd: 1,12 fte
Staf- student ratio Ba: 1: 13 (totaal aantal fte) of 1: 27,4 (aantal fte's onderwijstijd)
Staf- student ratio Ma: 1: 7,9 (totaal aantal fte) of 1: 17 (aantal fte's onderwijs tijd)

Cijfers voor de hele afdeling Oudheid:

afdeling Oudheid:

Totale staf 1^e geldstroom: 14,7 fte waarvan onderwijstijd: 7,97 fte
Totale inzet staf voor de Ba's: 9,8 fte waarvan onderwijstijd: 5,31 fte
Totale inzet staf voor de Ma's: 4,9 fte waarvan onderwijstijd: 2,65 fte

Totaal aantal Ba-studenten: 143

Totaal aantal Ma-studenten: 40

Staf –student ratio Ba: 1: 14,6 of: 1: 26,9 (aantal fte's onderwijstijd)

Staf- student ratio Ma: 1: 8,2 of: 1: 15,1 (aantal fte's onderwijstijd)

Bijlage 6: Bezoekprogramma

Bezoekprogramma Regiostudies VU

Datum: 6 november 2012

Management (10.00 – 11.00 uur)

1. Prof. dr. M.R.M. (Michel) ter Hark	Decaan
2. Prof. dr. N.G.A.M. (Nico) Roymans	Afdelingshoofd afdeling Oudheid
3. Prof. dr. C.H.M. (Caroline) Kroon	Vice-decaan, hoogleraar Latijnse Taal- en Letterkunde
4. Prof. dr. M. (Mike) Hannay	Portefeuillehouder onderwijs/ onderwijs-directeur
5. dr. E. (Liesbeth) Geudeke	Onderwijscoördinator faculteit Letteren, belast met kwaliteitszorg

Ba GLTC - studenten (11.15-12.00 uur)

1. Merlijn Breunese	2 ^e jaars
2. Thomas van Eijkeren	2 ^e jaars
3. Hilde Kuyper	2 ^e jaars
4. Lisa de Schrijver	3 ^e jaars
5. Rens Stam	3e jaars
6. Michèle Meijer	4 ^e jaars (doet ook kunstgeschiedenis)

Ba GLTC - docenten (12.00-12.45 uur)

1. Prof. dr. G.J. (Gerard) Boter	Griekse Taal en Letterkunde
2. Dr. R.J. (Rutger) Allan	Griekse Taalkunde
3. Dr. M.H. (Mieke) Koenen	Latijnse Letterkunde
4. Dr. L.W. (Lidewij) van Gils	Latijnse Taal en Letterkunde
5. Dr. M.A.J. (Mark) Heerink	Latijnse Taal en Letterkunde
6. Dr. N.M. (Nienke) Vos	Oudchristelijk Grieks en Latijn

Ba GLTC - bespreken bevindingen (12.45-13.00 uur)

Lunch/ bestuderen documenten (13.00 – 14.00 uur)

Ba Oudheidkunde - studenten (14.00-14.45 uur)

1. Jamilla Peeters	1 ^e jaars
2. Jolanda Grijpstra	2 ^e jaars
3. Bart Danon	3 ^e jaars (in deeltijd)
4. Anne Kers	3 ^e jaars
5. Matthijs Catsman	4 ^e jaars (doet ook Archeologie)
6. Sander Sleijpen	5 ^e jaars (doet ook Archeologie)

Ba Oudheid - docenten (14.45-15.30 uur)

1. Prof. dr. R.J. (Bert) van der Spek	Oude Geschiedenis
2. Dr. J.J. (Jaap Jan) Flinterman	Oude Geschiedenis
3. Dr. K. (Kristien) Kleber	Talen en Culturen Oude Nabije Oosten
4. Prof. dr. D.G. (Douwe) Yntema	Mediterrane Archeologie
5. Dr. J.G. (Joris) Aarts	Provinciaal-Romeinse Archeologie
7. Dr. L.W. (Lidewij) van Gils	Latijnse Taal en Letterkunde

Ba Oudheidkunde - bespreken bevindingen (15.30-15.45 uur)

Pauze (15.45-16.00 uur)

Bespreken bevindingen bacheloropleidingen (16.00-16.45 uur)

Vorbereidende vergadering/ bestuderen documenten masteropleiding (16.45-17.30 uur)

Alumni (17.30 – 18.00 uur)

1. Rianne de Groot, MA	Master GLTC; docent middelbaar onderwijs
2. Huibert Jonkers, MA	Master GLTC; docent middelbaar onderwijs
3. Maria van der Poel, MA	Master GLTC; docent middelbaar onderwijs
4. Elianne Visser, MA	Master Oudheidkunde; reisbureau Voyage&Culture
5. Anna de Wit, MA	Master Oudheidkunde; Rijksmuseum van Oudheden
6. Daphne Wijngaarden, MA	Master Oudheidkunde; voorheen Bijbels museum, nu projectleider “Implementation V-sources”, VU

Datum: 7 november 2012

Vorbereidende vergadering/ bestuderen documenten masteropleiding (08.30 – 09.00 uur)

Ma Oudheidstudies - studenten (09.00-09.45 uur)

1. Coco Bannenbergh	Ancient History: Religion and Culture
2. Benny van den Berg	Ancient Civilizations: Latin
3. Eva van Driel	Classics: Intertextuality and Reception
4. Puck Hendriks	Classics: Linguistic and Narratological Approaches to Classical Texts
5. Sifra Koopmans	Ancient Civilizations: Greek
6. Pascal Meester	Ancient History: Religion and Culture

Ma Oudheidstudies - docenten (09.45-10.30 uur)

1. Prof. dr. G.J. (Gerard) Boter	Griekse Taal en Letterkunde
2. Dr. R.J. (Rutger) Allan	Griekse Taalkunde
3. Prof. dr. C.H.M. (Caroline) Kroon	Latijnse Taal- en Letterkunde
4. Dr. M.H. (Mieke) Koenen	Latijnse Letterkunde
5. Prof. dr. R.J. (Bert) van der Spek	Oude Geschiedenis
6. Dr. J.J. (Jaap Jan) Flinterman	Oude Geschiedenis

Bespreken bevindingen (10.30-10.45 uur)

Pauze (10.45 – 11.00 uur)

Opleidingscommissie (Ba en Ma) Oudheid (11.00 – 11.45 uur)

1. Prof. dr. G.J. (Gerard) Boter	Voorzitter OC
2. Dr. A.M.J. (Ton) Derks	secretaris OC
3. Dr. J.J. (Jaap Jan) Flinterman	Docentlid OC
4. Eva van Driel	Studentlid OC
5. Petra Buffing	Studentlid OC
6. Esther Meijer	Studentlid OC

Examencommissie Ba Oudheidkunde, Examencommissie Ma Graduate School (11.45 – 13.00)

1. Dr. J.P. (Jan Paul) Crielaard	Voorzitter Ba-EC
2. Dr. R.J. (Rutger) Allan	Lid Ba-EC en lid Ma-EC
3. Dr. J.G. (Joris) Aarts	Lid Ba-EC
4. Dr. K. (Kristien) Kleber	Lid Ba-EC
5. Prof. dr. D.H. Schram	Voorzitter Ma-EC

Vorbereiden gesprek management + lunch (13.00 – 14.00 uur)

Eindgesprek met management (14.00 – 15.00 uur)

6. Prof. dr. M.R.M. (Michel) ter Hark	Decaan
7. Prof. dr. N.G.A.M. (Nico) Roymans	Afdelingshoofd afdeling Oudheid
8. Prof. dr. C.H.M. (Caroline) Kroon	Vice-decaan, hoogleraar Latijnse Taal- en Letterkunde
9. Prof. dr. M. (Mike) Hannay	Portefeuillehouder onderwijs/ onderwijsdirecteur
10. dr. E. (Liesbeth) Geudeke	Onderwijscoördinator faculteit Letteren, belast met kwaliteitszorg

Vaststellen voorlopige bevindingen door commissie (15.00 – 17.00 uur)

Mondelinge presentatie bevindingen, openbaar (17.00 – 18.00 uur)

Bijlage 7: Bestudeerde afstudeerscripties en documenten

Voor het bezoek heeft de commissie de afstudeerscripties bestudeerd van de studenten met de volgende studentnummers:

Bacheloropleiding Oudheidkunde

1626124	1749633	173296
1817221	1817256	1271830
1833030	1510525	1760270
1418378	1469347	1629883
1585509	1326198	1611968

Bacheloropleiding GLTC

1822063	1610937	1814532
1529285	1760122	1678612
1817361	1818155	1770357
1653679	1703307	1262947
1529315	1702319	1217334

Masteropleiding Oudheidstudies

1469304	1611968	1271474
1475347	1570676	1469290
1007319	1469371	

Tijdens het bezoek heeft de commissie onder meer de volgende documenten bestudeerd (deels als *hard copies* en deels via de elektronische leeromgeving):

1. Bachelorscriptie handleiding 2012, inclusief beoordelingsformulier (Faculteit Letteren)
2. Masterscriptie handleiding 2011, inclusief beoordelingsformulier (Faculteit Letteren)
3. Stagehandleiding, herziene versie 2011, inclusief beoordelingsformulier (Faculteit Letteren)
4. Beoordelingsformulier Mondelinge presentaties (afdeling Oudheid)
5. Map met stukken van de OC afdeling Oudheid
 - a. Verslagen van de vergaderingen 10 t/m 18: 18 mei 2010 t/m 19 oktober 2012
 - b. Jaarverslag cursusjaar 2010-2011 (jaarverslag cursusjaar 2011-2012 is nog niet gereed)
 - c. Memo betreffende de afspraken voor de samenwerking tussen de OC's van de VU en de UvA binnen ACASA, incl. afspraken over evaluaties in het cursusjaar 2012-2013 (memo dd. 22 oktober 2012)
 - d. Rapportage vanuit de OC oudheid over de evaluaties van het 1^e semester 2011-2012
 - e. Rapportage vanuit de OC oudheid over de evaluaties van het 2^e semester 2011-2012
 - f. Aanzet toetsplan voor de afdeling Oudheid (28-2-2012)
 - g. Overzicht uitvoering cursusevaluatieplan 2011-2012 en cursusevaluatieplan 2012-2013

- h. Uitslagen NSE-2012 (Letteren)
 - i. Uitkomsten eindvragenlijst Bachelors Letteren 2009-2010 (gedeelten voor Oudheid) (betreft periode september 2009 t/m december 2010; rapportage januari 2011-september 2012 is nog niet uitgewerkt door het Onderwijscentrum)
 - j. Aparte OC-map: alle rapportages van de vakevaluaties zoals uitgevoerd in 2010-2012
6. Map met stukken van de Ba-EC Oudheid en de Ma-EC Graduate School
- a. Verslagen vergaderingen Ba-EC oudheid 13 december 2011 t/m 18 oktober 2012 (oudere stukken zijn apart opgeslagen, desgewenst opvraagbaar)
 - b. Jaarverslag Ba-EC oudheid cursusjaar 2010-2011 (jaarverslag cursusjaar 2011-2012 nog niet gereed)
 - c. Verslagen vergaderingen Ma-EC Graduate School, 24 september 2010 t/m 10 oktober 2012
 - d. Jaarverslag MA-OC Graduate School cursusjaar 2010-2011 (jaarverslag cursusjaar 2011-2012 nog niet gereed)
 - e. Toetshandleiding Faculteit Letteren, september 2011
 - f. Regels en Richtlijnen Faculteit Letteren, 2012-2013
 - g. Diverse stukken met betrekking tot het (ontwikkelen en implementeren van) toetsbeleid binnen de Faculteit Letteren
 - h. Notitie met betrekking tot wijze van monitoring studievoortgang door de studieadviseur van de afdeling Oudheid (november 2012)
7. Vakken waarvoor al het materiaal is opgevraagd (2011-2012)
- a. Ba-Oudheidkunde
 - i. Ba 1: inleiding in de archeologie, deel A en deel B (dr. M. Prent)
 - 1. Handboek: Colin Renfrew, Paul Bahn, *Archaeology, Theories, Methods and Practice* (5^e druk, 2008)
 - 2. Beknopte studiehandleiding Inleiding in de Archeologie, A
 - 3. Leeswijzer bij deel 1 van de cursus Inleiding in de Archeologie)
 - 4. Proefvragen bij deel A
 - 5. Proeftentamen bij deel A
 - 6. Powerpoints, deel A
 - 7. Tentamen, deel A
 - 8. Antwoordmodel, deel A
 - 9. Cijfers deel A
 - 10. Alle gemaakte tentamens, deel A
 - 11. Rapportage studentenevaluatie deel A
 - 12. Richtvragen bij college 1, deel B
 - 13. Powerpoints, deel B
 - 14. Tentamen, deel B
 - 15. Antwoordmodel, deel B
 - 16. Cijfers deel B
 - 17. Alle gemaakte tentamens, deel B

18. Rapportage studentenevaluatie deel B

ii. Ba 2: Hellenisme van Alexander de Grote tot Severus Alexander (dr. J.J. Flinterman, Prof. Dr. R.J. van der Spek)

1. Studiehandleiding
2. Literatuurlijst
3. Syllabus met alle artikelen van de literatuurlijst
4. Tentamen 29 maart 2012
5. Antwoordmodel tentamen 29 maart 2012
6. Cijfers tentamen
7. Alle gemaakte tentamens
8. De rapportage studentenevaluatie zit in de aparte map met evaluatieverslagen

b. Ba-GLTC:

i. Ba 1: Basiscursus Grieks, 1a t/m 1d (dr. E. van Opstall , 1a en 1d), dr. R.J. Allan, 1b en 1c)

1. Handboek: T. Mekking, H. Oranje, *Mousetion, Cursus Grieks voor beginners* (2008)
2. Grieks Grammaticakatern (VCN)
3. Studiehandleiding deel 1a
4. Proeftentamen deel 1a en antwoordenblad
5. Tentamen deel 1a
6. Alle gemaakte tentamens deel 1a
7. Herkansing tentamen deel 1a
8. Studiehandleiding deel 1b
9. Tentamen deel 1b
10. Alle gemaakte tentamens deel 1b
11. Rapportage studentenevaluatie deel 1b
12. Tentamen deel 1c
13. Alle gemaakte tentamens deel 1c
14. Studiehandleiding deel 1d
15. Tentamen deel 1d
16. Alle gemaakte tentamens deel 1d
17. Herkansing deel 1d
18. Rapportage studentenevaluatie deel 1d

ii. Ba 2: Vergilius

1. Studiehandleiding
2. Collegematerialen
3. Schriftelijk tentamen met beoordelingscriteria en normering
4. Gemaakte tentamens
5. Mondeling tentamen
6. Rapportage studentenevaluatie

- c. Ma-Oudheidstudies
 - i. Confrontation between Greek and Mesopotamian Civilizations (Prof. dr. R.J. van der Spek)
 - 1. Studiehandleiding en collegemateriaal
 - 2. Gemaakte en beoordeelde werkstukken
 - ii. Greek Elite Culture in the Roman Empire/ Griekse cultuur in de Romeinse Keizertijd (dr. J.J. Flinterman)
 - 1. Studiehandleiding
 - 2. Vragen voor mondeling tentamen plus antwoordmodel
 - 3. Syllabus Griekse cultuur in de Romeinse Keizertijd
 - 4. Syllabus Lucianus van Samosata

8. Vakken waarvan het toetsmateriaal ter inzage ligt

- a. Bachelor GLTC algemeen jaar 1:
 - i. Academische vaardigheden voor GLTC:
 - 1. Studiehandleiding zoeken en beoordelen wetenschappelijke informatie
 - 2. Overzicht van verschillende soorten opdrachten:
 - 3. 4 verschillende bibliotheekopdrachten, waaronder het zoeken naar teksten via e-sources, het beoordelen van websites en het zoeken en weergeven van beeldmateriaal
 - 4. Studiehandleiding mondeling en schriftelijk presenteren
 - 5. Opdracht schriftelijk presenteren
 - 6. Opdracht mondeling presenteren
- b. Bachelor GLTC algemeen jaar 2:
 - i. Methodologie Grieks en Latijn (voorbeelden van gemaakte en beoordeelde werkstukken)
 - ii. Klassieke Literatuurgeschiedenis (tentamen en een selectie van gemaakt werk; deel Latijn, deel Grieks)
- c. Bachelor GLTC/Oudheidkunde: major Latijn
 - i. Bachelor GLTC/ Oudheidkunde: major Latijn jaar 1:
 - 1. Taalverwerving Latijn 1a (tentamen en selectie van gemaakt werk)
 - 2. Taalverwerving Latijn 1b (tentamen en selectie van gemaakt werk)
 - 3. Taalverwering Latijn 1c (tentamen en selectie van gemaakt werk)
 - 4. Taalverwering Latijn 1d (tentamen, cijfers en selectie van gemaakt werk)

5. Basiscursus Latijn 1a (tentamen, antwoordmodel, selectie van gemaakt werk; herkansing, antwoordmodel, 1 gemaakt hertentamen)
 6. Basiscursus Latijn 1b (tentamen, antwoordmodel, selectie van gemaakt werk; herkansing, antwoordmodel, 1 gemaakt hertentamen)
 7. Basiscursus Latijn 1c (tentamen, antwoordmodel, selectie van gemaakt werk; herkansing, antwoordmodel, 1 gemaakt hertentamen)
 8. Basiscursus Latijn 1b (tentamen, inclusief antwoordmodel, selectie van gemaakt werk; herkansing, inclusief antwoordmodel, 1 gemaakt tentamen)
- ii. Bachelor GLTC/ Oudheidkunde: major Latijn jaar 2:
1. Grote Prozaschrijvers (proefvertaling Seneca en Tacitus en een selectie van gemaakt werk)
 2. Latijnse Taalkunde (tentamen en een selectie van gemaakt werk)
- iii. Bachelor GLTC/ Oudheidkunde: major Latijn jaar 3:
1. Majortentamen Latijn (pensa studenten en gemaakte tentamens)
 2. Lectuurtentamen Latijn Horatius (tentamen, cijfers en selectie van gemaakt werk)
- d. Bachelor GLTC/Oudheidkunde: onderdelen Oudchristelijk Grieks en Latijn/ Patristiek
1. Inhoudsopgave bij de map
 2. Twee tentamens Antiek christendom plus gemaakt werk
 3. Tentamen Oudchristelijk Grieks en Latijn II plus gemaakt werk
- e. Bachelor GLTC/Oudheidkunde: major Grieks:
- i. Bachelor GLTC/ Oudheidkunde: major Grieks jaar 1:
 1. Grieks Taalverwerving 1b (tentamen en selectie van gemaakt werk; hertentamen en gemaakt werk)
 2. Grieks Taalverwerving 1c (tentamen en selectie van gemaakt werk; hertentamen en gemaakt werk)
 3. Grieks Taalverwerving 1d (tentamen en selectie van gemaakt werk; hertentamen en gemaakt werk)
 4. Grieks Taalverwerving 1e (tentamen en selectie van gemaakt werk)

- ii. Bachelor GLTC/Oudheidkunde: major Grieks jaar 2:
 - 1. Homerus (tentamen en selectie van gemaakt werk)
 - 2. Historici Grieks (tentamen en selectie van gemaakt werk)
- iii. Bachelor GLTC/ Oudheidkunde: major Grieks jaar 3:
 - 1. Euripides en Aristoteles (tentamen en selectie van gemaakt werk; herkansing en gemaakt werk)
- f. Bachelor Oudheidkunde: algemeen
 - i. Bachelor Oudheidkunde, algemeen, jaar 1
 - 1. Inleiding Historische bronnen (studiehandleiding en readers met wekelijkse opdrachten; selectie van gemaakte wekelijkse opdrachten)
 - 2. Basiscursus Geschiedenis van de Oudheid (deeltentamens, deels open vragen (met antwoordmodel), deels Multiple choice vragen, selectie van gemaakt werk)
 - 3. Antieke Historiografie (tentamen, inclusief antwoordmodel, cijfers, selectie van gemaakt werk)
 - ii. Bachelor Oudheidkunde, algemeen, jaar 2
 - 1. Godsdiensten van de Oudheid (tentamen, deels open vragen (met antwoordmodel), deels Multiple choice vragen, selectie van gemaakt werk; cijfers)
 - iii. Bachelor Oudheidkunde, algemeen, jaar 3
 - 1. Theorieën en Methodologie in archeologie en oude geschiedenis (TOGA) (tentamen, inclusief antwoordmodel, selectie van gemaakt werk)
- g. Bachelor Oudheidkunde, Babylonisch-Assyrisch
 - i. Bachelor Oudheidkunde, Babylonisch-Assyrisch, jaar 1
 - 1. Babylonisch 1a en 1b (studiehandleiding, antwoordmodel tentamen 1a, selectie gemaakt werk 1a; rapportage studentenevaluatie 1b, selectie gemaakt werk 1b)
 - 2. Literatuurgeschiedenis van het Oude Nabije Oosten (studiehandleiding, rapportage studentenevaluatie, test matrix en tentamen met antwoordenmodel, selectie gemaakt werk)
 - ii. Bachelor Oudheidkunde, Babylonisch-Assyrisch, jaar 2
 - 1. History and Cultures of the Ancient Near East (A and B) (studiehandleiding, antwoordmodel deel A (multiple choice) en B (open vragen), selectie gemaakt werk)

2. Historical Texts B – Assyria (studiehandleiding, beoordeling mondelinge presentaties)
- iii. Bachelor Oudheidkunde, Babylonisch-Assyrisch, jaar 3
 1. Advanced Akkadian Seminar (studiehandleiding, rapportage studentenevaluatie, selectie van gemaakt werk met cijfers)
 2. Lectuurtentamen Babylonisch-Assyrisch (individueel, voorbereidend op de scriptie; studiehandleiding, aanvullende handleiding tbv de ba-scriptie, gemaakt werk)
- h. Bachelor Oudheidkunde: onderdelen vanuit Archeologie
 - i. Bachelor Oudheidkunde: onderdelen vanuit Archeologie, jaar 1
 1. Inleiding in de veldarcheologie (beoordelingsformulier, selectie van gemaakte veldwerkverslagen)
 2. Materiaalpracticum I (eindopdracht deel aardewerk, selectie gemaakte verslagen)
 3. Inleiding in de Griekse en Romeinse archeologie (deel Griekse archeologie: studiehandleiding, zelftoetsgedeelte, tentamen, correctiemodel, selectie gemaakt werk; deel Romeinse archeologie: tentamen inclusief antwoordmodel, selectie gemaakt werk)
 - ii. Bachelor Oudheidkunde: onderdelen vanuit Archeologie, jaar 2
 1. Mediterrane Pre- en Protohistorie (take home tentamen, antwoordmodel, cijfers, selectie gemaakt werk)
 - iii. Bachelor Oudheidkunde: onderdelen vanuit Archeologie, jaar 3
 1. Archaisch Oost-Griekenland (studiehandleiding, selectie van gemaakte werkstukken inclusief beoordeling)
- i. Ma-Oudheidstudies
 - i. Latijn: Mastercollege Latijnse Letterkunde, Lucretius De Rerum Natura (2 voorbeelden van mondelinge tentamens met beoordelingsformulier; 1 paper van een UvA-student die het vak voor 10 ipv 6 ec volgde). Docent Dr. M. Koenen
 - ii. Latijn: Tutorial Latijn: tekstlinguïstiek en tekstinterpretatie (opzet van het vak en de verschillende deoltoetsen, inclusief instructies, gemaakt werk en beoordelingen), docent Prof. Dr. C. Kroon
 - iii. Patristische Literatuur, enkele handouts, Docent dr. N. Vos (in de map bij de Ba-stukken OCGL)
 - iv. Interdisciplinair werkcollege Oudheidkunde, docent dr. R.J. Allan, Prof. Dr. D. G. Yntema (selectie van gemaakte werkstukken, met commentaar)

- v. Akkadian Master Seminar 2011-2012, docent dr. K. Kleber
(studiehandleiding en een gemaakt werkstuk met commentaar en
cijfer)

Bijlage 8: Onafhankelijkheidsverklaringen

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: Alfons WOUTERS

ADRES: Eekstraat 91 3111 ROTSELAAR (België)

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: Rotseelaar

DATUM: 1 november 2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE *Karla POLLMANN*

NAAM:

13 Hutchison Court

ADRES:

GB - St Andrews KY16 8HA, SCOTLAND

IS ALS DESKUNDIGE ~~SECRETARIS~~ GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Amsterdam

DATUM:

05 november 2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: GERT BUELENS

ADRES: VENNELAAN 17
B-9830 ST.-MARTENS-LATEM

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: ST.-MARTENS-LATEM DATUM: 04/11/2012

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE *Prof. Dr. J. Grozdanovic*

NAAM:

ADRES: *Universiteit Heidelberg*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Amsterdam* DATUM: *5.11.2012*

HANDTEKENING: *Indraulis Sundaun*

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM: *Daniël Meijer*

ADRES: *Hanchemaborg 26*

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVENGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE ZOULDEN KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSPRAAK OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS: *Groningen*

DATUM: *05/11/2012*

HANDTEKENING:

ONAFHANKELIJKHEIDS- EN GEHEIMHOUDINGSVERKLARING

INDIENEN VOORAFGAAND AAN DE OPLEIDINGSBEOORDELING

ONDERGETEKENDE

NAAM:

Willems v Gastel

ADRES:

Rivierford 35 2318 HG Heiden

IS ALS DESKUNDIGE / SECRETARIS GEVRAAGD VOOR HET BEOORDELEN VAN DE OPLEIDING:

ZIE BIJLAGE

AANGEVRAAGD DOOR DE INSTELLING:

ZIE BIJLAGE

VERKLAART HIERBIJ GEEN (FAMILIE)RELATIES OF BANDEN MET BOVINGENOEMDE INSTELLING TE ONDERHOUDEN, ALS PRIVÉPERSOON, ONDERZOEKER / DOCENT, BEROEPSBEOEFENAAR OF ALS ADVISEUR, DIE EEN VOLSTREKT ONAFHANKELIJKE OORDEELSVORMING OVER DE KWALITEIT VAN DE OPLEIDING TEN POSITIEVE OF TEN NEGATIEVE Zouden KUNNEN BEÏNVLOEDEN;

VERKLAART HIERBIJ ZODANIGE RELATIES OF BANDEN MET DE INSTELLING DE AFGELOPEN VIJF JAAR NIET GEHAD TE HEBBEN;

VERKLAART STRIKTE GEHEIMHOUDING TE BETRACHTEN VAN AL HETGEEN IN VERBAND MET DE BEOORDELING AAN HEM/HAAR BEKEND IS GEWORDEN EN WORDT, VOOR ZOVER DE OPLEIDING, DE INSTELLING OF DE NVAO HIER REDELIJKERWIJS AANSpraak OP KUNNEN MAKEN.

VERKLAART HIERBIJ OP DE HOOGTE TE ZIJN VAN DE NVAO GEDRAGSCODE.

PLAATS:

Amsterdam

DATUM: 5 Nov 2012

HANDTEKENING:

